

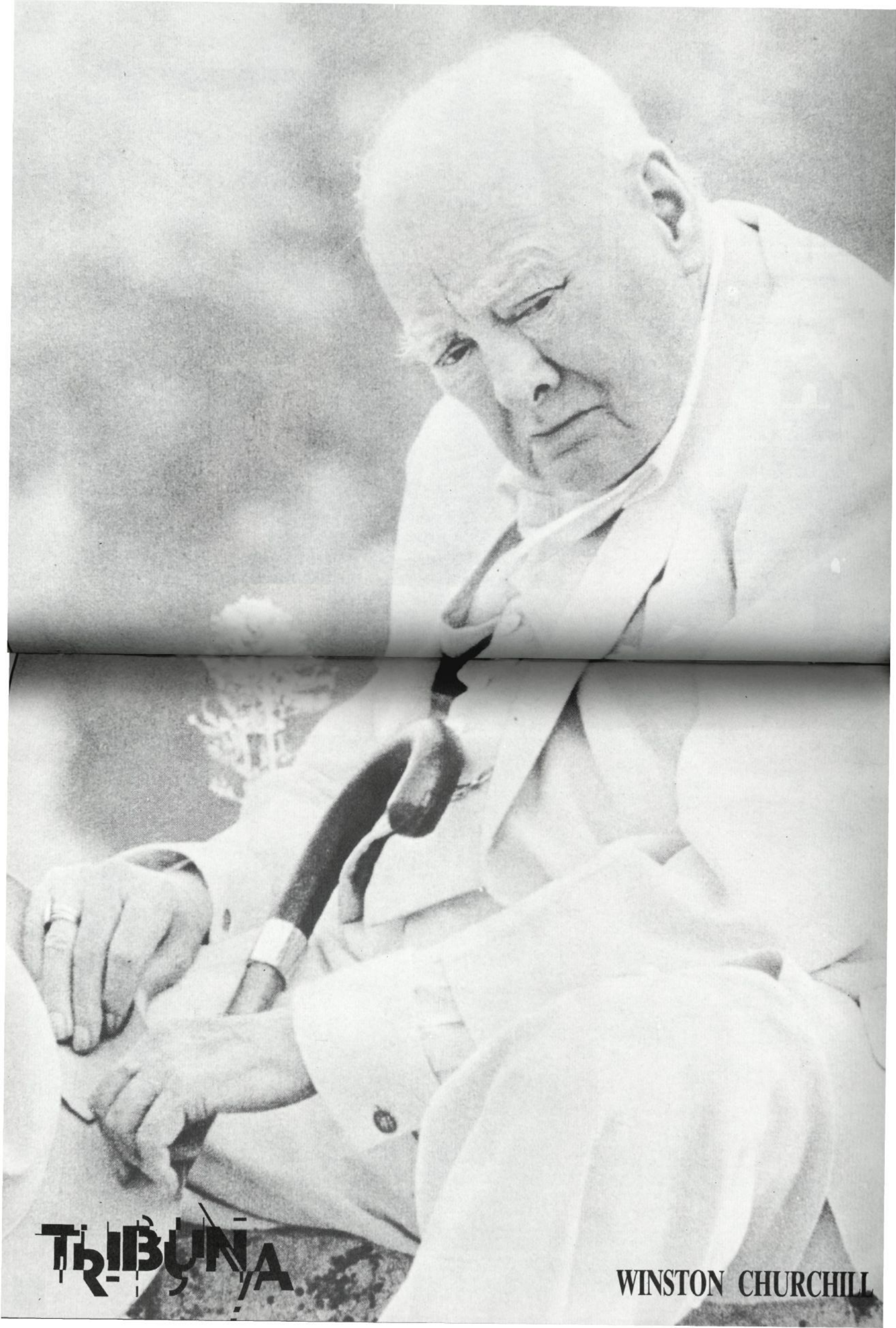
številka 5/26. marec 1990
cena 10 din

TRIBUNA

SDV v Demosu

dr. France Bučar

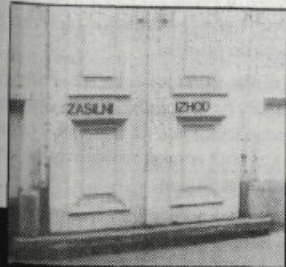
TRIBUNA

WINSTON CHURCHILL

KAZALO

- 1 Hamfri
- 4 Intervju:
Dragiša
Marojević
- 6 Magnetogram
tajnega
razgovora
Marojević
: Pančevski
- 10 dr. France
Bučar
- 12 Matija
Maček
- 16 Slovenska
vojska
- 22 Afera
Anderlič
- 29 Nov
študentski
bojkot
- 42 Pavle
Kozjek,
alpinist:
Slovenski
steber
- 46 Protokoli

UVODNIK

MONIZEM, PLURALIZEM, KRAMBERGERIZEM

Politične oddaje RTV Ljubljana sem v preteklosti običajno koristil za uravnavanje prebave in verjetno mi boste pritegnili tudi Vi, ljube bralke in dragi bralci, če rečem, da mi je gledanje predstavitve kandidatov za predsednika predsedstva Republike Slovenije in posameznih strank za volitve v slovenski parlament, povrnilo odlično prebavo.

Najbolj smešen, seveda bi lahko uporabil tudi kakšno drugo oznako, je bil gotovo Kramberger s svojo neotesanostjo in simpatično preprostostjo v izjavljanju resnic, ki so znane vsem klovnom tam okoli, a si jih ne upajo reči v obraz. Predstavitve programov posameznih strank je bolj spominjala na kakšno avdicijo za stranske vloge v vašem teatru, kot pa na politični dogodek brez primere v zgodovini nekega naroda. Enake obljube, enaki programi, le face so se v niansah razlikovale in seveda imena strank v razponu, ki ga komaj še prenesejo variacije na temo demokracija. In igralski ansambel tega vaškega teatra od raznih tartifov, ki zmorejo po vsem sranju, ki so ga spočeli v zadnjih štiridesetih letih, še enkrat narodu zreti v oči in jim obljubljeni nebesa, do raznih dam, ki jih je na oder poslal nekdo zgolj zato, da bi jih volile ženske.

Je to vse skupaj bolj farsa ali tragedija, še ni čisto jasno. Jasno je le to, da smo Slovenci spet lastniki političnega izuma, ki bi ga lahko imenovali tudi nominalni pluralizem ali vsebinski monizem. Nevemkakšna tragedija to sicer ni, ker so obljube eno, stvarnost pa drugo in žal se nam bo šele po volitvah posvetilo, kdo je kdo. Zato, ljubi moji, najprej izločite tiste, ki so svojo priložnost že zapravili in nato vržite v zrak kovanec, si pripnite rdeč nagelj na mašni gvant in pojdite na svoje prve svobodne volitve po revoluciji. Dobro so že zaradi tega, ker vsaj teoretično obstaja upanje, da se bomo enih znebili za nekaj let.

Zato pojav Ivana Krambergerja med kandidati za predsednika Slovenije ni farsa ampak indikator resnosti slovenske demokracije. In je kot tak prava kazen za komuniste in v njih poosebljeni podobi Milana Kučana, ki sedaj plačujejo zaslužen kazen za svoj štiridesetletni absolutizem, ko jih lahko nek dolgolasi klovn s klobukom na glavi in opico na rami zajebava do onemoglosti. Takšna je pač slovenska demokracija.

V Ljubljani, 22. marca 1990

Vaš Hamfri Bogart

P.s. ZSMS - Liberalna stranka je svojega predsedniškega kandidata prijavila zadnji hip. Taktika? Sploh ne! Do zadnjega namreč niso uspeli zbrati potrebnih pet tisoč podpisov in so v te namene angažirali privatno marketinško firmo, ki ji je uspelo opraviti ta umazani posel. Med mladoletniki. In tudi zaradi tega je Kramberger pozitiven lik v burki, imenovani volitve.

TRIBUNA je glasilo UK ZSMS Ljubljana • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448 • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini • V.d. odgovornega urednika: Tomi Drozg • Lektorica Nives Klinc • Cena 10 din • Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973 • Naslednja številka izide: 9. aprila 1990 • Fotografija na posterju: FOTODOKUMENTACIJA DELA.

ZNAN UNIČEVALEC LIPE SPRAVE

Končno nam je znana oseba, ki uničuje lipo sprave na ljubljanskih Žalah. Znani so nam tudi ljudje, ki stojijo za njim in ki nosijo glavno krivdo za rezanje lipe.

Ni potrebno posebej poudarjati, da so storilci tega sramotnega dejanja povzročili prav tiste revanšistične strasti, na katere njihovi kolegi tako opozarjajo. Kučan v italijanskem Corriere della sera (18.03.) celo straši, češ da bo prišlo v Sloveniji po volitvah do medsebojnih obračunavanj. Komunisti, dajte že mir tej deželi!

V naslednjih številkah Tribune bodo objavljena vsa imena pa tudi naslov in telefon samega storilca (nekateri druge podatke še zbiramo), ki s svojim početjem znova neti sovraštvo med Slovenci. Lahko mu boste pisali in tovorili. Naj omenimo, da gre za notorične staliniste.

TRIBUNA

PISMO

Delovne organizacije in Napredna narodna stranka centra

NAPREDNA NARODNA STRANKA CENTRA dr. Mareka Lenardiča sporoča, da ni prejela in ne namerava zaprositi nobene delovne organizacije za finančno pomoč, ker so same v finančnih težavah. Pač pa bo politično pomagala tistim delovnim organizacijam, ki so ne po svoji krivdi ogrožene v razvoju.

Ravno tako opozarja, da od štirih milijonov dolarjev republiških izdatkov za volitve, ni dobila niti enega starega dinarja. Apelira na republiške organe, naj pojasnijo, kje so porabili ta sredstva.

Člani NNSC bi se udeležili volitev samo v takem primeru, če bi imeli izglede za zmago na njih, kar pa zdaj ni mogoče, saj je volilna zakonodaja zamišljena tako, da nihče ne more ogroziti vladajoče skupine niti pred volitvami niti na volitvah in ne po volitvah.

Za NNSC:

Andreja Dobrun

K STRAŠNIM ZLOČINOM IVANA JANA

Revija 7D, iz katere sem črpal osnovne podatke o zločinah, ki jih je med vojno počel politični komisar II. bataljona Kokrškega odreda IVAN JAN, je izšla 27. decembra 1989, ne pa šele 3. januarja 1990, kot trdi Ivan Jan v prejšnji številki.

S tem se mu popolnoma poruši konstrukt o tem, kako da sem prišel do podatkov še pred objavo v 7D. Ali je spregledal pravi vrstni red datumov izida revije 7D in datuma nastanka mojega teksta, ali pa ponareja? Sicer pa se je s ponarejanjem dejstev itak že dovolj izkazal v svoji Kroniki Kokrškega odreda, konkretno ob opisovanju zasliševanja Petra Stareta.

Za nameček pa si še oglejmo, kako je Janovo zasliševanje Petra Stareta opisal pisatelj Vladimir Kavčič v znani knjigi Zapisnik na strani 98. »Don (Ivan Jan o.p.) je ukazal, naj ga privežemo na mizo, sam pa je skočil v kuhinjo in se vrnil z razžarjenim

pokrovom od peči. Ko ga je pritisnil Gašperju (Petru Staretu o.p.) med noge, je ta zverinsko zatulil in takoj priznal, da sta pobegla novince poslana v bataljon... potem se je ponovno zakrnil, dokler ni Don (Jan) znova prišel z razbeljenim pokrovom... A še predno je bilo zasliševanje končano, je prišel Brodnik (A. Bohinc o.p.). Očitno mu ni bilo všeč, kar je videl, ukazal je Donu, naj neha. Bilo je v resnici nekoliko divje. Vsa izba je smrdela po ožganem mesu... Da, trebuh in spolovila...«

Morda bo ta izpopolnjena verzija, povzeta iz knjige Zapisnik, Ivana Jana oziroma Dona, avtorja Kronike Kokrškega odreda, bolj zadovoljila.

Iz 7D (14.3.) tudi preberemo, da I. Jan razpolaga z obilico gradiva, ki si ga je celo sposodil v dokumentaciji RTV Ljubljana in ga žal pozabil vrniti.

Uradne slovenske zgodovinarje pa opozarjam, da je Janov soborec v Kokrškem odredu, Andrej Bohinc, že dovolj opozarjal na pristranskost in neverodostojnost v Janovi Kroniki Kokrškega odreda!

Če pa že Jana tako zanima, kdo je Be-Ga, mu naj povem, da sem eden od nastopajočih diskriminiranih oseb iz njegove zgodovine. Sicer pa me tako ali tako pozna, kot pravi.

Marec, 1990

BE-GA

Odprto pismo kandidatu za očeta naroda, g. Jožetu Pučniku

Prazni in programsko nedodelani, pozerski ter retorično ponesrešeni medijski nastopi kandidatov za predsedništv nad Slovenci in strankarskih prvakov na prvi predvolilni televizijski predstavitvi me prepričujejo, da se strankarska streznitev Slovencev približuje hitreje, kot bi si lahko mislil najčrnejši slovenski pesimist. Razumem Kučanovo razočaranje na koncu medijskega nastopa, vendar imam občutek, da je preveč osamljen tudi znotraj lastnih strankarskih vrst. Narodna modrost pravi, da je resnica kratka in preprosta, vendar to velja za ljudi, ki vedo, kaj hočejo, ki imajo jasne cilje in so poštene pred narodom.

Če strankarski prvaki niso sposobni v dveh minutah spraviti iz sebe nekaj jecljajočih verbalnih piruet ter splošnih ponavljajočih resnic, potem bi morali, brez narejene taktičnosti, sramežljive zadržanosti ter klovnovske zabavljalnosti ter ob več kot nekajkrat omenjeni ustavi, lupljenju krompirja Pepce Kardelj ter za plakate porabljenega denarja, več ponuditi vsaj kandidati za najvišje mesto v Sloveniji.

Ne želim razpravljati o vaših programskih ciljih, g. Pučnik, saj bo praksa najpravičnejši sodnik in razsodnik. Želim pa bi vam, kot enemu od možnih bodočih narodovih in s tem tudi mojih voditeljev, zastaviti nekaj vprašanj, ki mislim, da z enako mero kot politična stališča, sodijo v trenutke izbora najprimernejšega kandidata, pa naj bo to narejeni paradni konj uradne politike ali opozicije. Sleherni kandidat za takšno funkcijo mora biti čist pred narodom, pred volilci, tako osebno, zasebno, družbeno kot politično. Na tem mestu ni in ne more biti kasnejših moralnih ali drugih opravičevanj, ker gre za narod in njegovo osebno držo. Verjetno si bova oba delila isto mnenje, da narodu in ženski ne odpuščamo tiste nepazljive ure, v kateri jo lahko posilili katerikoli lopov.

Privatno in zasebno danes Slovenci v celoti poz-

namo Kučana, enako Krambergerja, malo manj Demšarja, skoraj nič pa Vas, g. Pučnik.

Ko sem prebiral Lorenzijevo knjigo, namigovanje koluaristov Mladine ter ganljive spomine vaših prijateljev v Demokraciji o Vas, se mi je utrjeval nelagodni občutek, ki bi ga literat lahko popisal s prispodobno o prepletanju solz in dvoma, Huxley pa s tem, da je človek križanec opice in boga.

Ne strinjam se z mnenjem, ki ste ga ob priliki omenili, da je zasebnost samo vaša. Da, res je, vendar do določene meje, nikakor pa to ne more biti Bkriterij v politiki, kjer zasebnosti ni in je ne more biti. Zaradi te zasebnosti smo Slovenci že v preteklosti plačevali svoj davek, tako moralni kot materialni. Rezultati pa so privilegiji, osebna okoriščenja, podtikanja, stanovanjske in druge afere, posebni krediti in pokojnine, in še bi lahko naštevali.

Spoštujem vašo zasebnost, kljub vsemu pa bi želel, da mi odgovorite kot moj kandidat za predsednika tudi na nekaj zasebnih vprašanj, ki krožijo med ljudmi. Navdušen sem nad vašo smelostjo in odločnostjo. Pa vendar se mi poraja dvom, ali ste res tako moralno čisti, ali za vami res ne stojijo zagotovila tujine in vaših germanskih prijateljev... Upam, da ne boste razumeli napak. Ste kot komet, ki je iznenada prišel na naše nebo, zato je treba o njegovem namenu tudi dvomiti. Želim le resnico in ne zgodovinsko resnico, prirejeno potrebi trenutka.

Naj naštajem le nekaj vprašanj, do katerih bi lahko imeli Slovenci kot narod, ki želi demokracijo in svobodo, tudi nekaj pravice:

Ali je res, da ste sprejeli nemško državljanstvo in za kakšno ceno? Trdite, da niste sprejeli nemškega državljanstva, pa vendar ste bili dosmrtno nastavljeni na univerzi po zakonu o nemških državnih uradnikih, ki pa so lahko le nemški državljani? Kakšne so bile vaše izkušnje z uradnimi organi ter policijo v Nemčiji, glede na to, da se je vedelo, da ste bili obsojeni v domovini in da se za vas zanima emigracija oz. UDBA, poleg tega pa ste se tudi sami prijavili v Stuttgartu na policijo? Kakšno je bilo vaše življenje v zbirnem begunskem taborišču ter za kakšno ceno ste dobili politični azil? Kakšne so bile vaše osebne politične izkušnje ZRN? Kdo so bili emigranti ali agenti UDBE, ki so se v Nemčiji oglašali pri vas? Kaj ste mislili s trditvijo, da ste načeloma odklanjali stike z emigracijo? Kdo je vplival ter vas pregovoril, da se v domovini vključite v politiko, če niste vse do začetka 80. let (torej do konca nekega političnega obdobja v jugoslaviji) čutili do politike nobene afinitete? Ali ste se tudi vi politično asimilirali v nemško okolje? Ali ste res doživeli srčni infarkt in imate srčni spodbujevalnik? Zakaj ne želite predstaviti svoje družine?

Na koncu pa bi želel vaše stališče do mahincij, ki jih urednikom Demokracije in direktorju Magellan očita UK ZSMS in Samo Resnik in ali boste pri odpravi osebnih okoriščenj in napak tudi do svojih sodelavcev v stranki in koaliciji tako dosledni kot to terjate od komunistov in socialistov in kot ste dejali v Tržišču, da boste ljudi iz občinske birokracije odpuščali od primera do primera.

Kot vidite, g. Pučnik, vprašanj je veliko. Porajajo jih dvomi in govorice, pa tudi dolžnost, da dobimo odprtega in poštenega kandidata na volitvah. Ne gre za vprašanje: komu zvoni? Ampak za odgovor: zvoni nam Slovincem, zato sprašujem.

Radovljica, 19. marec 1990

Radovan Kuhar

NARODNA POMIRITEV ZDAJ

Izjava predsedstva o »narodni pomiritvi« kaže, da predsedstvo še vedno ni dojelo, kakšno je razpoloženje prebivalcev Slovenije do tega vprašanja.

Predsedstvo še vedno ne vidi, da bi je komunizmu na slovenskih tleh zadnja ura. Komunisti bodo morali kot posamezniki in kot stranka ne samo moralno ampak tudi pred sodiščem odgovarjati za storjene zločine. O krivdi Republike Slovenije pa je v zvezi z zločini težko govoriti, saj so bili vsi vzvodi oblasti od leta 1945 do danes v rokah komunistov. Pobje domobrancev in njihovih spremstev (nedolžnih otrok in njihovih mater) kot tudi številnih zavednih Slovencev, ki sploh niso bili aktivno udeleženi v vojni, pa je bil izvršen v imenu neke ideje - komunizma. Ne gre tudi pozabiti, da so se tovariši komunisti trudili klati na najbolj nečloveški način, če se sploh lahko tako izrazimo. Ti »tovariši« so danes nosilci visokih državnih odlikovanj in v večini člani ZKS - Stranke demokratske prenovle!

Predsedstvo bi zato moralo dati pobudo za preiskavo, objaviti imena žrtv in ugotoviti, kje so žrtve pokopane. Treba bo tudi začeti razmišljati o izplačilu odškodnin svojcem.

Če smo za pregon vojnih zločincev, moramo biti načelni. Vojni zločini ne zastarajo, ne beli in ne rdeči. Krivce je treba imenovati in obsoditi zaradi tistih, ki so živi, ki so delali v varnostnoobveščevalni službi, pa niso klali, tistih partizanov, ki se danes čutijo ogoljufane in tistih izseljencev v Argentini, ki so vsaj toliko Slovenci kot mi, pa si kljub temu, da niso nič krivi, ne upajo v domovino. Zaradi živih in poštenih ljudi, torej!

Pepca Maček

Tacen

KOMUNISTIČNA ZVERINSTVA

Dolenjska in Notranjska še vedno molčita. Ti dve slovenski pokrajini sta bili v zadnjih 50-ih letih strahotno prebičani. Komunisti so v kosti Dolenjcev in Notranjcev nalili svinčen strah. Vsi ostali predeli Slovenije so začeli počasi govoriti o komunističnih zverstvih. Ni čudno, saj so z njimi neprimerno manj grobo ravnali kot pa z Dolenjsko in Notranjsko.

Suha krajina, ta slovenska golgota, še vedno ječi pod okovi. Leto partizanskega »osvobodjevanja ozemlja«, krvavo leto 1942. Ambrus in Ajdovec, kdaj bosta spregovorila? Gubčeva in Tomšičeva - strašne morije Slovencev!

Pa vendarle. Začelo se je! Ker je moja domovina Dolenjska, okolica Šentruperta, naj začnem.

Spominjam se - kot bi bilo včeraj - kako je tistega 23. marca 1943 prišel partizanski klavec Milan Tominc, ki živi sedaj v Ajdovščini, ter pobil mojega soimenjaka Vilka Mavsarja, 12-letnega fantiča - golorokega. Sedem njegovih, mamo in očeta in pet bratov, so Tomincovi kompanjoni, »partizani in osvoboditelji«, 26. decembra 1942 na Dobu pometali žive v ogenj.

Bilo je v prvi polovici junija 1945. Osvoboditev. ILOVA GORA. Iz Ljubljane so pripeljali 8 kamionov ljudi. Za zakol. Bili so večinoma civilisti. Moj znanec, ki je takrat tam moral stražiti, pravi, da je bilo

med pobitimi okrog 10 nemških višjih oficirjev. Opisal je značilne vrvice, ki so jih nosili nekateri nemški štabni oficirji in adjutanti.

Vsi pripeljani so bili grozno pretepeni, vsi v krvavih potplutbah.

Ubijanje sta vodila narodna heroja BOJAN POLAK - STJENKA in JOŽE OŽBOLT. Ob zaključku »akcije« je vodstvo vsem, ki so bili udeleženi v poboju, zagrozilo s smrtjo: »če boš kaj izvekal, te bomo prišli ubiti domov na dvorišče«. Pred dnevi je prav ta isti narodni heroj Polak-Stjenka govoril po televiziji o spravi oziroma (po komunistično) »pomiritvi«. To »umiritev« si B. Polak sodeč po takratnih njegovih besedah zamišlja na svoj, partijski način...

Prve dni maja 1945 so bile nepretrgane kolone noč in dan na cesti Zagreb - Novo mesto - Ljubljana. Umikali so se pred komunisti in njihovimi kompanjoni Sovjeti. Poleg nemških enot so bili v umikajoči koloni še ustaši, četniki in civilisti, žene in otroci.

9. maja so partizani to kolono zaustavili, takrat je ob teh bojih pogorela vas Malo Mraševo pred Kostanjevico ob Krki.

Partizani so zajeli večje število umikajočih, predvsem Hrvatov. Vse ujetnike so zbrali v Kostanjevici. Čez nekaj dni, bilo je dopoldan, so jih razvrstili v kolono na cesto proti Brežicam. Okoli 2 km iz Kostanjevice je kolona zavila levo v KRAKOVSKI GOZD. Okoli 600 m od ceste, v gozdu, se je nato pojavil dim, nakar se je ves dan slišalo streljanje.

Po sledovih, ki so jih kasneje odkrili lastniki parcel, se je videlo, da se je tam dogajalo nekaj groznega. Žrtve so bile zvezane z žico in obešene na drevesa. Pod njimi pa so ves dan kurili. Nato so vse pobili in zakopali v dve jami premera 2x8 metrov. Ker je ozemlje močvirno, so izkopali le plitve jame in trupla pokrili s tanko plastjo zemlje. Okrog so ostali ostanki pogorišč ter oblek, opreme, žice, osebnih dokumentov, gumbov. Očividci so sklepali, da je v vsaki jami 80 do 100 trupel.

Lastniki teh parcel so bili tako prizadeti, potem ko so odkrili grobove, da še deset let niso hodili tja - v svoj gozd. Še manj so si upali koga vprašati, kaj se je tam dogajalo. Bila so huda leta komunističnih ustrahovanj.

Po nekaj letih so se gomile posedle. Lani (1989) pa je neznano, kdo je na te množične grobove dal navoziti zemljo, tako da je ozemlje spet ravno. Grobovi so bili takoj po poboju visoki 1 meter, na srečo pa je bil gozd močno zaraščen. Vse leto so nato lisice razkopavale te gomile in vlačile ostanke po gozdu.

Lastniki parcel v Dobrovi so trije (Jurkovič, Jurga, Strahinič) iz vasi Brod v Pobočju.

16. marca letos sem bil ob REPIČNIKOVEM BREZNU na južnem pobočju Mokra, kilometer severno nad vasjo Krvava Peč. V globini je vse polno okostnjakov - delo Šerčerjeve brigade, konkretno Dakijeve narodnoosvobodilne partizanske vojske. Domačin pove, da je imel takrat partizan na robu brezna mizo, za katero je dajal »obsodbe«. Žrtve so morale stati na deblu, ki je bilo vrženo čez odprtino brezna. Ko je partizan »odsodil«, so jih osvoboditelji slovenskega naroda pahnili v črno globino brezna.

Še isti dan sem bil ob KRIMSKI JAMI visoko nad Borovniško dolino. V njo je ista Šerčerjeva spomlad

in poleti 1942 metala goloroke in povsem nedolžne moške in ženske, ki so jih pobirali po vaseh proti Bloški planoti. Tam je moril legendarni FRIC NOVAK.

Nekdo je pred kratkim že na gozdni cesti zabil na drevo dva kašipota »Krimski Jama.« Ob Krimski jami so svojci prav tako pred kratkim pribili na bližnjo bukev močan lesen križ. Iz povsem pohojene okolice pa se vidi, da je Krimski jama postala romarski kraj. Jama je globoka »le« 20 do 30 metrov, v njej pa so še danes (16. marca 1990) vidne človeške kosti partizanskih žrtv.

Poleti 1945 je v ljubljanski bolnici ostalo 150 ranjencev (kot vemo, so jih že prej naložili na vlak, ki je nato tako tragično končal v Brezjerjevem breznu nad Podutikom). Takrat je Ivan MAČEK - Matija naročil Dušanu Bravničarju (še živi v Ljubljani), naj jih odpelje in likvidira. Ker je Bravničar to odklonil, je potem pobje teh ranjencev iz ljubljanske bolnice izvršil nekje v smeri proti Dolenjski narodni heroj Leopold KRESE-Čoban.

Pravkar sta kar dva založnika ponatisnila ČRNE BUKVE. Že sedaj je jasno, da se pišejo nove slovenske Črne bukve, ki bodo neprimerno obsežnejše, kot so bile tiste iz leta 1944.

20. marec 1990

Vilko Mavsar ml.

SVOBODA ZA SLOVENIJO

Socialdemokratska mladina ne more več molčati ob najnovejšem igrčkanju z usodo slovenske državnosti. Odločno zavračamo teze nekaterih strank o jugoslovanski federaciji, asimetrični federaciji in »Jugoslovanski gospodarski skupnosti«, s katerimi naj bi ohranili pri življenju jugoslovansko ječo narodov.

Zahteve po Republiki Sloveniji kot suvereni, neodvisni in samostojni državi se vse stranke izogibajo, čeprav najnovejši dogodki v Litvi potrjujejo naše mnenje, da je ta možnost še kako uresničljiva. Seveda je samostojna Republika Slovenija dosegljiva le ob družbenem konsenzu in z odločnim političnim nastopom.

Ker bomo ravno mladi v Republiki Sloveniji najbolj občutili posledice kakršnekoli odločitve, po mnenju Socialdemokratske mladine bodoči status Republike Slovenije ne more in ne sme biti predmet kravih kupčij med vrhovi raznih političnih strank. Še posebej Zveza komunistov je s svojim dosedanjim načinom reševanja nacionalnega vprašanja izpričala svojo protinarodno in protiljudsko usmerjenost, kar se danes še posebej očitno kaže na Kosovu in v ostalih mednarodnih konfliktih v Jugoslaviji.

Menimo, da odločitev o samostojni Republiki Sloveniji ali o njenem povezovanju s katerokoli drugo državo lahko sprejmejo le državljani Republike Slovenije sami - na referendumu. Zato bo Socialdemokratska mladina takoj po volitvah preko svojih predstavnikov v parlamentu Republike Slovenije zahtevala razpis referendumu, na katerem se bomo državljani Republike Slovenije svobodno odločili o bodočem statusu svoje države.

Ljubljana, 13. 3. 1990
Socialdemokratska mladina

TRIBUNA: Kako bi na kratko predstavili vašo stranko?

MAROJEVIĆ: Smo zveza Jugoslovanov, ki združuje članke ne glede na veroizpoved in narodno pripadnost. Prepričani smo namreč, da noben del Jugoslavije ne more doseči v svetu tiste stopnje legitimnosti, ki jo lahko pridobi Jugoslavija kot celota. Nismo zveza »juž-njakov«, kot nam pogosto očitajo, saj so naši člani tudi Slovenci. Prav tako kot Slovenci se borimo za suverenost slo-venskega naroda v okviru Jugoslavije. Hkrati pa si prizadevamo preseči pojmovanje, po katerem je edina pravica delavcev iz drugih republik ustvarjanje presežne vrednosti, ne pa tudi sodelovanje v političnem in družbenem življenju. Žalostno pa je, da je naša stranka v okolju, kjer se mnogo govori o demokraciji in pluralizmu, diskriminirana in postavljena v neenakopraven položaj s slovenskimi nacionalnimi strankami.

TRIBUNA: Ali lahko navedete kakšen konkreten primer izgube službe zaradi članstva v vaši stranki ali zaradi nestrinjanja z uradno slovensko politiko?

MAROJEVIĆ: Vsakodnevno dobivamo s terena take in podobne informacije, ki jih nato preverjamo. Z gotovostjo pa lahko povem, da je član izvršnega odbora zveze noč preživel na policiji, kjer je dobil navodila, v katero stranko naj se včlani. V Kamniku je bil klican na odgovornost človek, ki so ga prepoznali na televizijskem posnetku zborovanja v Kranju. Slovenska množična občila pa so veliko pripomogla k temu, da se je slovenski narod v tovarnah obrnil proti delavcem iz drugih republik, ne vedoč, da so glavni kreatorji delovanja zveze Slovenci.

TRIBUNA: Kaj očitata slovenskim novinarjem?

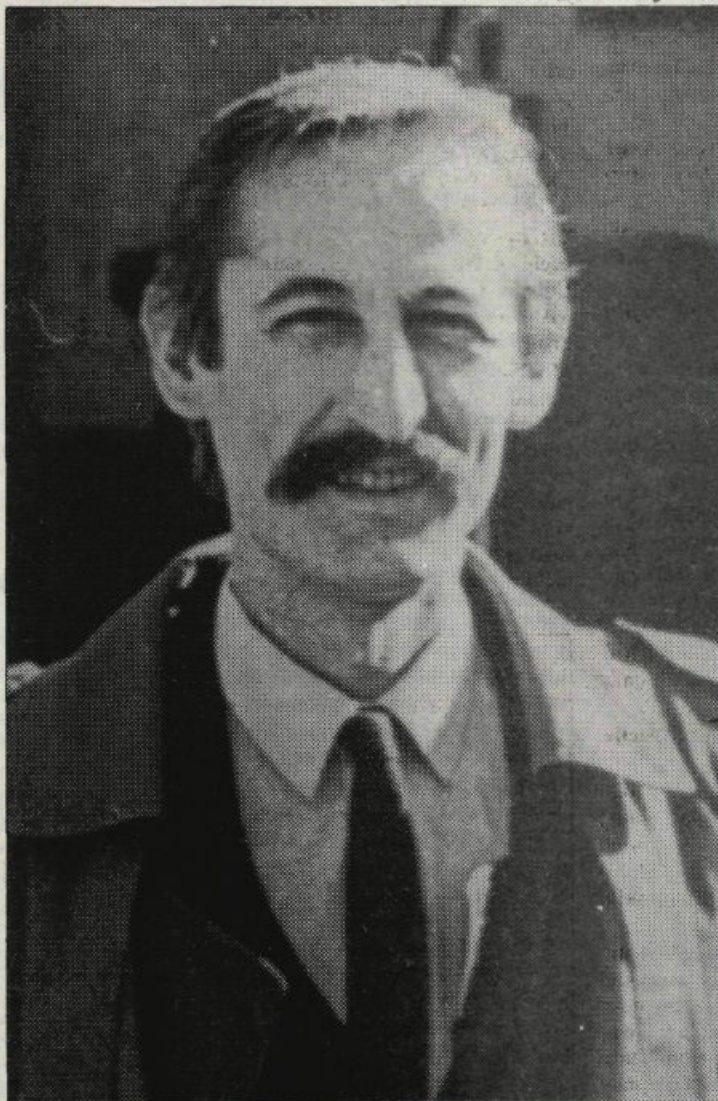
MAROJEVIĆ: Slovenski novinarji so se dogovorili, da nas diskreditirajo v očeh slovenske javnosti. Pri tem ne izbirajo sredstev, saj se poslužujejo celo laži in klevet. Zanimivo, da na tiskovne konference vabimo šestnajst uredništev, odziva pa se jih le pet do šest. Tak nekorekten odnos kaže na nezanimanje za resnico o našem delu, hkrati pa nas onemogoča v predvolilnem boju.

TRIBUNA: Beograjski novinarji so bolj poštene, mar ne?!

DRAGIŠA MAROJEVIĆ

KDO SE BOJI DRAGIŠE MAROJEVIĆA?

foto: Fotodokumentacija Dela

Zveza za ohranitev enakopravnosti občanov je politična stranka, ki je v zadnjem času v slovenskem prostoru povzročila mnogo hude krvi in razburjenja. Zato smo se pogovarjali z Dragišo Marojevićem, diplomiranim inženirjem strojništva, ki zvezo vodi.

MAROJEVIĆ: Pozorno sem spremljal poročanje o dogajanju v Kranju. TV Beograd je v dnevniku podal natančno in objektivno informacijo, medtem ko je TV Ljubljana poskušala v izredno kratkem času prikazati in komentirati naše delo. Šele iz njihovega komentarja smo izvedeli za »prave« cilje naše stranke. Očitno je torej, da je bil njihov namen drugačen od poštenega prikaza resnice.

TRIBUNA: Ali imate dokaze za trditev, da so otrokom v kranjskem vrtcu kazali posnetke, na katerih naj bi prepoznali svoje očete?

MAROJEVIĆ: Na tiskovno konferenco sem pripeljal ljudi, ki so govorili o tem. Potem, ko sem dobil informacijo, da so otrokom prikazovali video posnetke dogodkov v Kranju, me sploh ni zanimalo, kdo je kasete prinesel, ampak samo nehumano početje. Menil sem, da je videokaseta prišla lahko samo s policije ali televizije, ki sta dogajanje snemali. Na koncu se je izkazalo, da so kasete prinesle vzgojiteljice in jih ob prisotnosti otrok gledale. V vsakem primeru pa gre za nesprejemljivo dejanje.

TRIBUNA: Govorite o diskriminaciji slovenske politike do ne-Slovencev. Kljub temu pa največ stanovanj iz solidarnostnega sklada zasedajo delavci in njihove družine iz drugih republik. Kako si to razlagate?

MAROJEVIĆ: Ne bi se strinjal z vašo ugotovitvijo. Tudi 178000 delavcev iz drugih republik odreja delež iz bruto osebnih dohodkov za stanovanjsko gradnjo, to pomeni za gradnjo stanovanjske infrastrukture, individualno gradnjo, nakupe lastniških stanovanj, nakupe družbenih stanovanj in končno tudi za nakupe solidarnostnih stanovanj. Če pogledamo, koliko so neslovenski delavci črpali iz vseh skladov, in ne samo iz solidarnostnega, bomo dobili popolnoma drugačno sliko. Poleg tega pa ne smemo pozabiti, koliko gradbincev, ki dvajset in več let gradi v Sloveniji, živi v barakah.

TRIBUNA: Ali ste imeli kot ne-Slovenec v Sloveniji težave?

MAROJEVIĆ: Imel sem probleme, ki sem jih sam reševal. Ker sem ustvarjal dokaj visok dohodek in bil potreben slovenskemu gospodarstvu, hujših pritiskov nisem občutil. Mnogo pa

je ljudi z velikimi težavami, ki jim niso kos. Vsem tem bo naša zveza pomagala.

TRIBUNA: Po ustavi predsedstvo SR Slovenije predstavlja republiko in opravlja druge, z ustavo določene pravice in dolžnosti. Ali mislite, da lahko občan, ki ni državljani Slovenije, predstavlja našo republiko?

MAROJEVIČ: Po ustavi SR Slovenije so državljani drugih republik zagotovljene enake pravice kot državljanom matične republike. V ustavi med drugim piše, da imajo vsi ljudje v Sloveniji, ne glede na državljanstvo, pravice enakopravnega kandidiranja za vsa delovna mesta in funkcije v republiki. Volilni zakon pa diskriminira občane iz drugih republik in je kot tak protiustaven.

TRIBUNA: Ali mislite, da bi lahko predstavljali interese večinskega naroda v naši republiki?

MAROJEVIČ: Odkar sem v Sloveniji, zastopam interese slovenskega naroda. Predvsem pa sem ambasador slovenske kulture. Tudi zame je Prešeren velik pesnik, njegovo veličino pa znam Črnogorcem predstaviti na drugačen, nam bližji način.

TRIBUNA: Pa vendar večina Slovencev meni, da s svojim delovanjem ogrožate resnične interese slovenskega naroda.

MAROJEVIČ: Prepričanje ogroženosti ni izšlo iz ljudstva. Gre za tezo, ki jo je lansirala oblast, da bi na ta način zadržala svoje pozicije.

TRIBUNA: Kaj vas moti pri demokratizaciji in pluralizaciji slovenske družbe?

MAROJEVIČ: Vse slovenske stranke v svojih programih govorijo o demokraciji. Te pa ni. Če je ni za nas, je ne more biti niti za Slovence. Tudi če bi Slovenija postala etnično čista, današnja politika ni porok za spoštovanje človekovih pravic in nadaljnji razvoj demokracije. Največji problem je, ker slovenska uradna politika nima prave opozicije. Vse stranke nudijo zelo podobne programe, ki temeljijo na nacionalnih osnovah, mnoge stranke imajo celo prepleteno kadrovske strukturo... Smo edina prava opozicijska organizacija, zato smo tudi deležni diskvalifikacij in izmišljenih obtožb v slovenskih množičnih občilih.

TRIBUNA: Kaj mislite o razvoju demokracije in pluralizma v drugih republikah?

MAROJEVIČ: Proces pluralistične demokratizacije je verjetno res šel najdlje v Sloveniji. Toda tu gre za umetno ustvarjen pluralizem, ki služi določenim interesom in ciljem.

TRIBUNA: Kaj pričakujete od spomladanskih volitev?

MAROJEVIČ: Naš cilj ni osvojitve oblasti. Tudi, če bi na volitvah zmagali, bi se ter u odrekli. Gre nam le za to, da se vključimo v sistem in ga poskušamo kontrolirati. Priznavamo, da v predvolilnem boju delamo napake, ki pa so posledica naše politične neizkušenosti, saj do sedaj nismo imeli možnosti vključevanja v politični sistem in demokratični dialog. Poudariti moram še, da naša stranka izhaja iz ljudstva. Zato je naša temeljna naloga, da ostanemo v pristnem stiku z ljudmi in jim pomagamo reševati probleme.

TRIBUNA: Omenili ste, da niste imeli možnosti vključevanja v politični sistem. Kot

enakopravni državljani ste imeli enake možnosti kot Slovenci...

MAROJEVIČ: Če je uradni podatek, da 18 odstotkov članstva ZK Slovenije predstavljajo ne-Slovenci - sam mislim, da je njihov delež celo 40 odstoten - njihovega zastopstva pa ni v najpomembnejših organih, je očitno nekaj narobe. Podobno kot za ZK pa velja tudi za vse druge družbenopolitične organizacije.

TRIBUNA: Smo tudi za to krivi Slovenci?

MAROJEVIČ: Večji del krivde zagotovo nosijo Slovenci. Danes se pojavljajo teze o ogroženosti Slovencev s strani »južnjakov«. Nismo prišli ogrožati slovenskega naroda, saj smo bili praktično povabljeni. Izjalovljeni megalomanski načrti slovenskega gospodarstva pa niso naša krivda.

TRIBUNA: Kakšna so vaša stališča do položaja na Kosovu?

MAROJEVIČ: Nedavno sem slišal gnusno izjavo Jožeta Smoleta, češ da je velika napaka srbske politike, ker meni, da je Kosovo srbsko. Gre za značilen primer slovenskega enostranskega prikazovanja kosovske drame. Slovenski narod ne pozna prave resnice, za kar pa seveda ni sam kriv.

TRIBUNA: Mar Srbi poznajo pravo resnico?

MAROJEVIČ: Srbski narod mora vedeti resnico o Kosovu, saj bolje pozna zgodovino tega ozemlja od leta 1939 do danes.

TRIBUNA: Kaj pa nasilje nad albanskim prebivalstvom za časa Aleksandra Rankovića. Čubrilovićev program genocida nad Albanci z naslovom »Kako istrebiti Albanase sa tla stare Srbije« iz leta 1937...?

MAROJEVIČ: Ne bi se spuščal tako daleč, saj bi sicer morali spregovoriti tudi o tem, kako in s kakšnimi nameni so Albanci prišli na to ozemlje. Leta 1939 se je številčno majhna KP Albanije v celoti preselila na Kosovo, potem pa je morala KPJ posojati svoje kadre za vstajo v Albaniji. Ljudje, ki so takrat in kasneje pribežali iz Albanije v Jugoslavijo, pa so danes najglasnejši borci za uresničitev ideje o Veliki Albaniji.

TRIBUNA: Kaj mislite o preganjanju drugače mislečih v Srbiji in Črni gori?

MAROJEVIČ: Obstaja seveda monopol uradne politike, ki pa bo prej ali slej padel. Vendar pa je zame vsaka ideja, ki vnaša nemir med ljudi, škodljiva.

TRIBUNA: Tudi vaše ideje vnašajo nemir med Slovence.

MAROJEVIČ: Naš cilj je mirno sožitje vseh ljudi. Če pa Slovenci to razumejo kot vnašanje nemira, je to posledica blatenja v množičnih občilih.

TRIBUNA: Vaše stališče do napovedanega, prepovedanega in odpovedanega mitinga resnice se je precej razlikovalo od stališča slovenskega naroda.

MAROJEVIČ: Miting je bil nekdaj najnaprednejši način izražanja volje množic. Poleg tega je tudi z ustavo dovoljen.

TRIBUNA: Pa vendar tovrstni mitingi spet vnašajo nemir med ljudi.

MAROJEVIČ: Odvisno, s katerega vidika gledamo. Vsekakor pa je treba spoštovati pravice zbiranja ljudi in izražanja ljudske volje. Napovedani miting resnice bi morda minil brez incidentov in bi bil celo koristen ob poprejšnjem soočenju različnih mnenj, kar je predlagala tudi naša zveza.

TRIBUNA: To je predlagala tudi uradna slovenska politika, mar ne?

MAROJEVIČ: Slovenci so resda ponudili Cankarjev dom, vendar v smislu enostranskega prikaza resnice. Da bi prišlo do pravega soočenja mnenj, bi morali na okrogli mizi sodelovati vsi, ki prinašajo informacije iz enega okolja v drugega, kot tudi tisti, ki želijo opozoriti na drugačno resnico. Predlagal sem tudi, da ljudje pridejo v Slovenijo brez govornikov ter se srečajo in odkrito pogovorijo s Slovenci o vseh svojih problemih. Mislim, da bi bilo potem precej manj nesporazumov.

Simon Bizjak

RADIO
STUDENT

UKV stereo 89,3 in 104,3 MHz

20 let so nas posnemali
in to počno še danes.
Že 20 let smo prvi
in neponovljivi.

M A G N E T O G R A M

PANČEVSKI: MAROJEVIĆ Z A B E L E Š K A

o razgovoru predsednika Predsedništva CKSKJ Milana Pančevskog sa predstavnicima Saveza za očuvanje ravnopravnosti građana Slovenije, koji je održan 12. februara o.g.

Predsednik Predsedništva CKSKJ, Milan Pančevski na razgovor je primio predsednika Saveza Dragišu Marojevića i članove Saveza Iliju Milanovića i Radmila Jelića. Razgovor je obavljen na njihov zahtev. U razgovoru je učestvovao i šef Kabineta Predsednika PCKSKJ Milan Vujović.

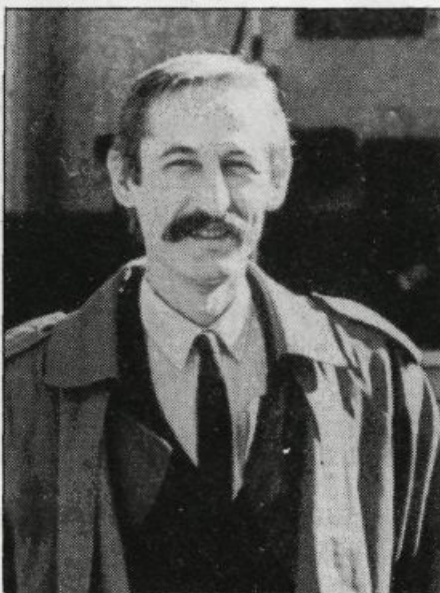
Predsednik Saveza za očuvanje ravnopravnosti građana Slovenije, Dragiša Marojević, je informisao predsednika Predsedništva Milana Pančevskog, da Savez deluje kao samostalna politička stranka u koji je učlanjeno preko 6.000 članova. Savez je organizovan po podružnicama, Savez uglavnom čine pripadnici nacionalnosti koje su iz drugih krajeva naše zemlje došli u Sloveniju da žive i rade. Osnovni cilj Saveza je da se razbije tendencije i ideje pretežno nacionalnog okupljanja koje je u Sloveniji dominantno. Smatrali su - pošto u Sloveniji živi preko 300.000 građana - pripadnika drugih nacionalnosti - da treba da imaju političku stranku u okviru koje će se organizovati i izražavati svoj interes. Ističu da je njihova programska orijentacija zasnovana na interesima Jugoslavije i politici SKJ. Od preko 300.000 drugih nacionalnosti koji žive u Sloveniji smatraju da među njima ima 100.000 Srba, 100.000 Hrvata, od 50- 60.000 Muslimana i 16.000 Albanaca. Ističu da je njihov Savez organizacija koja stoji u opoziciji prema SK Slovenije, ali čiji cilj nije rušenje sistema u našoj zemlji.

Marojević je istakao da je njihov Savez juče održao tribinu pod nazivom za demokratsku Sloveniju i SFRJ u Kranju. Naglasio je, iako je u organizaciji ove tribine bilo određenih problema, pre sveta vezanih za događaje na Kosovu, kao i najavljen dolazak pojedinaca i grupa iz udruženja »Božur« iz Kosova Polja i »Solidarnost« iz N.Sada, ovaj skup je prošao dostojanstveno i u miru. Pokazalo se da nije bilo potrebe za velikim angažovanjem SUP-a i svega onoga što je bilo preduzeto u Kranju.

Marojević je istakao da je zbog neslaganja sa politikom SK Slovenije prošle godine istupio iz članstva SKJ. U njihovom Savezu smatra da ima dosta bivših članova SKJ koji se ne slažu sa politikom SK Slovenije. Ističe da se od istupanja SK Slovenije iz SKJ masovno izlazi iz SR Slovenije. Mnogi hoće da i dalje ostanu članovi SKJ i zato traže formu, način i oblik ostvarivanja tog svog cilja. Smatra da oko 102.000 članova Slovenije prema njihovoj evidenciji ima 18.000 članova koji pripadaju drugim nacionalnostima. Međutim, smatra da je taj broj daleko veći i da on iznosi od 30 - 40 % i tu svoju tvrdnju zasniva na saznanjima iz

osnovnih organizacija SK u OUR i mesnim zajednicama i kontaktima koje ima. Ističe, takodje, da dosadašnje iskustvo pokazuje da članovi SKJ koji nisu Slovenci, u Sloveniji mogu biti samo sekretari OOSK i članovi organa SK najviše do opštinskog nivoa, dok članova organa SK tih nacionalnosti u Republici i Federaciji nema. Marojević je istakao da među članstvom SK ima koji neće da budu članovi SK Slovenije, već hoće da budu i dalje članovi SKJ, postoji velika zainteresovanost za uspostavljanje takvog oblika organizovanja, javljaju se pojedinačne ideje za stvaranje takvih jezgara koja, nažalost, nisu međusobno povezana. Zato, u vezi s tim, postoji opasnost da se raspline njihovo organizovanje i međusobno povezivanje, što može stvoriti uslove za pojavu liderstva i sl., što bi imalo negativne efekte.

Ističe, takodje, da je Savez komunista Slovenije zadržao postojeći naziv zbog svojih unutrašnjih interesa, a da će do izmena doći u njihovoj sledećoj fazi aktivnosti.

Naglasio je da ima predloga sa teženja od članova SK koji žele i dalje da ostanu članovi SKJ, da ovaj Savez za očuvanje ravnopravnosti građana preraste u organizacionu jezgro SKJ i u okviru njega okupi sve one članove SKJ koji to žele.

Smatra, iako ovaj Savez stoji na očuvanju SFRJ i politici SKJ ne bi bilo dobro da sada preraste u jezgro SKJ jer bi se time izigrali interesi članova ovog Saveza. Zato je mišljenja da Savez ostane na svom programu i u daljoj aktivnosti će nastojati da u okviru Saveza pokuša da angažuje sve članove SKJ koji neće da budu članovi SK Slovenije.

Ima mišljenja, pa i predloga sa terena, da Vinko Hafner bude to novo jezgro koje će okupljati one članove SKJ koji hoće da ostanu u SKJ. Međutim, smatram da to u ovom momentu nije realno jer je veoma jak nacionalni naboj u Sloveniji i da se Hafner neće prihvatiti tog zadatka.

Marojević je naglasio da se već duže vremena u Sloveniji, a posebno od strane njihovog rukovodstva, vodi takva politika da Jugoslavija postane konfederacija i da se obezbedi potpuna samostalnost Slovenije. Smatra da će se u narednom periodu voditi takva politika da postoji mogućnost da država ostane bez svog predsednika, odnosno da Drnovšek u aprilu napusti svoju funkciju, što je pre isteka mandata. Smatra da je SK Slovenije sa svojom politikom stavio sebe u takvu poziciju i omogućio stvaranje drugih partija u Sloveniji, međutim, da sve ove partije, zajedno sa SK Slovenije deluju na istim pozicijama i u suštini imaju isti cilj što ih ujedinjuje u razbijanje SFRJ i stvaranja konfederacije, što bi omogućilo stvaranje nacionalno čiste države - Slovenije. Sada se vodi propagandni rat i borba protiv svih pripadnika drugih nacionalnosti u SR Sloveniji, unosi strah među njih, vrše pretnje i pritisci. Smatra i da je na 14. vanrednom kongresu SKJ bio prihvaćen svaki predlog SK Slovenije, delegati SK iz Slovenije bi napustili Kongres jer je to njihovo opredeljenje i odluka koju su doneli na svom 11. kongresu SK Slovenije.

Posebno je naglašeno da je slovenački narod od strane svog rukovodstva godinama ubedjivan da radi i proizvodi za Srbe, Crnogorce i druge narode

M A G N E T O G R A M

M A G N E T O G R A M

u Jugoslaviji i pruža im punu podršku u njihovom razvoju, što predstavlja svojevrsan oblik eksploatacije Slovenije. S tim u vezi ističe potrebu da je neophodno na osnovu analize dosadašnjeg razvoja slovenačkom narodu dati pravu i potpunu informaciju o razvoju Jugoslavije i jasno reći u čemu se sastoje problemi. Mišljenja je da slovenački narod o svemu tome ne raspolaže pravom informacijom. Tako, naprimer, seljak ili bilo koji radnik iz Slovenije misli da radi za drugoga u Srbiji i drugim republikama u Jugoslaviji.

U vezi nastale situacije odnosa između Slovenije i Srbije smatra da nije trebalo doći do blokada koje su se dogodile jer su one nanеле veliku štetu svima. U Sloveniji nije trebalo doći do zabrane mitinga, a u Srbiji do ekonomske blokade prema Sloveniji.

Ističe, takodje, da se u praksi javljaju i pojave otkazivanja poslovne saradnje između pripadnika srpske nacionalnosti koji su vlasnici privatnih radnji i pojedinih slovenačkih partnera jer se u Sloveniji smatra da Srbi u Sloveniji predstavljaju produženu ruku Miloševića i njegove politike. Mišljenja je da je to sve neophodno razjasniti i razotkriti svu suštinu ekonomskih odnosa. Ističe da je Slovenija pre svega, svojim unutrašnjim merama u oblasti ekonomske politike doprinosila i godinama stvarala blokade za prisustvo proizvoda iz drugih Republika. Tome su pogodovale i razne mere ekonomske politike u oblasti cena, izvoza-uvoza koje su donošene na nivou federacije. To se odnosi na devizni zakon. Takodje, interesima Slovenije odgovarala je i dugogodišnja politika cenau oblasti hrane, energije i sirovina.

Marojević ističe da u postojećim uslovima, iako je došlo do prekida rada 14. vanrednog kongresa i izlaska SK Slovenije iz SKJ. SKJ predstavlja jedinu snagu koja je u stanju da okupi najšire članstvo u zemlji na očuvanju Jugoslavije. Smatra da SK Hrvatske sa svojim stavovima ide istim putem kako je to učinio i SK Slovenije. Zato SKJ u ovakvim uslovima mora biti organ koji će okupljati sve progresivne snage da se izadje iz postojeće situacije. Mišljenja je da SKJ mora delovati u tom pravcu i brzo i efikasno raditi i založiti se da zajedno sa svim progresivnim snagama u društvu očuva se socijalizam u našoj zemlji.

Mišljenja je, takodje, da se komunisti ne mogu udruživati i povezivati sa klasnim neprijateljem u borbi za vlast. Ističe da se sada u Sloveniji otvoreno govori da će belogardejci dobiti ista prava kao što su ih dobili i partizani koji su izvojevali slobodu. Inače, mnogi od Slovenaca koji su u toku rata bili učesnici ili mobilisani u neprijateljskoj vojsci na strani Italijana i Nemaca sada uživaju njihove penzije i druga prava.

Naglašeno je da se sada u Sloveniji vrše aktivne pripreme za izbore i neka je opšta ocena da SK Slovenije može pobediti u izborima i Kućan biti izabran za predsednika Republike, ali, ne bi bilo iznenadjenje da pobeđi i Kramberger ili Pućnik. Medjutim, smatra da među svim predloženim kan-

didatima nema velike razlike i da je gotovo svejedno ko će pobediti, jer su oni svi u istoj koaliciji. To ilustruje primerom da je u izborima za člana Predsedništva SFRJ iz Slovenije izabran kandidat koji nije bio na listi SKJ. Izbore je dobio Drnovšek a ne Bulc. Smatra da to treba sve analizirati jer, pokazalo se, da se u Sloveniji svi okupljaju u borbi protiv SKJ.

Istaknuto je da je mnogo ranije trebalo analizirati kako je moguće da se niko iz drugih nacionalnosti, osim Slovenaca ne bira na najodgovornije funkcije u Sloveniji i šire. Analiza je pokazala da se sve čini da pripadnici drugih nacionalnosti ne budu izabrani na te funkcije.

Smatraju da odluke 11. kongresa SK Slovenije nisu legitimne, jer u njihovom donošenju nije zastupljeno celokupno članstvo SK. Među delegatima Kongresa, shodno svojoj zastupljenosti u ukupnom članstvu, nije bilo delegata iz redova drugih nacionalnosti. Niko ih nije ni pitao za odluke koje su donete, pa prema tome one ne mogu biti ni punovažne.

Smatraju da se položaj drugih nacionalnosti u Sloveniji sada radikalno menja na gore. U izbornoj aktivnosti, što je regulisano i odgovarajućim zakonima, pripadnici drugih nacionalnosti ne mogu se kandidovati za Predsedništvo Republike, što je uskraćivanje prava koja se ističu iz Ustava SFRJ. Iako u sadašnjem Ustavu SR Slovenije stoji da svi građani moraju imati isti položaj u izborima, u predlogu za nova načela Ustava SR Slovenije te odredbe se menjaju i regulisaće se na drugačiji način koji će u još gori položaj dovesti pripadnike drugih nacionalnosti. Smatraju da to nije demokratija.

Kada je reč o otvaranju Slovenije prema svetu ističu da slovenačko rukovodstvo teži da se otvori prema Evropi i evropskim dostignućima a zatvori

foto: Fotodokumentacija Dela

prema drugim delovima Jugoslavije. Smatraju da će time Slovenija biti u suštini zatvorena što će imati negativne posledice na njen ukupan položaj i razvoj.

Veliki broj penzionisanih oficira i pripadnika drugih nacionalnosti izašao je iz SK Slovenije a među njima ima i jedan broj Slovenaca i ne slaže se sa politikom SK Slovenije. Jedan broj je ostao i dalje član SK Slovenije, iščekuje šta će se dogoditi, pasivizirao se i čeka nove mogućnosti za povezivanje u SKJ. Ističu potrebu da je u postojećim uslovima jedina mogućnost da se oni koji su istupili iz SK Slovenije okupe oko Saveza za očuvanje ravnopravnosti građana, ali ističu veliki problem da nemaju mogućnosti da preko sredstava informisanja javno deluju. Ističu da se u Sloveniji u sredstvima informisanja o ovom Savezu govori veoma negativno i neistinito, što kod ljudi stvara nedoumicu.

Posebno su istakli da će njihov Savez ovih dana u javnost izaći sa svojim proglasom da se bez njihovog članstva i aktivnog učešća ne mogu doneti nikakve odluke o novom Ustavu. Ističu da je njihovo članstvo svakim danom sve brojnije i jače i da se njihovi članovi sve više uključuju u razne komisije i tela, što proširuje mogućnost njihovog uspešnijeg delovanja. Odlučno će se boriti protiv stvaranja konfederacije i založiti da ta ideja ne prodje u Sloveniji jer, ukoliko bi se to desilo u Sloveniji, smatraju da bi se proširilo i na Hrvatsku, što bi stvorilo veoma velike probleme i zemlji. Pokrenuli su spor pred Ustavnim sudom Slovenije i SFRJ i osporili izbore.

Ističu da će i dalje u javnosti istupati u ime Saveza, zalagaće se da na programskim osnovama dodje do saradnje sa SKJ i sa novim jezgrima SKJ koja budu stvorena u Sloveniji. Ističu svoj zahtev za dobijanje stručne pomoći od SKJ za organizovanje svoje aktivnosti i angažovanje svih onih koji žele da ostanu članovi SKJ u Sloveniji.

Učestvujući u raspravi Pančevski je između ostalog podržao programsku aktivnost Saveza za očuvanje ravnopravnosti građana i njenu orijentaciju, zasnovanu na politici SKJ i SFRJ i istakao potrebu da i članovi SKJ u Sloveniji budu članovi Saveza. Naglasio je da se u organima SKJ intenzivno radi na iznalaženju rešenja za organizovanje onih članova koji žele da ostanu u sastavu SKJ. Smatra da se u SR Sloveniji, kao i u celoj zemlji glavna bitka vodi za donošenje novog Ustava SFRJ. Svi se moramo založiti da Jugoslavija i dalje ostane federativna socijalistička zajednica. Naglasio je - kada je reč o spornim pitanjima unutar razvoja zemlje i o položaju republika - to se mora obaviti kroz demokratsku raspravu i doći do zajedničkih rešenja. Istakao je će ovom razgovoru biti informisani članovi Predsedništva CKSKJ.

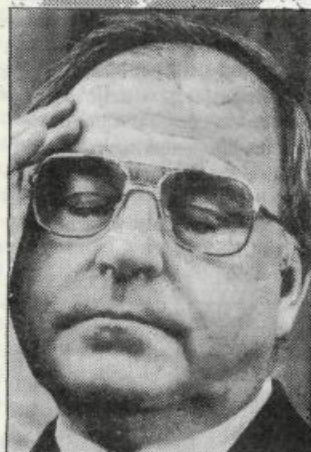
Beograd, 12.02.1990

Šef Kabineta:

Milan Vujović

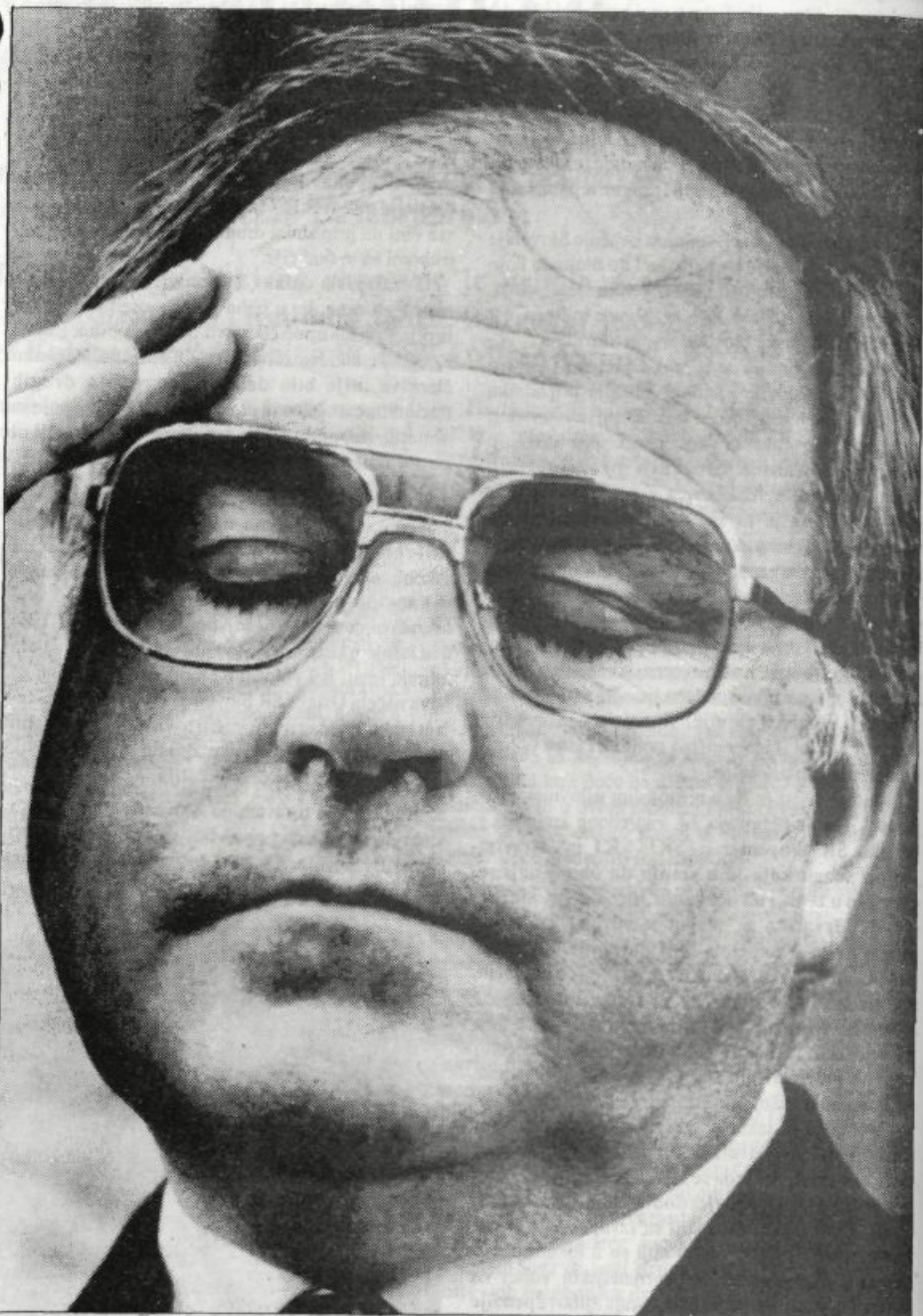

foto: Fotodokumentacija Dela

HELMUT KOHL

KRITIZIRAN, VENDAR NA VRHU

Čeprav se ga je del javnosti, predvsem nemške, že zdavnaj naveličal in je nemalo takih, ki jim gre že pošteno na živce, se kancler Kohl vedno znova uveljavlja kot osebnost z odločujočim vplivom na evropsko politično in ekonomsko prihodnost. Na prvih straneh svetovnega časopisja se je spet usidral pred dnevi, ko sta se z vzhodnonemškim premierom Modrowom pogodila o prvih korakih združitve obeh Nemčij.

Zdogovorom o monetarni uniji in gospodarski skupnosti obeh držav sta Kohl in njegova vlada znova prevzela aktivno vlogo, ki jima jo je socialdemokratska opozicija, pa tudi menedžerska elita, zadnji čas odrekala. Združitev Nemčij je domačo javnost za hip odvrnila od problemov, s katerimi se doma, ne posebej uspešno, spopada kanclerjev kabinet. Vendar le hip, kajti Nemci vse težje prenašajo dejstvo, da se njihova dežela spreminja v vojaški poligon NATO pakta, da jim na glavo padajo vojaška letala, da imajo neustrezno davčno zakonodajo, da jim Turki, Jugoslovani in Italijani »odžirajo« delovna mesta... V ZRN prevladuje mnenje, da Kohlova vlada ni sposobna izpeljati potrebnih modifikacij v gospodarstvu.

Anketa, ki jo je nedavno izvedel Allensbachov institut, pokaže, da kar 71% vodilnih nemških gospodarstvenikov ne zaupa več Kohlovi vladi. Emnidov inštitut je zabeležil padec popularnosti vladne »sovpreg« CDU/CSU: če bi bile volitve danes, bi krščanski demokrati dobili 35% vseh glasov, opozicijski socialdemokrati pa 42%. Raziskovalci javnega mnenja napovedujejo, da se bo na jesenskih volitvah najbolje odrezal Posarski ministrski predsednik Lafontaine.

Življenjska želja - biti kancler

V zasebnem življenju je 193 cm visoki nemški kancler privzel vlogo eminentnega poznavalca vin: v domačem Ludwigshafnu ima izborno vinsko klet. Rad sedi pred televizijo, še posebej, če so na programu westerni, ki so njegova slabost. Težko se odreče pizzi - to je njegova najljubša jed. Sicer rad posluša klasiko in jazz, posebej pa je ponosen na svoj »pošteni obraz človeka, od katerega bi vsak takoj kupil rabljeni avto«, kot se je pred leti zapisalo Drčar-Murkovi...

Rodil se je 3. aprila 1930 v Ludwigshafnu. Petnajstleten je moral na fronto, od koder pa so ga rešili napredujoči zavezniki. Nadaljeval je šolanje, po maturi pa se je vpisal na študij zgodovine, filozofije in politologije v Heidelbergu in Frankfurtu. Že kot študent je bil politično aktiven, po diplomi pa se je zaposlil v kemičnem koncernu BASF v domačem mestu.

Svoj vzpon do položaja kanclerja (nižje sploh nikdar ni cilj), si je Kohl premišljeno načrtoval. Prišel je v mestni svet, hkrati pa se je visoko povzpel znotraj svoje stranke - CDU, kateri se je pridružil že na samem začetku. Po spretnem manevriranju, pa tudi z energičnim zalaganjem, je leta 1969 postal najmlajši ministrski predsednik dežele Rheinland - Pfalz. Svojih tedanjih in bodočih volilcev na tem položaju ni razočaral - nasprotno - pridobil je nove. Razmeroma zaostalo deželo je industrializiral, zgradil avtoceste, odprl novo Univerzo in jo tako uvrstil med najbolj dinamične zvezne enote.

Leta 1969 je Kohl naskočil položaj šefa zvezne CDU. Ker je preveč »motovilil«, se je zameril levemu krilu stranke, kar je s pridom izkoristil njegov nasprotnik Rainer Barzel in zasedel vodilni položaj. Kohl pa je prežal naprej in kmalu dočkal novo priložnost: potem, ko je CDU po volitvah leta 1972 zabredla v nemajhne težave in ko je odstopil Barzel, se je Kohl pokazal za edinega primernega kandidata, ki bi stranki lahko povrnil ugled. Tako je leta 1973 postal predsednik krščanskodemokratske stranke.

»Svoboda namesto socializma« je bilo geslo, pod katerim je Kohl leta 1976 nastopal na volitvah za zveznega kanclerja. »Nemčija je gospodarski velikan, toda politični palček«, je opozarjal. Prizadevno je razpihoval patriotska čustva volilcev v stilu »Ponosni smo, ker smo Nemci« in se z zdravorazumsko držo približal ljudstvu. Toda odločni in pronicljivi Schmidt, kandidat socialdemokratov, je bil zanj prevelik zalogaj - Kohl je bil na volitvah gladko poražen.

»Midva sva antitipa«, je sebe in Schmidta primerjal Kohl. In lahko bi mu pritrdili: Schmidt je hladen in odločen človek, Kohl pa ves »ljudski« in kompromisarski. Medtem ko je socialdemokratski kancler odlično govoril nemško, je bil Kohl na mednarodnih pogovorih vselej odvisen od prevajalcev. Schmidt je bil odličen retorik, Kohl paje »potreboval kar deset stavkov, ko bi vse lahko povedal z enim...« Schmidt je bil vešč ekonomske, mednarodne in finančne politike, za Kohla pa je

nek nemški dnevnik zapisal, da mu teh lastnosti ne bi mogel pripisati niti najboljši prijatelj...

Poraz pa ni prizadel robustnega in vzdržljivega Kohla: svojo željo in odločenost, da postane zvezni kancler, je realiziral leta 1982, ko je zmagal na zveznih volitvah. Danes, po osmih letih, je še vedno »prvi uradnik« ZRN in ni izključeno, da si bo to prizadeval ostati še kakšen mandat.

Zdrava pamet in trda koža

Kohl je kot politik svojevrsten fenomen: »Vsem« gre na živce, »vsi« ga kritizirajo, na lestvicah popularnosti vselej zaostaja celo za ministri svojega kabineta, predvsem za zunanjim, Genscherjem - toda - na oblasti je kar naprej in tudi nad gospodarskimi, zadnje čase pa tudi političnimi rezultati njegove vlade, se Nemci ne morejo pritoževati.

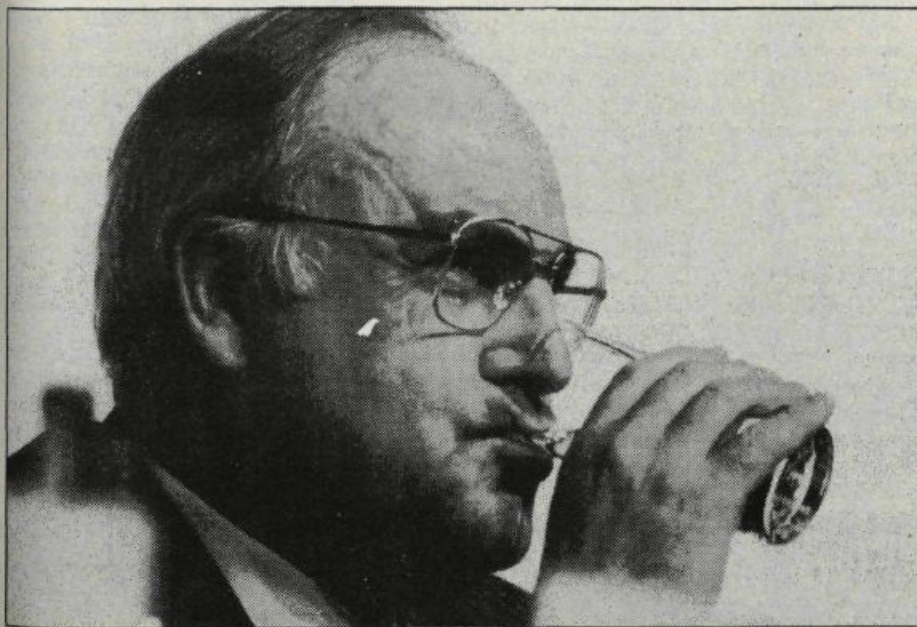
Kako mu to uspeva? Celo sam pravi, da se ne spozna kaj prida na finančna, gospodarska in zunanjepolitična vprašanja. Ta prepušča strokovnjakom, nato pa s spretnim taktiziranjem in dobro oceno položaja, ukrepa. Za Kohla pravijo, da v politiko vnaša zdravo pamet, k problemom pa vselej pristopa kot optimist.

V domači in svetovni javnosti je Kohl »zables-tel« z nekaj odmevnimi aferami. Med drugim so mu očitali, da je na položaj predsednika partije prišel s pomočjo denarja industrialca in multimilijonarja Flicka, znanega podkupovalca politikov. Vpleten je bil v škandal ob tajni prodaji načrtov za gradnjo podmornic rasističnemu režimu v Pretoriji. Proti njemu je bila uvedena sodna preiskava, češ da je govoril neresnice. Takšnih in podobnih afer so Kohlu biografi naštel nad dvajset. Nobena pa žilavega Porenca ni spravila na tla.

V zunanji politiki si je Kohl pridobil sloves »ameriškega vazala«. Odločno je podprl Reaganov načrt o vojni zvezd. To pa še ni vse: Američanom je dovolil, da so na nemškem ozemlju namestili jedrske rakete srednjega dometa, kar mu je del javnosti zameril, ne glede na razorožitvene procese. In, kot vse kaže, bo v prihodnje v NATO pakt pripeljal še Vzhodno Nemčijo. V Evropi se je Kohl spoprijateljil z Mitterandom, kar je obema prineslo profit: Mitterandu je prišla prav Kohlova gospodarska moč, Kohlu pa Mitterandov politični ugled.

Ko sta se z Mitterandom pred dnevi dogovarjala za komisijo, ki bo pripravila pogoje za monetarno unijo in gospodarsko skupnost obeh Nemčij, je Kohl deloval zelo mirno in samozavestno. Kaj ne bi - zaveda se, da je v tem pogajanju njegova Nemčija velikan, Nemčija Modrowa pa palček. Zaveda se, da bo ob združitvi ZRN svojo vzhodno sosedo preprosto »kupila«. Prav tako mu je jasno, da bo v Združeni Nemčiji njegova CDU/CSU znatno pridobila na moči, kajti terorizirani Vzhodni Nemci se bodo najverjetneje izogibali vsemu, kar diši po rdečem, pa čeprav je to SDP.

Če se bo v Nemčiji okrepila desnica, se lahko povsem podrejo scenariji, po katerih Nemci po letošnjih volitvah pričakujejo socialdemokratskega kanclerja. In, če bo Kohl znova »desni« kandidat za kanclerja, se lahko zgodi tisto, o čemer kot mladenič prav gotovo ni sanjal: postane lahko šef Velike Nemčije in kot takega ga bodo predvsem Poljaki, Francozi in Čehi gledali s precej večjim strahospoštovanjem.

ČLOVEK USODNIH ODLOČITEV

Dr. France BUČAR

BUČAR FRANCE (*Bohinjska Bistrica, 2. 2. 1923*), pravnik in publicist. Doktoriral je 1956 na Pravni fakulteti v Ljubljani. S pedagoškim in raziskovalnim delom se je začel ukvarjati zlasti kot izredni profesor (1967-78) na katedri za javno upravo pri PF v Ljubljani, posvetil se je problematiki javne uprave, kasneje pa tudi vprašanjem gospodarstva in upravljanja organizacij nasploh. O tem je napisal več obširnih knjižnih del in objavljaj prispevke v različnih strokovnih revijah in drugih publikacijah. V svojih delih je prebil ozke okvirje tradicionalnega znanstvenega zanimanja za organizacijska in upravna vprašanja, ki se je dotlej pogosto omejevalo na problem uprave. V zadnjih delih odkriva pojave in zakonitosti v procesu strukturiranja in upravljanja organizacij nasploh.

Tako suhoparen je zapis o dr. Francetu Bučarju v Enciklopediji Slovenije, za katerim se prav gotovo skriva zanimivejša biografska podoba. Fragmentarna predstavitev te podobe, ki sledi v nadaljevanju, bo dopolnila njegovo zgornjo enciklopedično skico. Dodali ji bomo njegovo partizanovanje, znanstveno-pedagoško delo, politično aktivnost in morda nekaj, kar (še) ni povsem razjasnjeno.

Vojna

Dr. France Bučar se je OF pridružil že leta 1941, kar je bilo za mladega, narodno zavednega in strankarsko (politično) navezanega študenta samoumevna odločitev. Italijani so ga nato internirali v Gonars, od koder je bil leta 1944 premeščen v Nemčijo. Od tod mu je uspelo pobegniti in po spletu srečnih in skorajda neverjetnih okoliščin - kot sam pravi - je prispel v rodno Bohinjsko Bistrico. Partizanski staž je začel v kokrškem jurišnem bataljonu, v katerem je bil politkomisar čete. Sam pravi, da ni bilo nič posebnega biti politkomisar jurišne čete: fantom si na političnih urah malce govoril o položaju na fronti, kakšno pesem si zrecitiral in nič drugega. Dvakrat so ga med vojno vabili v Partijo, vendar je odklonil. Pa ne iz takega načelnega vzroka, le politično se ni hotel z nikomer vezati. Šele ko so mu zagotovili, da njegovo versko prepričanje ni ovira za članstvo v Partiji, je vabilo sprejel. V tretje gre pač lažje. Poleg tega mu sploh niso zaupali. Dr. France Bučar je bil prvi partizan, ki je vkorakal v Celovec s slovensko zastavo. Oktobra 1946 se je njegovo vojskovanje izteklo.

Črna luknja

Decembra 1988 je v polemiki z Mitjo Ribičičem - v stilu, kdo je bil kdo - dr. France Bučar zanikal Ribičičeve navedbe, da je v svoji »vojaški karieri« delal v Službi državne varnosti. To je tudi zanikal ob najinem

priložnostnem pogovoru. Pravi, da je bil v Jugoslovanski armadi razporejen najprej kot »pisar- daktilograf«, nato pa so mu to razporeditev prečrtali in pripisali »strelac«. Pod rubriko Ocena pa ima navedeno: dobra, disciplinovan, zanesljiv in odan. Trditvam, po katerih naj bi bil od maja 1945 do demobilizacije oktobra 1946 udbovec, se dr. Bučar glasno smeje. Pravi, da takrat sploh ni vedel niti za ime niti za obstoj takšne institucije. Ko pa se je po kratkem času ovedel, kje je pristal, je brez dlake na jeziku povedal svojo željo, da ga iz organizacije izpuste. Dodaja še, da je bila to življenjska odločitev, na katero je še danes ponosen. Tudi govorim, da sta bila z Mačkom tesna sodelavca, se dr. Bučar nasmija. Mačka je prvič srečal šele po prihodu iz Beograda leta 1957, je odvrnil dr. Bučar.

Če mu verjamemo na besedo - in nimamo razloga, zaradi katerega mu ne bi - od kod potem pričevanja ljudi, vojakov in civilistov, ki trdijo, da je dr. Bučar nosil častniško uniformo udbe? Od kod strah teh ljudi, da bi danes, torej 45 let kasneje, o tem javno govorili? Kako razložiti njegovo izjavo, da Mačka po vojni neposredno ni srečal, čeprav je delal v njegovem ministristvu? Kako si pojasniti dejstvo, da podatkov o službovanju v času od septembra 1947 do aprila 1949 (torej v času inform-birojevske epidemije) enostavno ni? Od kod torej ta črna luknja v njegovi osebnih izkaznici? Ob tem pisanju se nam lahko očita stigmatizacija, vendar smo nanjo volens nolens prisiljeni vse do trenutka, ko bo možen prost dostop do avtentičnih zgodovinskih virov. Takrat črnih lukenj ne bo. Takrat se bo duh polpreteklosti, ki kot prekletstvo lebdi nad nami, materializiral.

Izgong s Pravne fakultete

Leta 1956 je dr. Bučar doktoriral na Pravni fakulteti, kjer se je kasneje, predvsem kot izredni profesor, ukvarjal s pedagoškim in

raziskovalnim delom na katedri za javno upravo. Temeljni razlog, ki je kasneje sprožil vse postopke zoper njega ali nanje bistveno vplival, je bilo pismo Predsednika IK ZKS junija 1976, naslovljeno na Univerzitetni komite ZKS in poslano v vednost fakulteti. V pismu se je negativno ocenjevala Bučarjeva knjiga »Podjetje in družba« in izražal dvom, ali je avtor lahko še učitelj na fakulteti. Predsedstvo IK ZKS je knjigo ocenilo predvsem s stališča njenih političnih implikacij, nikoli pa ni podalo strokovne, argumentirane ocene. Negativna politična ocena knjige torej nikoli ni bila utemeljena. Bila pa je dovolj za verižno rekacijo, ki je pripeljala najprej do »premesitve« dr. Bučarja v raziskovalne enote fakultete, na koncu pa do upokojitve. Sam trdi, da je bila knjiga samo izgovor za režim, da se je začel postopek proti njemu. Pričeli so s citiranjem knjige, češ, že na prvi strani se vidi, da je napisana v nasprotju s samoupravljanjem, izrazito prozahodno usmerjeno, itd. Dodaja, da

so takšna početja oblasti pripeljala do moralnega propada.

Politični vzpon

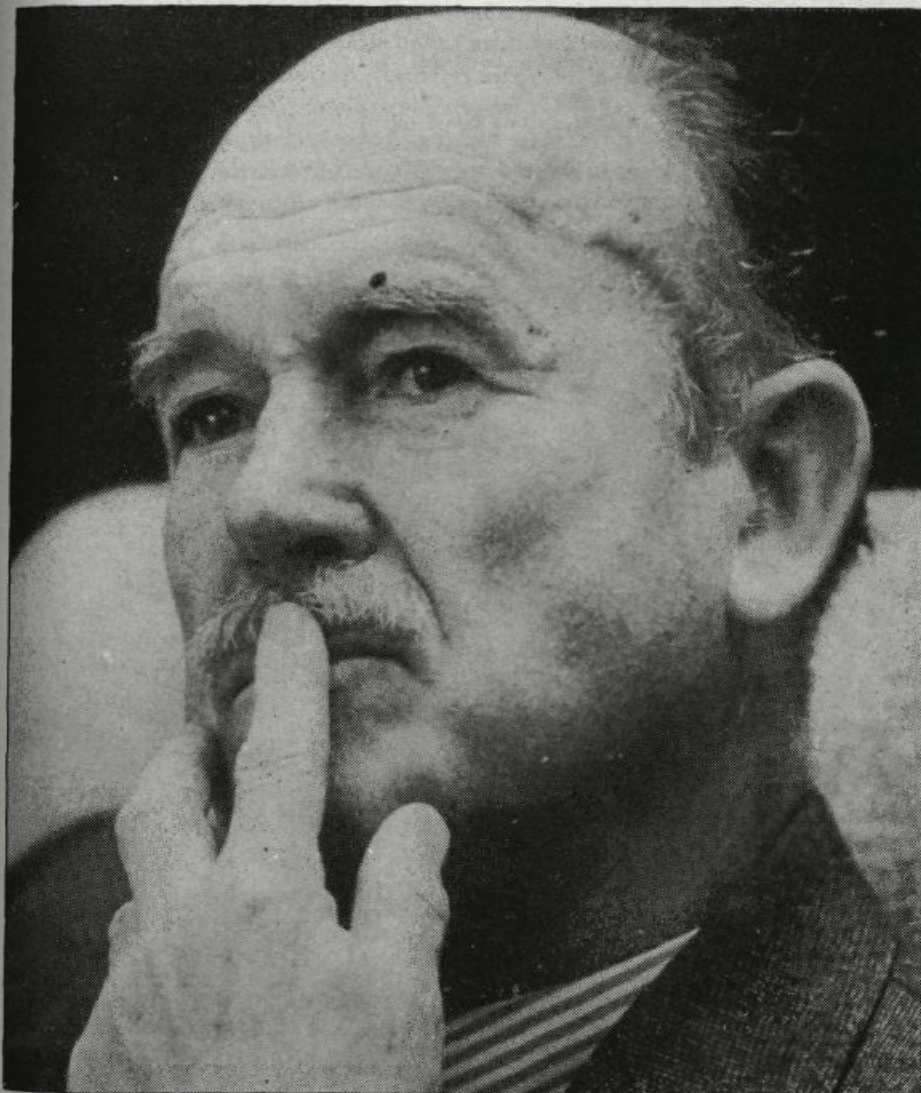
Dr. France Bučar je gotovo eden najplodnejših publicistov na Slovenskem. Prvič se je v slovenski politični prostor močneje vpisal ob ustanavljanju Nove revije in njeni 57. številki. Zaslovel pa je po svojem nastopu v Evropskem parlamentu, pred interno skupino za Vzhodno in Osrednjo Evropo januarja 1988. V njem je opozoril evropske parlamentarce na posledice, ki jih bodo občutili Jugoslovani, če se bo dajala neomejena podpora vladni politiki. Za takšno nastopanje si je dr. Bučar pridobil etiketo narodnega izdajalca, ki mu jo je prilepil njegov zdajšnji politični konkurent, Jože Smole. Pa tudi v jugoslovanskem prostoru si je pridobil oznako separatista, nacionalista, šovinista... Vrstile so se grožnje, pravi dr. Bučar, ki bi mi prinesle kopico let zapora... Danes je predsednik sveta Slovenske demok-

ratične zveze, ustanovitelj časopisa Demokracija in nosilec strankine liste na letošnjih volitvah. Ob mojem obisku je v telefonskem pogovoru zavrnil nastop na televiziji, češ da ne želi sodelovati v predvolilnem televizijskem cirkusu. Očitno sodi med tiste, ki jim umazani politični marketing ni po godu.

Usodne odločitve

Danes se ponovno nahajamo pred časom usodnih odločitev - aprilskimi volitvami - ki pa ne dosegajo usodnosti leta 1941. V današnji politični areni so si vsi preveč podobni kot jajce jajcu iste kure neresnice. Torej ne gremo ab ovo, temveč z vso politično kramo na hrbtih. Kramo preteklosti, na hrbtih sedanjosti in bodočnosti. »Ne glede na to pa vsi nosimo odgovornost, čeprav ne neposredno, za vsa dejanja organizacij, v katerih smo sodelovali, in v katere nas je lahko tudi brez naše zavestne odločitve zanesla usoda od leta 1941 naprej«. Tako je nekje zapisal dr. Bučar in se spozabil, da je treba začeti s prvo osebo ednine, ne pa s prvo množino. Saj nobene stvari nisi vreden, če je za nobeno ceno nisi pripravljen izgubiti. Tudi krame preteklosti ne!

Branko Čakarmiš

Funkcionarska izkaznica dr. Franceta Bučarja

1. 9. 1941 - 15. 5. 1945: aktivist OF, partizan.

16. 5. 1945 - 10. 10. 1946: ministrstvo za notranje zadeve LRS.

30. 10. 1946 - 10. 8. 1947: ministrstvo za finance LRS.

september 1947 - april 1949: ??

1. 4. 1949 - 30. 4. 1952: nižji pravni referent v oddelku za zakonodajo LRS.

1. 5. 1952 - 10. 1. 1953: višji pravni referent sekretariata za personalne službe LRS.

11. 1. 1953 - 31. 1. 1953: svet za izgradnjo ljudske oblasti.

1. 2. 1953 - 2. 7. 1956: svetnik IS Ljudske skupščine LRS.

3. 7. 1956 - 31. 5. 1957: v državnem sekretariatu za blagovni promet FLRJ.

1. 6. 1957: poslanec ljudske skupščine LRS.

Odlikovanja

Orden zaslug za narod III. stopnje (Prezidij LS FLRJ, ukaz št. 209 z dne 26. 4. 1946).

ČASTNI MOŠČAN

Ivan Maček-Matija je verjetno ena »najtišjih« in morda zato skrivnostnih osebnosti naše povojne zgodovine. Medtem ko sta bila njegov prijatelj in soborec France Popit-Jokl ter varovanec Milan Kučan stalna gosta (slednji še sedaj) časopisnih strani, je dal Maček le nekaj intervjujev. V zgodovini vsekakor ne bo zapisan kot človek referatov, temveč kot človek dejanj. Toda kakšnih? Je resnično odgovoren za povojne množične poboje domobrancev? Množični grobovi so dokaz zločina, toda kdo in zakaj ga je naročil. Dejstvo je, da je bil takrat Ivan Maček-Matija v najožjem slovenskem vodstvu; o eksekucijah je torej moral vedeti vsaj nekaj, čeprav v izjavah to hladnokrvno zanika. Vsaj seznanjeni z zadevo so morali biti tudi Kardelj, Kidrič, Ranovič in predvsem Tito, ki je pri angleškem poveljniku za Sredozemlje, generalu Alexandru, dosegel vrnitev »vojnih zločincev« (Domobrancev, Ustašev, Četnikov Nedićevcev, Ljotićevcev...) z avstrijske Koroške.

Ivan Maček-Matija, iz aktivne politike se je skupaj s Tempom umaknil že leta 1968 (posledica dogovorov z Brda pri Kranju, da se vodstva pomladajo, kar pa ga domnevno ni oviralo, da še naprej kroji kadrovske politiko v Sloveniji), je uspel svojo neopaznost očitati vse do danes. O dolgoletnem upokoju se je tako nastala monstruozna slika sive eminence, človeka, ki z migljajem prsta neopazno seje smrt. Vsemu so se pridružile še pripovedi o njihovi strogosti do podrejenih in neodpustljivosti do razrednih sovražnikov, kot večni član politične vrhuške, šef OZNE za Slovenijo in republiški notranji minister, pa je imel veliko priložnosti, da z njimi učinkovito obračuna. Kot Titov najboljši prijatelj in na njegovih obiskih v Sloveniji nenehni lovski tovariš si je lahko brez problemov zavaroval hrbet in obenem tudi po upokojitvi zadržal vsaj del politične moči kot človek iz ozadja. Ob izidu njegovih spominov leta 1982 (izšli v slovenskem, srbohrvaškem in nemškem jeziku), kjer posveča veliko prostora srečanjem s Titom, Kardeljem in drugimi revolucionarji, je v intervjuju v Dugi povedal: »Tito me je osebno klical. Po vsaki paradi v Beogradu je običajno sedel na vlak in se pripeljal v Slovenijo na lov na divjega petelina. Dobro je hodil, tako da se nisva vrnila po nekaj dni«.

Samoupravni socializem stalinističnega tipa je gradil kot sekretar pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo, politični komisar glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, koman-

POZIV

Prosim uredništvo Tribune, naj objavi moj poziv za ugotavljanje krivde v zvezi s povojnimi zločini nad žrtvami, ki so bile brez dokazane krivde umorjene kot »ostanki okupatorskih, belogardističnih in drugih enot« ter še nad številnimi drugimi »kategorijami« žrtev.

Sama menim, da je tovariš Ivan Maček-Matija prevzel tedaj odgovorno dolžnost načelnika slovenske OZNE (maj 1944 - marec 1946). Prav on je bil najbolj odgovoren za izvajanje številnih kazni tako med največjim razmahom NOB in socialistične revolucije kakor tudi po vojni, ko je bilo treba odstraniti vse poskuse kontrarevolucije in tiste, ki so bili protagonisti teh poskusov, vse tiste, ki so bili na poti pri graditvi nove oblasti in naše nove dežele. Pod Mačkovim vodstvom je OZNA opravila tudi velik del glavne naloge, ki se je zastavila novi državi po osvoboditvi - za vsako ceno obvarovati pridobitve NOB in socialistične revolucije. Varnostna služba je morala v tistem času pod njegovim vodstvom odstraniti ostanke okupatorskih, belogardističnih in drugih enot, preprečevati vohunsko in diverzantsko delovanje iz tujine, vpliv morebitnih ostankov malomeščanskih strank, ki so bile prek emigracije povezane s tujimi obveščevalnimi službami, idr.

Upam, da so ohranjeni vsi arhivski dokumenti, ki pričajo o neoporečnem službovanju Ivana Mačka-Matije, če niso, naj se ustanovi ustrezna skupščinska komisija, o kateri je bilo že večkrat govora v okviru ZKS/SDP, in naj čim prej poroča javnosti o svojem delu.

Franca Buttolo
Ljubljana

dant glavnega štaba NOV in PO Slovenije, načelnik oddelka za zaščito naroda (OZNA), podpredsednik vlade LR Slovenije, minister za notranje zadeve in predsednik Gospodarskega sveta LRS, minister za gradnje LRS (ustanovitelj Konstruktorja in Gradisa, slednji je še nekaj časa nosil Mačkove inicialke - Gradis IMM), predsednik skupščine SRS, član zvezne vlade. Ob svoji petdesetletnici leta 1958 je tako združeval položaje organizacijskega sekretarja CK ZKS, člana CK ZKJ, člana predsedstva SZDL Slovenije in predsednika Glavnega odbora Zveze borcev Slovenije. In vse to kljub temu, da je v letih 1935-37 živel v Moskvi ter v domovino celo pošiljal blage kritike sovjetske družbe. Vedel je, kam vse to vodi (»Molčal sem, saj bi drugače škodil naši partiji!«).

Odlikovanja in priznanja, državna ter republiška, so kar deževala, tako da je poleg Reda Junaka socialističnega dela dobil še: Red Narodnega heroja, Red Partijsko zvezdo I., Red Narodne osvoboditve, Red Zaslug za narod I., Red Bratstva in enotnosti I., Red za hrabrost, Red Jugoslovanske zvezde z lento in še vrsto drugih. Je tudi nosilec partizanske spomenice

»Že tedaj, ko sem bil načelnik Ozne, sem se soočil s problemom dachauskih taboriščnikov. Preštudiral sem vse gradivo o njihovem obnašanju, vendar sem takoj ugotovil, da stvar ni primerna in zrela za proces, čeprav je bilo nekaj sumljivih okoliščin, kot npr. odobren dopust pri nekaterih v domovini v času njihovega bivanja v Dachauu.

Z mirno vestjo lahko rečem, da sem bil tudi kasneje, ko nisem bil več v Ozni in so pripravljali proces, odločno proti. Toda nekateri so vztrajali pri njem ali se celo sklicevali na Rankovića, da stoji on za vsem tem. Toda Ranković je tedaj napisal pismo, ki je pomenilo nestrinjanje s procesi. Na žalost tega pisma ni nikjer več«.

iz leta 1941, svoje vojskovanje pa je zaključil s činom general-major. Občine Nova Gorica, Črnomelj in LJ-Moste Polje so ga izbrale za častnega občana. Obrazložitev je enostavna: častni občan Nove gorice zaradi njene intenzivne povojne izgradnje, Črnomlja zaradi njegove priljubljene postojanke Baze 20 in nasploh urejevanja Kočevskega roga, občine Moste-Polje pa ga je nagradila za njegov vseživljenski revolucionarni prispevek na celotnem ljubljanskem območju (Častno je sodeloval tudi pri izgradnji Cankarjevega doma, ko se je del sredstev odlil v njegovo vilo. Ljubljanski študentje, zbrani okrog časopisa Tribuna, so v času gradnje vile v Snežniški ulici hodili okrog stavbe in mijavkali. Ko so jih pregnali, so se pojavili s transparenti, na katerih je pisalo MIJAU!).

O obračunu z vrnjenimi belogardisti:

»To je bila v vsej vojni najtežja odločitev. Lahko predvsem rečem, da smo do zadnje amnestije, do 15. januarja 1945, stalno pozivali belogardiste, da prenehajo sodelovati z okupatorjem in se nam priključijo. Torej praktično do zadnjih dni vojne.

Poleg tega pa moramo gledati na stvari s tedanje perspektive. Mednarodni položaj glede Trsta in zahodne meje sploh je bil pred eksplozijo. Možnost spopada z do včerajšnjimi zavezniki je bila zelo verjetna. V takih okoliščinah si nismo mogli dovoliti, da pustimo pri življenju izdajalce in zločince, ki bi v primeru zunanje vojaške intervencije lahko služili kot kader za vojno proti novi Jugoslaviji.

Treba pa je tudi povedati, da smo se držali izrecnih navodil Tita, da ne smemo kaznovati nikogar, pa če je bil še tak zločinec, ki je mlajši od 17 let. In tega, da ne smejo trpeti otroci tudi tistih, ki so imeli najbolj krvave roke.

Mislil pa, da je kljub temu bilo malo revolucij tako humanih, kot je bila naša. Kaj bi bilo, če ne bi zmagali? Spomnite se samo 'črne roke' in drugih zločincev.

V redkih izjavah časopisom je bil v svojih odgovorih zelo kontroverzen, nikoli pa o času svoje največje moči (1945-55) ni povedal ničesar novega. Za dejanja v maju in juniju 1945 je krivil neurejene razmere, ko so s težavo utrjevali mlado oblast. Priznal je, da je vedel za posamične poboje »vojnih zločincev« ogradil pa se je od posamičnih likvidacij celotnih divizij. Zatrdil je, da je odločno nasprotoval

Ob 80 letnici sta mu 10. VI. 1988 Janez Stanovnik in Milan Kučan priredila tovariško srečanje. Ivan Maček je ob tej priložnosti v intervjuju izrekel, da so bila za dejanja v maju in juniju 1945 krive neurejene razmere, ko so s težavo utrjevali mlado oblast. Sta mu gostitelja verjela?

tudi dachavskim procesom, medtem ko je o podzemskem svetu Kočevske reke prebral šele v časopisju. Za ohranjanje izročila Roga pred-

laga: »Do zdaj je bil pri Bazi 20 le skromen Lukov dom, brez vode, sanitarij, kuhinje. Zato je treba Bazo 20 zaščititi, da ne bo propadla, in omogočiti njenim obiskovalcem potrebno oskrbo. Žal imajo nekateri v slovenskem vodstvu zelo malo razumevanja za to. Škoda je, da vsega tega nismo naredili prej, ko je bilo več denarja in ko so v drugih republikah gradili veličastne objekte na krajih, ki so mnogo manj pomembni od Roga.«

Ljubljana, 12. april 1978 (Delo) - Delegati na prvi, slavnostni skupni seji vseh treh zborov občinske skupščine Moste-Polje so v imenu vseh Moščanov imenovali Ivana Mačka-Matijo za častnega občana.

O koalicijskih partnerjih v OF in njihovem najvidnejšem predstavniku je dejal: »Krščanski socialisti so vedno nekaj rovarili. Hoteli so celo samostojno vojsko, vendar so se drugi temu uprli (verjetno misli komuniste - op.p.). Kocbeka sem dobro poznal. Zame je bil figura revolucije. Bal se je, kam bomo mi komunisti z zmago pripeljali domovino, kakšna bo nova družbena ureditev. Bil je ambiciozen, vendar se je izogibal poštenemu delu. Po osvoboditvi sem na zasedanju Socialistične zveze predlagal, da Kocbeka zaradi antisocialističnih izstopov odstranimo iz nje. Kardelj in Kidrič sta to preprečila«. Najboljšega mnenja pa ni imel niti o pisateljih Jožetu Javoršku in Vitomilu Zupanu: »Javorška ne maram, ker je bil dvoličen in mu nikoli ni bilo možno verjeti... Ne Zupan ne Javoršek nista krenila v partizane iz prepričanja v socializem in revolucijo«.

Ivan Maček-Matija se je rodil 28. V. 1908 v Zadobrovi pri Ljubljani. Kot tesarški pomočnik je postal že zgodaj aktiven v delavskem gibanju. Prvenstveno je deloval v ljubljanskem sindikatu lesnih delavcev in delavsko-prosvetnem društvu Svoboda. Član KPJ je postal že leta 1930, član MK KP leta 1932, nato je bil še v OK KP za Ljubljano ter PK KP za Slovenijo. Na IV. pokrajinski konferenci KPJ za Slovenijo so ga izbrali za sekretarja (september 1934). V letih 1935-37 je bil v partijski šoli v Moskvi, po vrnitvi v domovino pa je postal član novoustanovljenega CK KP Slovenije. Leta 1938 je bil obsojen na štiri leta zapora, ki jih je preživel v Titovi Mitrovici. Po spektakularnem begu po izkopanem tunelu 21. VIII. 1941 se je pridružil partizanom na Fruški gori. Vojno je končal kot načelnik Ozne za Slovenijo, s činom general-major. Takoj se je priključil novi politični vrhuški in do leta 1968 pridno zbiral funkcije in odlikovanja.

Ivan Maček je bil torej prepričan, verjetno je to tudi ostal, komunist, ki pa do svojih svetovnonazorskih nasprotnikov ni gojil posebne naklonjenosti, vsaj verbalno ni pokazal nobene tolerance. Ob tem se postavlja vprašanje, ali ni morda v svojem življenju vendarle prekoračil Rubikona verbalnega izražanja netolerance in kljub vsemu tudi dejavno sodeloval v bratomorni vojni II. Ali so mu roke ostale čiste in kdo je ukazal pobiti domobrance in njihove družine, pa bo pokazala zgodovina. Kdaj? Morda že jutri, toda le če... Njegov nekdanji varovanec Milan Kučan je ne bo razkrival!

Gregor Preac

Slovenski ameriški svet v podporo demokraciji v Sloveniji

CLEVELAND, OHIO - Slovenska politična emigracija se je ob naglem spreminjanju političnih razmer v Sloveniji odločila, da po svojih močeh podpre napore rojakov v Sloveniji za uveljavitev človekovih pravic, za polno politično svobodo in za uvedbo demokratičnega parlamentarnega sistema. V ta namen so se skupine, organizacije in društva v Clevelandu 6. januarja letos povezale v Slovenski ameriški svet.

Ta je na svojem sestanku 12. februarja 1990 v Clevelandu sprejel in se priključil sledeči izjavi Sveta slovenskih krščanskih izseljencev v Evropi:

»Slovenski izseljenci odločno podpiramo vse napore za demokracijo v Sloveniji, obrambo slovenske suverenosti, rešitev težkih gospodarskih problemov, družbeno priznano versko svobodo in polno enakopravnost državljanov Slovenije vseh prepričanj.

Trdno upamo, da bodo bližnje volitve potekale res svobodno in da bodo izrazile voljo večine po pluralizmu in demokraciji.«

Slovenski ameriški svet poziva vse rojake, da napore rojakov doma podprejo po svoji najboljši moči.

Na čelu Slovenskega ameriškega sveta - Slovenian American Council je sledeči odbor:

Predsednik _____ Dr. Mate Roesmann

1. Podpredsednik _____ Rudi Kolarič

2. Podpredsednik _____ Prof. Vinko Lipovec

3. Podpredsednik _____ Jože Melaher

Tajnik _____ Anton Oblak

Pomožna tajnika _____ John Nemec

Branko Pogačnik

Blagajnik _____ Stane Kuhar

Finančni odbor _____ Peter Osenar

John Kočevar

Odbor za obveščanje _____ Dr. Milan Pavlovčič

James V. Debevec

Odborniki _____ Frank Šega

Frank Urankar

Tončka Urankar

Maruša Pogačnik

Rev. Jože Božnar

Lojze Bajc

Izpolnimo svojo slovensko narodno dolžnost, žrtvujemo za dosego polne svobode v naši domovini in suverenosti Slovenije!

Slovenski ameriški svet

DRŽAVLJANSKI FORUM ZA ODPRAVO TAJNE ZAKONODAJE

Sporočilo za javnost številka 2

Državljanški forum za odpravo tajne zakonodaje je na podlagi 157. člena ustave SFRJ posredoval Predsedniku Skupščine SFRJ, dr. Slobodanu Gligorijeviću, Predsedniku Predsedstva SFRJ, dr. Janezu Drnovšku in Predsedniku Zveznega izvršnega sveta, Anteju Markoviću, naslednje predloge:

»1. Posebna tajna izdaja uradnega lista SFRJ naj se takoj ukine.

2. Vsi pravni akti, ki jih vsebujejo dosedaj izdani izvodi tajnega uradnega lista SFRJ, naj se odpravijo ali razveljavijo.

3. Takoj naj se prepove ravnanje državnih organov, ki se pri svojem delu opirajo na nikjer objavljene skrivne podzakonske predpise ali celo samo na interna navodila in priročnike, katerih vsebina posega v pravno varovane pravice in svoboščine državljanov.«

Forum poziva državljane, naj se pridružijo tem predlogom s podpismi bodisi kot posamezniki ali pa kolektivno preko svojih organizacij in združenj.

Ljubljana, 3. 12. 1990

Državljanški forum za
odpravo tajne zakonodaje

IZGUBLJENA ARMADA

Kratek oris zgodovine slovenske vojske od 1941 do 1945

Srbija ni edina dežela, ki dobiva v vojni in izgublja v miru. Tudi Slovenci smo v drugi svetovni vojni dobili svojo vojsko. Celo več. Imeli smo kar dve - partizansko in domobransko. Medtem ko je bila slednja razbita in pobita, je bila prva leta 1945 v evforiji pričakujočega zmagoslavja, jugoslovanstva ter bratstva in enotnosti ukinjena. V časih, ko se Slovenci otresamo cankarjanskega hlapčevstva in se borimo za nacionalno suverenost, je nacionalna armada kot eden njenih najpomembnejših atributov spet aktualna. Zanimivo je pogledati, kakšna je bila usoda slovenske partizanske vojske, torej tiste, za katero so nas v šoli učili, da je bila edina prava in zares slovenska. Zato se na kratko sprehodimo skozi najpomembnejše mejnike od ustanovitve leta 1941 do razpustitve oziroma ukinitve leta 1945.

22. junija 1941 je bilo ustanovljeno glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet.

Slovenski narodnoosvobodilni odbor (SNOO) je na tretjem zasedanju plenuma OF 16. septembra 1941 sprejel odlok o ustanovitvi Slovenskega vojaškega zbora. Hkrati pa se je vrhovni plenum OF konstituiral v vodilni organ slovenske ljudske revolucije. Odlok o ustanovitvi slovenskega vojaškega zbora partizanskih čet z lastnim poveljstvom je vseboval tudi sklep o vključitvi zbora kot sestavnega dela v narodnoosvobodilne partizanske oddelke Jugoslavije.

Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet je 4. aprila 1942 razdelilo Slovenijo na območja, na katerih je manjše partizanske odrede združilo v odrede, te pa v grupe odredov. Do te preureditve se je organizacija slovenske partizanske vojske ravnala po določilih Partizanskega zakona, ki ga je glavno poveljstvo partizanskih čet Slovenije izdalo že julija 1941.

Glavno poveljstvo je po nekaj manj pomembnih reorganizacijah od junija do septembra 1942 ustanovilo štiri slovenske brigade kot prve operativno taktične enote, kar je v bistvu pomenilo prehod iz terenske v slovensko nacionalno vojsko.

Konec leta 1942 je prišel na obisk v Slovenijo Arsa Jovanović, načelnik vrhovnega štaba NOV in POJ v Sloveniji. Njegov namen je bil reorganizirati slovensko vojsko, ki bi naj bila po alarmantnih, pretiranih vesteh o posledicah poletne in jesenske sovražne ofenzive tako rekoč pred zlomom. Jovanovićeve prenačljene poteze (kot je npr. ukinitve nacionalnih simbolov slovenske vojske), za katerimi je vsaj

globalno stal tudi VŠ, pa so povzročile veliko škodo slovenskemu narodnoosvobodilnemu gibanju in izzvale spor med zavezniki v OF. Posledice delovanja Arse Jovanovića so bile daljnosežne, hkrati pa njegov poseg lahko ocenimo kot prvi poskus unificiranja jugoslovanske partizanske vojske, ne oziraje se na specifične razmere in posebnosti slovenskega narodnoosvobodilnega boja.

Kardelj je reagiral na Jovanovićevo početje z dvema pismoma Josipu Brozu, v katerih je povzel svojo argumentacijo o neprimernosti predvidene reorganizacije, katere osnovni motiv bi naj bila koncentracija slovenskih vojaških enot. Opozoril je na resne posledice, do katerih bi v danih razmerah tako dejanje pripeljalo. Slovenske partizanske enote bi se neizogibno morale umakniti iz Slovenije, ta pa bi do konca vojne ostala prepuščena na milost in nemilost okupatorju in domačim izdajalcem. Vendar pa Kardelj ni doumel vse pogubnosti likvidacije glavnih štabov in s tem tudi ukinitve nacionalnih armad, ki so jo Jovanovićeve akcije že napovedovale. Menil je, da je za tako potezo absolutno prezgodaj, ne pa tudi napačno.

Maja leta 1943 se je glavno poveljstvo slovenske partizanske vojske in partizanskih odredov - v skladu z reorganizacijo NOV in PO Jugoslavije - preimenovalo v glavni štab NOV in PO Slovenije. Hkrati pa je izvršni odbor OF sprejel stališče, naj vodilni kader v glavnem štabu prihodnje imenuje vrhovni štab NOV in POJ. Konce julija 1943 je vrhovni štab za novega komandanta glavnega štaba NOV in POS potrdil Franca Rozmana - Staneta.

Potem, ko so bile spomladi in poleti leta 1943 ustanovljene tri nadaljne brigade, je vrhovni

štab NOV in POJ konec junija odobril ustanovitev prvih dveh slovenskih divizij (14. in 15. divizija NOV in POJ). Če štejemo še vse ostale enote, je moštvena sestava slovenskih vojaških enot tik pred kapitulacijo Italije štela 5500 partizanov in partizank.

Izvršni odbor OF je na predlog Borisa Kidriča takoj po kapitulaciji Italije, 12. septembra 1943, razglasil, da sta v skladu s temeljnimi točkami Osvobodilne fronte vso oblast na osvobojenem ozemlju prevzeli OF slovenskega naroda in narodnoosvobodilna vojska Slovenije.

Po kapitulaciji Italije je slovenska vojska številčno in organizacijsko napredovala zelo hitro. Tako jo je pozimi 1943/1944 sestavljala formacija dveh korpusov in 4. operativne cone ter več odredov in samostojnih partizanskih enot. Celotna moštvena sestava operativnih in zalednih vojaških enot je štela skupaj 20 do 25 tisoč borcev.

Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju (1. oktober 1943), na katerem so izbrali 120-članski slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS) - prvi slovenski parlament - je pomenil prvič v zgodovini tega naroda tudi pravno utemeljeno slovensko državnost. Odločilni dejavnik, ki je Slovincem omogočil to zgodovinsko dejanje, pa je bil prav obstoj narodnoosvobodilne vojske Slovenije. To je potrdil tudi Boris Kidrič, ki je v Kočevju izpostavil slovensko vojsko kot najpomembnejšo pridobitev narodnoosvobodilnega boja, šele na drugo mesto pa je ob tej priložnosti uvrstil OF.

Po kočevskem zboru je slovenska vojska postala ne samo oboroženi del slovenskega političnega osvobodilnega gibanja, ampak tudi oborožena sila suverene naroda in organ

njegove državne oblasti. Z vstopom Slovenije v AVNOJ pa sta NOV in POS postala tudi formalnopravno sestavni del oborožene sile nove Jugoslavije kot nacionalno homogen, celovit in samostojen organizem. Zunanji izkaz tega in takega odnosa je bilo poveljstvo slovenske vojske - glavni štab NOV in POS.

Drugo zasedanje AVNOJ-a v Jajcu (29. in 30. november 1943) je treba omeniti ne samo zaradi sklepov in odlokov, ki jih vsi poznamo, ampak tudi zaradi srečanja maršala Tita s slovensko delegacijo po končanem zasedanju. Tito je ob tem izrazil pomembno misel, da je trenutni državni in vojaški centralizem nove Jugoslavije maksimum le-tega, ki je potreben le zaradi nalog narodnoosvobodilnega boja. Tako je Slovincem posredno zagotovil pravico do nacionalne vojske tudi po osvoboditvi.

S sestavo, kakršna je bila formirana že v zimi 1943/1944, z dvema korpusoma in 4. operativno cono ter kakim ducatoma dislociranih odredov in samostojnih bataljonov z okoli 25 tisoč pripadniki operativnih in 10 tisoč pripadniki zalednih enot, je slovenska vojska dočakala tudi konec zime 1945/1945. Omeniti je treba, da so imeli v sestavi te vojske pripadniki narodnostnih manjšin svoje lastne, nacionalno homogene enote z lastnim kadrom.

Jeseni leta 1944 je po smrti Franca Rozmana - Staneta prevzel dolžnost komandanta Dušan Kveder, Boris Kidrič pa je, prav tako jeseni, že petič od leta 1941, prevzel dolžnost političnega komisarja.

Od konca leta 1944 do marca 1945 je slovenska vojska doživljala v vojaškem pogledu najtežje trenutke v vsej svoji štiriletni zgodovini, saj se je bojevala proti sovražni vojski kakih 130 tisoč moških, ki so imeli nalogo z ofenzivo očistiti zaledje nemške skupine armad E, umikajočih se z Balkana.

Razvojna pot slovenske vojske od junija 1941 do pomladi 1945 je imela svojo logično, zavestno vodenno kontinuiteto, ki je tekla vzporedno s postopnim formiranjem slovenske državnopravne strukture. Spomladi leta 1945, dva meseca pred koncem vojne, pa je bila ta kontinuiteta nenadoma in radikalno prekinjena.

Ukaz vrhovnega štaba z dne 1. marca 1945 je namreč ob preimenovanju NOV in POJ v Jugoslovansko armado (JA), s formiranjem nacionalno in teritorialno neopredeljenih armad JA, z ukinitvijo vseh nacionalnih glavnih štabov in z ukinitvijo korpusov, vključil divizije 7. slovenskega korpusa (nato pa tudi enote 9. korpusa in 4. operativne cone) v sestavo 4. (oziroma 3.) armade. Na reorganizacijo z globljimi implikacijami je kazalo določilo ukaza, da bo bivši glavni štab NOV in POS, tedaj preimenovan v začasni glavni štab JA za Slovenijo, sodeloval pri vodenju slovenskih enot le še do končne razpustitve. Šlo je pravzaprav za korenito prestrukturiranje NOV in POJ in ukinitve njene štiriletno vojne tradicije, status začasnosti glavnega štaba JA za Slovenijo, pa je že napovedoval skorajšnjo ukinitve slovenske nacionalne vojaške for-

macije, do česar je kasneje res prišlo. Tako je bila Titova obljuba o povojni slovenski nacionalni vojski dokončno prelomljena.

Proces ukinjanja slovenske vojske se je najprej odrazil v postopni kadrovski likvidaciji glavnega štaba, ki se je začela že pol leta pred marčnim ukazom. Glavni štab je postopoma ostal brez vodilnega kadra (mesto namestnika političnega komisarja je že septembra zapustil Viktor Avbelj, Jaka Avšič, ki je bil namestnik komandanta, je konec novembra leta 1944 odšel v vrhovni štab, dotedanji komandant glavnega štaba Dušan Kveder je bil 1. maja 1945 postavljen za komandanta mesta Trst...).

V reorganizaciji armade pod vodstvom načelnika generalštaba generalpolkovnika Arse Jovanovića ter po navodilih sovjetskih vojaških svetovalcev so se utopile tudi nekdane slovenske vojne divizije in brigade 7. in 9. korpusa, mnoge pa so bile preprosto ukinjene. Na žalost pa slovenska politična in vojaška oblast ni zagotovila niti nacionalno homogenih formacij na ravni nižjih taktičnih enot.

Tako je dan zmage pravzaprav pomenil poraz slovenske vojske, ki je imela za to zmago na slovenskem ozemlju največje zasluge. In prav v tem je njena tragika. Premagala je sovražnika, hkrati pa je bila poražena od zaveznikov. Vsaka podobnost z dogajanjem v naslednjih petinštiridesetih letih seveda ni naključna. Na žalost ali na srečo. Kakor vam drago!

Simon Bizjak

SLOVENSKA VOJSKA

JLA - PODIVJANA ZVER, KI ŽRE LASTNE OTROKE

Samomori slovenskih vojakov danes in jutri

Pred dnevi so v Slovenj Gradcu pokopali 19-letnega vojaka Petra Verčkovnika, ki je služil vojsko v Dojranu ob makedonsko-grško-bolgarski tromeji. Njegova nenavadna smrt je zdrmila javnost in sprožila zanimanje za ta primer; o njej sta se razpisali tudi Demokracija in Mladina. Društvo slovenskih pisateljev pa je pripravilo protestni večer. V obeh tednikih so zapisali, da so Petra pred njegovo smrtjo zasliševali v zvezi s samomorom slovenskega vojaka, tako da so se mnogi začeli spraševati, če gre res za samomor. Vojska je reagirala tako, da se je na pogrebu oprala krivde, kar potrjuje govor predstavnika te institucije: /Znali smo da si bio labilan a nisi nam dao šanse da ti pomognemo... Da pa javnost ne bi razkrila karkoli v zvezi z njegovo smrtjo, so krsto dobesedno zaplombirali in jo vojaško nadzorovali vse do pogreba. Nesrečnik ni bil vreden niti toliko, da bi mu nagrobnik napisali v njegovem

jeziku, temveč so napisali v cirilici, za katero je Peter moral umreti.

To je samo eden izmed primerov, ko je ugasnilo življenje našega državljana v tuji vojski. Koliko pa je teh, žal nismo uspeli izvedeti. Republiški komite za ljudsko obrambo pravi, da ne vodi evidence o številu samomorov slovenskih vojakov v JLA. V preteklem letu naj bi v JLA naredila samomor »samo« dva Slovenci, za kar pa ne bi smeli kriviti armade. Komanda ljubljanskega korpusa prav tako trdi, da se s temi primeri ne ukvarja. Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo pa te podatke ima, vendar jih noče dati v javnost, vsaj ne vsakomur, ki bi jih zahteval. Kdo ima v Republiki Sloveniji nadzor nad tem, kaj se dogaja s slovenskimi vojaki med služenjem krvnega davka? Slovenija ni suverena država in tudi ne bo, dokler teh podatkov ne bo imela ali pa jih ne bo smela dajati v javnost.

V vojski samomor ni normalna stvar, saj je to posledica domotožja, osebnih stisk in raznih pritiskov, poleg tega pa je vojska tista, ki mora odgovarjati za življenja svojih ljudi. Mednacionalna nasprotja v državi poglabljajo tudi nasprotja med vojaki različnih narodnosti. V tem položaju bi bilo najbolje, če bi vsak služil vojsko v svoji domovini. Koga se boji slovenska oblast? Suverena zvezna oblast, ki se imenuje pakt Marković-Kadijević, pomeni vojaško diktaturo. Z zmanjševanjem števila slovenskih vojakov na slovenskem ozemlju pa ta zvezna oblast vrši politični pritisk na slovensko pomlad. Koliko časa bodo še slovenski fantje umirali za tuje ideale, preden bo skupščina Republike Slovenije razglasila slovensko armado kot edinega suverenegega branilca slovenske države.

Igor Kršinar

BBC v slovenščini na valovih radia Glas Ljubljane

Radio Glas Ljubljane je spet enkrat prvi

Medtem, ko nekateri frazarijo o poti v Evropo, smo mi pripeljali Evropo k vam. Od 19. februarja dalje boste lahko vsak delovnik od 12.00 poslušali posebno informativno oddajo BBC-ja v slovenščini. BBC velja v svetu za zelo hitrega in objektivnega poročevalca.

Edino Radio Glas Ljubljane vam torej nudi pluralizem informacij.

P.S.: da pa smo tudi edini, ki predvajamo American TOP 40 na Balkanu, pa tako že veste.

100,2 MHz FM STEREO

radio GLAS Ljubljane

Armada: kruh naš vsakdanji (odžira)?!

Kdo jo sabotira?

General: Zakaj mi sonce ne salutira?

Naša velika prednost pred razvitim svetom je, da imamo za obrambnega ministra profesionalnega vojaka, saj obramba ljubljene dežele tako ni prepuščena naključju. Armada ni marmelada in supersonik ne tonik, da bi se z njima igrali neodgovorni otroci. Armada je naša svetla luč, ki nas vodi, vodi... saj vsi vemo, kam. Čeprav je na prvi pogled skrito, se Slovenci močno zavedamo, da bi nas brez nje koj lahko »propadla« bodoča združena Nemčija, ki svoje umazane kremplje že steguje po ubogi Poljski. Zakaj bi drugače namenjali obrambi kar 7,5 odstotka slovenskega narodnega dohodka, pa čeprav nismo v vojnem stanju? Kaj bomo z avtocestami, če nam zagospodari sovražnik? Še več, uporabljal jih bo za svoje tanke! Ponosni smo lahko, da zmore Slovenija vsako leto zbrati okrog 750 milijonov dolarjev, več kakor naša nekdanja partizanska trdnjava Bosna in Hercegovina.

Če kopica kriminalnih elementov pita svoj narod z idejami o nacionalnih enotah oziroma narodni vojski, še ne pomeni, da je ves narod nepošten in pokvarjen, bi se spet oglasili bratje Srbi. Kar zameglilo se mi je pred očmi, ko sem prebral v časopisu naslednje hujskaške besede: »V ustavnem odboru je poslanec A. Sušnik predlagal, naj se sedanja vojska zniža na najmanjše število in se vpelje narodna vojska. Stroški za vojsko so tako zelo ogromni, da ogrožajo ves državni finančni položaj. Poudarja, da morajo Slovenci in Hrvati služiti daleč od domovine v Albaniji in Makedoniji. Zahteva, naj vsak vojak služi v ožji domovini. Zahteva tudi boljše postopanje častnikov z

Vse za armado, do poslednjega beliča. Komu je vendar mar avtoceste Ljubljana-Maribor, ko pa nas vsepovsod obkrožajo sovražniki. V vsakem grmu tiči Albanec, bi rekli naši bratje Srbi, oziroma v knjižnem jeziku terorist. Za naše graničarje je celo bolje tako. Če bi v grmu počili le zajca, bi nagradni dopust splaval po vodi; namesto mlade Turkinje bi solze pretakala mlada Jugoslovanka.

vojaki. Obsoja, da slovenske in hrvatske vojake psujejo s Švabi. Vojni minister nasprotuje spremembam tega člena, dokler se vlada o tem ne posvetuje. Nato je bila seja zaključena«.

Bralcem se moram takoj opravičiti za nenamerno dezinformacijo, saj mi je zaradi nespretnega tipkanja izpadlo iz citiranega teksta nekaj besed. Pred A. Sušnik bi moralo stati poslanec Slovenske Ljudske Stranke, izpadel pa je tudi stavek: V proračunu za upravo leta 1920/21 je vstavljenih za prosveto 130 milijonov, za vojsko pa 1 milijarda 120 milijonov. Kar čudite se! Vest je namreč 9. marca 1921 v svoji 10. številki objavil Domoljub, glasilo Jugoslovanske kmečke zveze, ki je izhajal v Ljubljani.

Ker je bilo glasilo klerikalno in protikomunistično, ni čudno, da je pisalo takšne neslanosti. Hvala Bogu, da je naša revolucija pometla s to in podobno nesnago in Slovensko vojsko predala zmagoviti Jugoslovanski armadi. Tovariš Tito je že vedel, zakaj je požrl obljubo Slovincem in prav je imel, saj so ga po vsej verjetnosti nesramno izsiljevali.

Rad dam poslednjo zemljo Veljku Kadrijeviću in nasprotujem temu, da bi moji otroci služili vojsko v Sloveniji! Če že nič drugega, si bodo vsaj po dolgem in počez ogledali lepote Makedonije in Kosova, kamor jih bodo verjetno naknadno razporedili zaradi protijugoslovanskih demonstracij manjšinskega prebivalstva (za razumevanje: Res je, da sem star že 21 let, vendar bo Srbija do takrat uspešno izvedla svoj kolonizacijski program).

Gregor Preac

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM 1941–1945

10. DEL

Na Turjak se je premaknila vsa vaška straža iz bližnjega Škocjana, ki ji je poveljeval Franc Žuraj. Večji vod te posadke je bil na Turjaku že tri ali štiri mesece.

Na predlog komandirjev je dal Cerkvenik zasesti šolo na Zapotoku, gručasti vasi pod Kureščkom, 8 km zahodno od Turjaka. V to šolo je preselil svoj štab. Obenem je dal zasesti Kurešček. Odredil je tudi, naj se premaknejo v Zapotok Planinski četniški odred in vse izžanske vaške straže (okrog 250 mož). Iz njih je tam formiral prvi bataljon in mu dal za poveljnika Viktorja Berlota. Za svojega namestnika na Turjaku je imenoval Franca Žuraja, obenem pa odločil, naj bo Turjak samo zbiralna in oskrbovalna baza.

V Ribnico sta prišli vaški straži iz Stare cerkve pri Kočevju in Dolenje vasi. Pozno popoldne

so prišli na italijanski štab v Ribnici partizanski parlamentarci, med njimi tudi Pero Popivoda, k pogajanju za izročitev orožja in razorožitev vaških stražarjev, v kar so Italijani privolili. Dežman in poveljniki vaških straž so vsak pogovor s partizani odklonili, obenem pa spet zahtevali od Italijanov izročitev orožja. Italijanski polkovnik jim je zagrozil, da jih bo s silo pognal iz Ribnice. Dežman je zato ukazal odhod protikomunističnih enot iz Ribrice.

SOBOTA (11. sept.)

Proti jutru so prišli po celonočnem pohodu čez Malo goro v Kompolje in nato v Videm podpolk. Dežman in ribniške vaške straže. Še na grebenu Male gore, nekje pri Grmadi se je odcepil od ostalih četniški odred in zavil v Velike Lašče.

Dopoldne so odšle vaške straže iz Šentjurja, razen domače, skozi Lipljene na Turjak. Kmalu zatem je stot. Cerkvenik zbral poveljnike posameznih vaških straž k posvetu. Sklenjeno je bilo, da naj še ta dan prepeljejo vso vojaško komoro teh posadk na Zapotok, pa da naj se popoldne in drugi dan premakne tja tudi njih moštvo (okrog 200 do 250 mož).

V Velike Lašče je prišla od grosupeljske strani mala četniška skupina (12 do 15 mož), ki je hotela iti pogledat, kakšen je položaj v Grčaricah, ker je radijska zveza med Grčaricami in Ljubljano prenehala. Skupino je vodil kap. Ivan Drčar, v njej pa je bil tudi Novakov namestnik kap. Janko Debeljak. V Velike Lašče je prišel iz Vidma tudi Ljubljanski četniški odred, ki ga je vodil Vojči Fajdiga. »Tako se je čutila neka napetost med navzočimi vaškimi stražarji in to četniško skupino⁶⁰. Četniki so odšli proti Robu.

Ob 11. uri se je pripeljal na motorju iz Ribnice v Velike Lašče na pol prostovoljni, na pol prisiljeni partizanski parlamentarec salezijanec dr. Franc Blatnik. Šel je k županu Ivanu Paternostu, pri katerem je bil ravno Franc Malovrh, in jima sporočil, da so po izjavi partizanskega poveljstva v Ribnici Grčarice razbite in da partizani zahtevajo od vaških straž brezpogojno predajo⁶¹. Malovrh in Paternost sta ga nagovarjala, naj skuša doseči pri partizanskem poveljstvu »častni sporazum«, t.j. sodelovanje partizanov in protikomunistov v boju proti Nemcem, kar pa bi moralo še potrditi poveljstvo Slovenske zaveze v Ljubljani⁶².

Blatnik se je odpeljal v Videm k podpolk. Dežmanu in mu sporočil isto kot prejšnjima dvema. Dežman je v padec Grčaric podvomil, češ da so bile dobro utrjene in oborožene.

Skupaj z Debeljakom, ki je prišel za Blatnikom v Videm, je Blatniku predlagal, naj pri partizanih doseže, da bo smel iti pogledat Grčarice kakšen aktivni oficir. Blatnik je po telefonu to dosegel. Zato se je odpeljal z njim v Ribnico kap. Fajdiga, poveljnik Ljubljanskega četniškega odreda. Predlog o »častnem sporazumu« so partizani zavrnili. Blatnika in Fajdigo so pa odpeljali v Grčarice, kjer je bilo Fajdigi takoj jasno, da je četniška postojanka padla zaradi topovskega ognja.

Med Vidmom in Kompeljami v dobrepoljski dolini so se poleg domačih vaških straž zbrale še vaše straže iz Ambrusa, Krke, Žvirč in Strug. Dobrepoljskim je poveljeval rez. oficir Tone Perne, ki je poveljstvo prevzel pred dvema dnevnoma.

V Žužemberku so se zbrale poleg domače vaše straže še tiste iz Dobniča, Sel pri Šumberku in Zagradca. Razen žužemberškega poveljnika Rafaela Škrbete so bili vsi drugi proti pogovorom s partizani. Zato jih je napadla nova Levstikova brigada. Vaški stražarji bi napad lahko odbili, a so se zaradi negotovega položaja usmerili proti Marinči vasi, nato pa čez Krko proti Vidmu.

Proti večeru je vaška straža iz Velikih Lašč (Karlovice in Velika Slevica) dala pripeljati na Turjak več voz hrane in municije pa tudi orožja, ki so ga pustili Italijani.

Zvečer sta Malovrh in Cerkvenik sestavila poročilo vodstvu Slovenske legije. Zapisala sta tele stvari: Protikomunistične čete se v redu zbirajo. Bataljoni so že na svojih novih položajih. Poveljuje jim Cerkvenik. Vojaške enote so na Zapotoku (komanda in skladišče), Kureščku, Hudem Rogatcu (danes Rogatec nad Želimljami), v Čretežu (danes Čatež pri Turjaku), na Osredku in Purkarčah. Prehodna zbiralna baza je na Turjaku. Poveljstvo ima veliko orožja, municije in hrane. Teren je očiščen partizanov. Ti so zasedli Ribnico, kjer so razorožili bataljon (v resnici polk - op. pisca) Italijanov. Partizanski vodja Brilej je poslal po dr. Blatniku pogoje za sporazum, ki so: popolna podreditve partizanski komandi in boj proti Nemcem - konkretno - zasedba Ljubljane. V

bataljonu »V« se nahaja tudi podpolk. Dežman, ki povzroča s svojo navzočnostjo precej zmede. »Zato je neobhodno potrebno, poudarjamo, da takoj pride na teren sposoben polkovnik, ki bo prevzel poveljstvo Slovenske planinske divizije. Triglav-Cerkvenik zahteva Jelena-Peterlina! Poveljstvo SL naj se zaveda vse odgovornosti pri posledicah, ki bodo nastale, če bi se odločitev v tem pogledu še količkaj zavlačevala...« Predlagata, da se vse moštvo formira v Slovensko divizijo s štirimi brigadami (Triglav, Krim, Nanos, Gorjanci). Formirana je šele I. Planinska brigada Triglav.⁶³

NEDELJA (12. sept.)

Vodstvo Slovenske legije v Ljubljani je prejelo Malovrh- Cerkvenikovo pismo s Turjaka. Ker Peterlin ni hotel na teren, se je obrnilo za pomoč na maj. Novaka. Ta se je izgovoril na Peterlina, češ da je on komandant »slovenskih goščarjev«.

Proti jutru so dospele v Videm vaše straže, ki so prejšnji dan odšle iz Žužemberka.

Dopoldne so prišle na Turjak vaše straže iz Velikih Lašč, z Velike Slevice, iz Roba, z Velikih poljan, od Sv. Gregorja in iz Sodražice, kolikor niso zlasti starejši vaški stražarji odšli domov, in Debeljakova četniška skupnica. Iz turjaškega gradu pa so šli istočasno na Zapotok vaški stražarji iz Device Marije v Polju, Bizovika, Šmarja in s Police.

Še dopoldne ali zgodaj popoldne je prišel iz Ribnice v Videm Blatnik. Ker ni našel tam Dežmana in drugih poveljnikov, se je odpeljal naprej na Turjak. Pri Rašici je naletel na partizanski tank. Uro ali dve za Blatnikom je prišel na Turjak tudi kap. Fajdiga. Tam se nahajajočim poveljnikom sta povedala, da sta videla razbite Grčarice. Od njih so kmalu za to zvedeli vsi oficirji in vojaki v Čretežu in na Zapotoku.

Štabu 14. divizije, ki je že prejšnji dan zahteval od protikomunističnih enot popolno predajo do 12. septembra ob 3. uri popoldne in pridružitve NOV, sta Cerkvenik in Malovrh napisala odgovor: »... smo Slovenska narod-

Ali že imate

Črne
bukve

Dokument o najstrašnejšem razdobju slovenske zgodovine

o delu komunistične Osvobodilne
fronte proti slovenskemu narodu!

Dobi se v vseh knjigarnah in
v uredništvu »Slovenskega doma«.

250 strani velike oblike, 380 slik,
dokazi in listin v fot. posnetkih.
Cena 40 lir.

1990

edina originalna verzija

cena: 120 din plus poština

po povzetju

naročila: Magnolija,

Resljeva 16

61000 Ljubljana

noosvobodilna vojska v sestavi Jugoslovanske armade in delujemo po navodilih zavezniških štabov, s katerimi smo v dnevnem stiku...« Cilj te Slovenske vojske je »borba za osvoboditev Slovenskega naroda od vseh tlačiteljev... Orožja ne bomo odložili... pričakujemo in upamo, da bo možno ustvariti lojalno sodelovanje... odredite v okviru svojega poveljstva vse potrebno, da ne bo prišlo do nepotrebnih spopadov z oddelki naših brigad... Mi smo dali povelje, da naši oddelki ne napadajo Vaših, dokler se ne uredi medsebojni odnosi. To povelje ne velja za primer napada z Vaše strani. Ker nam je v prvi vrsti na tem, da zaščitimo svoj narod, zato nas veseli Vaša pripravljenost za sestanek. Sestanek bi se mogel vršiti jutri 13. IX. ob 11. uri dopoldne na Kureščku... Z Bogom za narod! - Poveljnik: Triglav I.R.«⁶⁴

60 Avtorjev arhiv: pismo župnika Janeza Dolšina, ZDA, 14. avg. 1963.

61 Partizani so od vaških stražarjev zahtevali v vseh krajih brezpogojno predajo, a tega tedaj niso vedeli ne Malovrh ne Patemost ne poveljniki vaških straž na Turjaku.

62 Gl. Mikuž, NOB III, 29.

63 Gl. Saje, Bigr, 594-595.

64 Prav tam, 598-599.

'jaz _____ (ime in priimek) stanujoč v _____
(ulica, pošta) _____
želim postati
naročnik TRIBUNE!
(podpis)
(izrazi in napiši na dopisnico)

Študentje so s svojim denarjem financirali različne konference, delo Univerzitetne konference, financirali so mala zasebna podjetja, ki jih je predsedstvo UK podpiralo in so še sedaj v zasebni lasti, čeprav jih je več kot delno financiralo predsedstvo študentske organizacije - iz študentskega denarja, prisluženega z delom preko študentskega servisa, iz tistih famoznih deset procentov, ki jih Servis dobi za posredništvo.

V tistih lepih časih je bilo denarja celo za izgradnjo različnih mladinskih domov, kot je tisti v Bohinju, ki pa niso nikoli služili svojemu namenu. Dom v Bohinju, ki je bil vsaj delno zgrajen iz študentskega denarja, ni nikoli upravičil svojega pridevnika »mladinski«. Ne samo to. Nikoli ni opravičil niti svojega nastanka. Kljub velikanski vsoti porabljenega denarja ni nikoli obstajal niti kot Youth Hostel, kar bi vsaj delno opravičilo njegov obstoj, niti ni bil središče za različne vrste seminarjev. Umiral je skrit v bohinjskem kotu, redkokdoga je sploh omenil, saj je vsem predstavljal samo spomin na napake, storjene v iluzornem raj. Ker pa je sedaj v modi privatno lastništvo in privatna podjetja, tudi mladinski dom v Bohinju ni ostal skrit očesu mladih podjetnikov, ki bi si radi ustvarili materialno podlago za življenje na drugačen način, ne samo z delom v državni firmi.

Za ustanovitev zasebnega podjetja, ki bi se ukvarjalo z materialno proizvodnjo, je potrebno precej več kapitala kot za podjetje, ki ponuja storitve, zato med vsemi tisoči novoustanovljenih zasebnih podjetij prevladujejo prav tista, ki se ukvarjajo s storitvami in svetovanjem. Če pa je družba zgradila vsaj delno materialno bazo za nekatere dejavnosti, se hitro najde nekdo, ki je pripravljen to možnost tudi izkoristiti. Tako se je tudi za dom v Bohinju našla skupina ljudi in podjetij, ki so ustanovili »podjetje v ustanavljanju«, z namenom ponuditi slovenski družbi kakovostne usluge s področja organizacije seminarjev in drugih podobnih dejavnosti. Vse lepo in prav - če bi

MLADINSKI DOM V BOHINJU

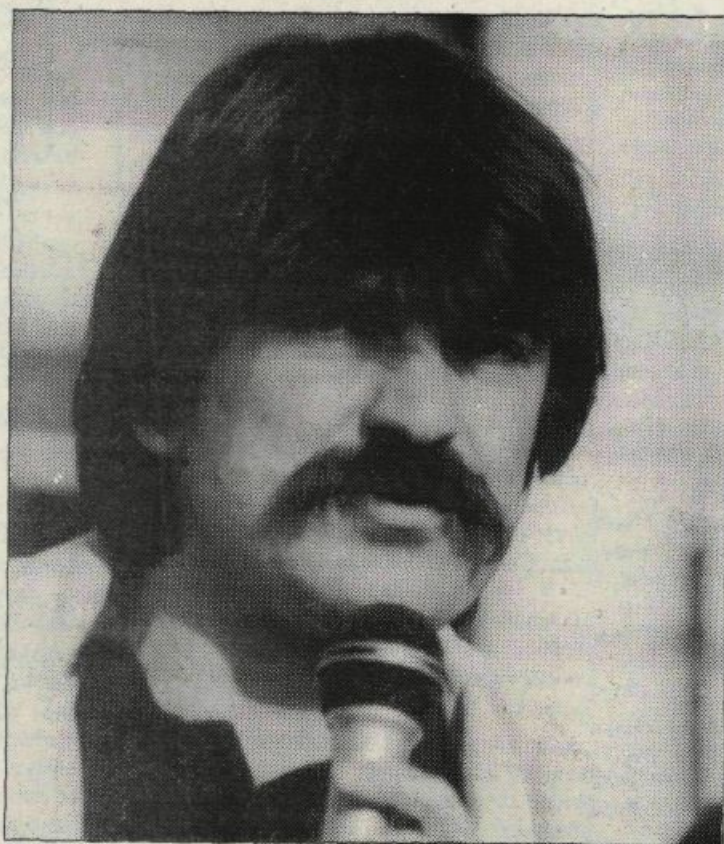

foto: Karli Erdlen

V zlatih časih optimizma in dokajšnjega vsesplošnega blagostanja tudi študentje niso bili nikakršna izjema pri delitvi pogače, ki jo sedaj drago plačujemo. V šestdesetih, sedemdesetih in mogoče celo v začetku osemdesetih let sta bila študent kot posameznik, hkrati z njim pa tudi sama študentska organizacija, materialno dobro stoječa, kar je bila sicer posledicačasne vsesplošne blaginje, predvsem pa je bila posledica pogosto dobro plačanega dela preko študentskega servisa. Ker gre del dohodkov, ki jih je na ta način pridobil študentski servis v blagajno Univerzitetne konference ZSMS, je ta razpolagala z veliko vsoto denarja, za katerega ni našla drugega načina porabe kot investiranje v različne naložbe in posojanje denarja slovenskim podjetjem, ki so že takrat zašla v nelikvidnost in so si reševala življenje celo na ta način.

bilo lastništvo nekdanje družbene lastnine popolnoma razjasnjeno. Dokler je bila ZSMS samo družbena organizacija, problem lastništva ni obstajal. Sedaj pa je bivša ZSMS postala stranka in pojavi se vprašanje lastništva nad podobnimi dobrinami, kot je ta dom. Tu je vprašanje sofinanciranja, ki ga je študentska organizacija opravila pri izgradnji doma in nekaterih pravic, ki iz sofinanciranja izhajajo. Kaj dobi študentska organizacija in ali ima sedanja stranka, ki je nasledila bivši ZSMS pravico samostojno razpolagati s sredstvi, pridobljenimi iz denarja celotne družbene skupnosti? Vse skupaj preveč spominja na drobno prevaro, ki je ne bo nihče opazil ob vseh drugih velikih goljufijah. Mogoče bi bilo koristno, če bi to. Anderlič poleg znanega delegatskega vprašanja o prodaji Iskrine stolpnice v Ljubljani postavil tudi vprašanje (in verjetno ne samo eno) o podobnih zadevah, ki se tičejo neposredno njegove hiše, bivše ZSMS. Na primer vprašanje, kdo je dal gostinski del mladinskega doma, ki naj bi prinašal največji dobiček v najem dvema privatnima gostincema in izključno pravico uporabljati dom v svoje podjetniške namene. Predvsem zaradi tega, ker se poleg vseh pomembnih vprašanj postavlja še vprašanje, kaj konkretno s tem dobe mladi Slovenije in med njimi tudi tisti, ki so dom direktno sofinancirali - študentje. Vse bolj preti nevarnost, da bosta ti dve skupini, zaradi katerih je bil dom pravzaprav zgrajen, pozabljeni in potisnjeni na obrobje. Tudi obljuba o mladinskem hotelu, ki bo celo registriran v organizaciji svetovnih Youth Hostetov, nikakor ni realna. Kdopa je še videl Youth Hostel, v katerem bi prirejali seminarje za npr. managerje. Blef več.

Rešitev, ki bi bila ekonomsko sprejemljiva, hkrati pa tudi kolikor toliko poštena do mladih naše republike, je mogoče v tem, da bi domovi, kot je bohinjski, prešli v nekakšno varstvo in uporabo Mladinskega sveta Slovenije - če bo ta nastal.

Peter Žnidaršič

HOPLA

GROZLJIVKA

14. marca je bila v Okrogli dvorani Cankarjevega doma okrogla miza na temo: Študentska organizacija, kakšna, za koga, kako. Pripravil jo je ČKZ, pogovor je vodil in usmerjal Samo Resnik. Zbralo se je ok. 100 ljudi in za uvod je Silvo Zapečnik predstavil študentsko dogajanje v osemdesetih letih. Povedal je, da so se takrat utrudili v borbi z ideologijo, Samo pa je dodal, da smo se danes zaradi nje sesuli. Nato je nekaj o tem povedal Borut Pahor, a na drug način. Besedo je povzela Neva Česnik, ki je predstavila socialno-ekonomske probleme študentov, na koncu pa je na Samovo vprašanje, če se ji zdi današnje predsedstvo UK ZSMS impotentno, odgovorila, da je predsedstvo politično res impotentno, vendar mnogo manj kot njegova baza. Nekje med vsem tem se je razhudil Peter Žnidaršič, da namreč želijo SZ vzpostaviti tisti, zaradi katerih je propadla. »Tisti« (P UK ZSMS) so mu skušali pojasniti, da so na žalost z nekaj izjemami edini, ki se zavedajo pomembnosti obstajanja SZ in da se zato trudijo. Z odgovori ni bil zadovoljen, saj je kmalu odšel, za njim pa še mnogi drugi, ki so doma žalostno premišljevali: Ljudstvo dandanes ne zahteva več niti kruha in iger in bogovi zaman pečejo pogače.

HOPLA

NEZAŽELENI

Tako malo nas je, a vendar nas podijo, stokajo absolventi, ki imajo podaljšan staž, a so dobili zavrnjeno prošnjo za bivanje v ŠN. Najpogostejša obrazložitev je, da imajo prenizek študijski uspeh (mnogi od njih imajo povprečje 8.0). Kot kaže, dela Komisija za sprejem študentov v ŠD že po Dopolnilih svojega poslovnika, ki pa bo dan v obravnavo šele na Delegatski konferenci, ki bo v sredo, 23. marca. Če bo pravilnik sprejet in bo povprečna ocena eno glavnih meril za sprejem v ŠN, bo praznih sob za bruce več kot preveč, starih študentov na cesti pa dovolj, da se bo marsikdo moral zamisliti.

DAJTE NAM PIR

Klubi v kleti četrtega bloka v ŠN Rožne doline so še zmeraj zaprti. Sanitarna inšpekcija je prepovedala obratovanje že jeseni in od takrat se ni še nič zgodilo. Študentsko naselje je mrtvo, pomlad ne prinaša več živahnega prebujanja mladih intelektualcev, ki so si dajali duška prav v priljubljenih katakombah. Prirejajo se žuri po sobah, a tudi tega bo kmalu konec. Na zadnji Delegatski konferenci se je govorilo tudi o tem, da bodo takšni žuri popisani, morebitna škoda zabeležena, izterjana in pravijo, da bi se tako zmanjšala tudi stanarina. S tem bi se seveda še povečal naval v menzo ŠN, kamor se nagrmadijo žejni, ki se nato ob 23^h, ko se menza zapre, razgubijo po ljubljanskih diskotekah. Morda se bo kdo vseeno spomnil in poskrbel za sanacijo klubov v kleti četrtega bloka, ali pa se bomo sprijaznili s spalnim naseljem, ki nosi ime Študentski center v Ljubljani.

HOPLA

POZDRAV

Veni od prejšnjih števil sem napovedala buldožerje, ki naj bi pripravili teren za gradnjo novega stolpiča v ŠN. V Rožni dolini buldožerjev še ni, bojim pa se, da jih bomo kmalu najeli študenti sami in jih usmerili na Šubičevo 4.

BOJKOT

21.03. ob 19.00 uri je bila Delegatska konferenca študentov v Študentskem naselju. Sprejeli so sklep:

01.04.90 začnemo z bojkotom, vse dokler ne bo izplačana zadnja povišana stipendija in vse dokler ne dobimo obljubljenega denarja za gradnjo 14. bloka in adaptacijo podstrešij v Študentskem naselju v Rožni dolini.

Sklep se začne uresničevati 01.04., na kakšen način, se bodo še odločili.

Vsi, ki si takega početja študentov ne želite, imate čas do zadnje sobote in tem mesecu, da izpolnite obljube, ki jih tako radi delite.

N.Č.

Predsedstvo UK ZSMS v celoti podpira sklep študentske delegatske konference v študentskem naselju dne 21.3.90 in bo v okviru svojih zmoglosti storilo vse, da se sklep delegatske konference uresniči, v kolikor ne pride do izpolnitve postavljenih zahtev!

PUK

HOPLA

NE BOJ, MESARSKO KLANJE

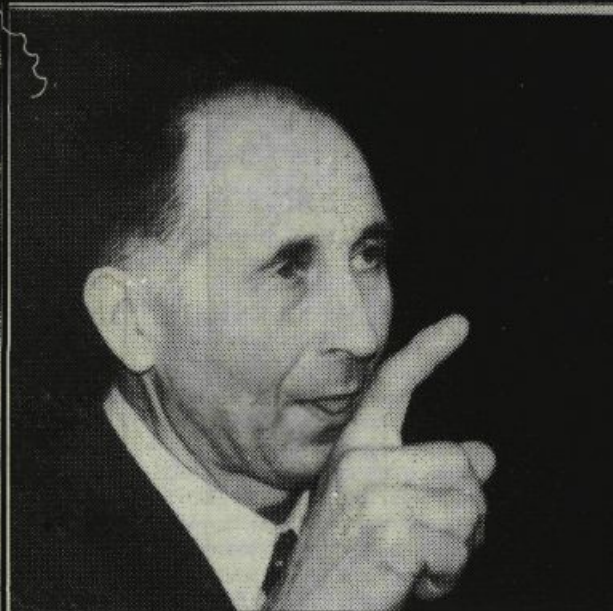
Cetrkovi popoldnevi so lahko silno naporni. Posebno, če se pogovarjaš o študentskih zahtevah s predstavniki DEMOS-a, SZDL-ja, ZKS-ja. To je za nami in dovolj sem si narediti kratek povzetek. Najmanj nas je bilo na zadnjem pogovoru s člani predsedstva ZKS (SDP). Gospod Baškovič nam je povedal, da glede študentskih zahtev ni nič novega pod soncem, očitno pa se ni še nič zgodilo. V svojem volilnem dokumentu so kar dva poglavja namenili izobraževanju in to so nam tudi predstavili, nato pa s kratkimi odgovori odgovorili na naša kratka vprašanja. Na pogovoru s člani izvršnega odboa SZDL nas je bilo največ in tudi oni so predstavili dokaj sprejemljivo vizijo izobraževanja. Gospod Zgonc nas je glasno podprl pri uveljavljanju naše pravice pri upravljanju Univerze, za katero se je borila že njegova študentska organizacija. Z najbolj mešanimi občutki smo odšli s prvega pogovora s predstavniki DEMOS-a, kjer nam ni bilo več jasno, kdo pije, kdo plačuje. Kot sintezo vseh pogovorov naj postržem z besedami gospoda Baškoviča: »Ne glede na to, kdo bo na oblasti, vedno bo potreben pritisk, da se bo kaj naredilo«.

Sergeja Šorli

HOPLA

SATIRA

Vodstvo ŠC je sicer jezno name, ker tolikokrat pišem o dogajanju v ŠN, vendar (dober) glas seže v deveto vas. In tokrat zopet o DK, ki se je zgodila v sejni sobi bloka 3. v sredo, 14. marca. Delegati so bili docela zmedeni, saj so dobili kar tri različna vabila, a nekako so se le našli v omenjenem času in prostoru. Najprej so razjasnili nejasnosti okrog vodstva in ob novih predlogih izbrali nove ljudi. Za to so porabili komaj dve uri, za razpravo o stanarini pa naslednje tri. Končni sklep se glasi: Plačuje se februarska stanarina + inflacija. Tako so se odločili študenti, direktor pa je povedal, da bodo pošiljali opomine porokom za izterjavo preostalega dela stanarin. Zgodba se nadaljuje, več na eni od naslednjih strani Tribune.

Kmetje veliko pričakujejo od **IVANA OMANA**. Oman naj bi jim pomagal ponovno pridobiti status polnopravnih državljanov, ki so jim ga vzeli boljševiki. Tisti, ki jim je bila med agrarno reformo protizakonito odvzeta zemlja, pa upravičeno pričakujejo, da jo bodo dobili nazaj.

UK ZSMS nima sreče pri izbiri urednikov za svojo založbo ČKZ. Prejšnja urednika Igor in Bojan naj bi si prilastila denar, ki ni bil njun.

Njuni nasledniki pa kuhajo nov Agrokomerc. Knjiga, ki naj bi bila bralcem v pomoč pred volitvami, bo izšla z zamudo. Upajmo, da ne šele po volitvah...

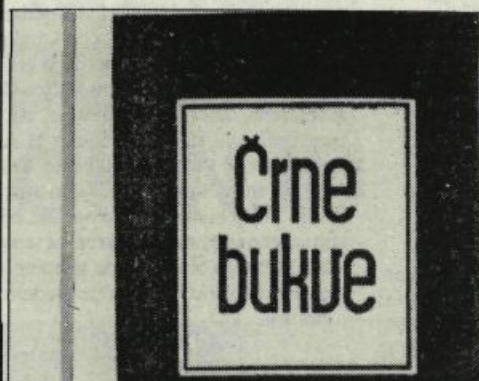

NENAPADANJE?

15. marca so Mladino obiskali visoki gostje: Igor Bavčar, Janez Janša in Bojan Korsika. Za pogajalsko mizo so se z njimi vsedli Robert Botteri, Franci Zavrl in Boris Čibej, ki je na Mladini nedavno in čez noč prilezel za urednika.

Mladina ne bo razsuvala Demokracije, Demokracija bo obzirna do Mladine. Pogovore je predlagala Janševa stran, na Mladini pa so pred podpisom pogodbe za vsak primer pripravili še nekaj neprijetnega materiala o Magellanu.

Pakt Hitler-Stalin je sklenjen, Poljska in Litva naj se pripravita.

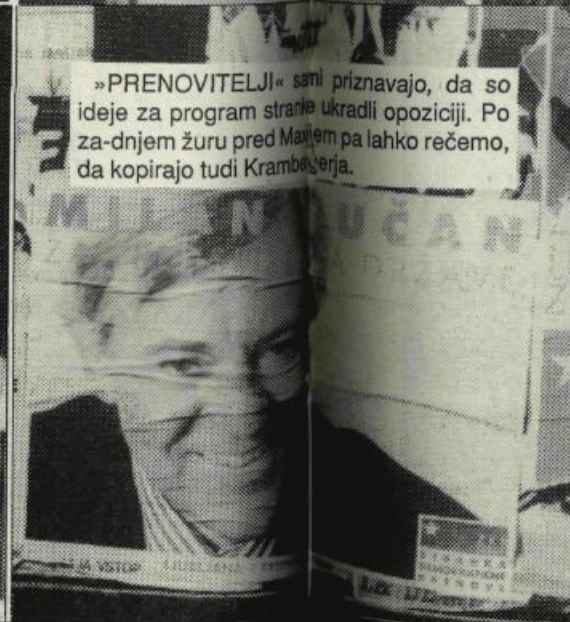
Tudi **ROMAN LELJAK** je na lastni koži občutil, kaj so nizki udarci. Knjigo, ki jo je hotel izdati, je tik pred napovedanim izidom izdala tudi **MLADINA**.

Dokument o najstrašnejšem razdobju slovenske zgodovine

DOKONČNO
nas bo v aprilu zapustil naš najzahodnješi

TELEX

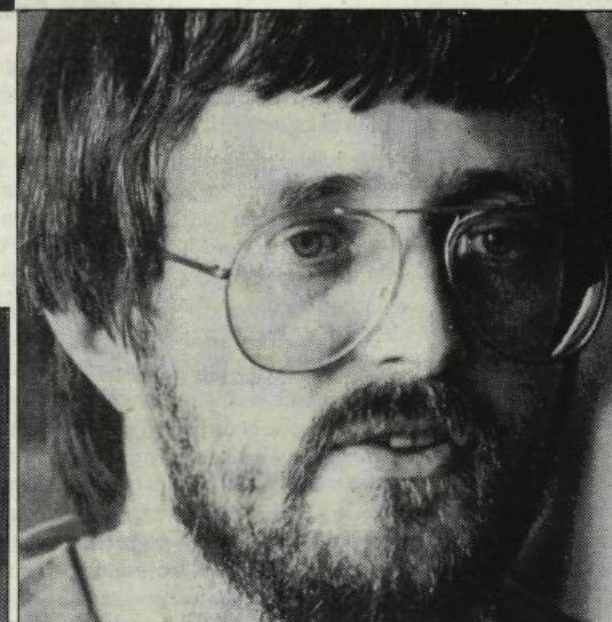
Žalujocih ni.

»PRENOVITELJI« sami priznavajo, da so ideje za program stranke ukradli opoziciji. Po za-dnjem žuru pred Mladino pa lahko rečemo, da kopirajo tudi Krambergerja.

V obrambo političnih kameleonov se je postavil **PAVLE GANTAR**. Gantar je bil nekoč udeleženec študentskih gibanj, nato v vinčenih časih komunist, lani pa je deloval v vodstvu odbora za varstvo človekovih pravic.

Danes deluje v ZSMS, to je v stranki, katere predsednika so baje šele pred kratkim pregovorili, da je tiho izstopil iz ZKS.

UK ZSMS je vložilo tožbo proti nekdanjima urednikoma založbe ČKZ **Igorju Bavčarju** in **Bojanu Korsiki**. Dolžijo ju, da sta si protipravno prilastila kup denarja.

Glede na zanimanje študentov za **ŠTUDENTSKO ZVEZO** se samo ponuja vprašanje, komu je študentska zveza potrebna. Glede na to, da o pravilnosti dela predsedstva UK ZSMS nihče ne dvomi, bi bilo mogoče prav, če bi predsedstvo zaradi pasivnosti odpoklicalo svojo bazo.

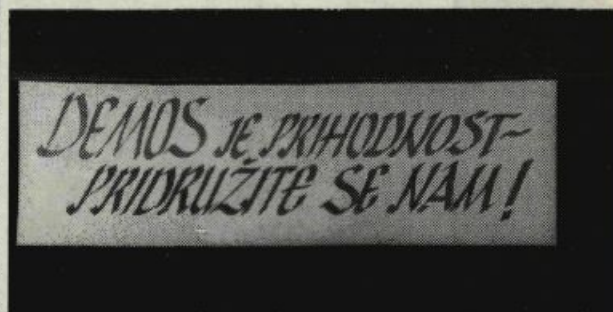

Na sliki: **M. Demšar** v predvolilnem boju.

Kolporterji Demokracije niso več izpostavljeni neusmiljeni tržni konkurenci. Baje dobijo 35 din na uro.

Knjiga **TONETA STOJKA**, ki naj bi jo izdal ČKZ, ni nikoli izšla. Kljub temu pa sta si **BAVČAR** in **KORSIKA** izplačala uredniške honorarje. Ves material za knjigo sta prenesla v firmo **MAGELLAN**.

VRNITEV ODPISANIH

Ustanovitev nacionalistične stranke v zakajeni pivnici v predmestju Münchna pred več kot petdesetimi leti je bila vsekakor bolj množična in zanimiva kot predstavitev nastajajoče Študentske zveze v Okrogli dvorani sredi prejšnjega tedna. Tričetrta prazna dvorana je predstavljala čudovit ambient za brezpomensko uvodno referiranje, ki je bilo polno samo nostalgичnega spominjanja na prejšnje, boljše in slabše čase.

Verjetno je brez pomena razglablјati, čemu tako izrazito zanimanje za ustanovitev nove študentske zveze med študenti samimi. Vsa apatičnost, ki je bila glavna značilnost dogajanja v Okrogli dvorani Cankarjevega doma, je že star in znan pojav na vseh scenah študentskega življenja. Glavni vzrok je v dosedanjih izkušnjah, ki so si jih študentje pridobili v letih formalnega obstoja Univerzitetne konference ZSMS, ki je nadomeščala pred skoraj dvema desetletjema ukinjeno študentsko organizacijo in v vseh letih svojega obstoja nikoli ni delovala resnično uspešno. Vedno je bila samo ena od mnogih odskočnih desk za posameznike, željne nadaljne kariere na drugih področjih politike. UK se je izjemno redko ukvarjal z resničnimi študentskimi problemi, kar je po eni strani razumljivo, saj je bilo neverjetno težko izpelјati že najmanjšo akcijo na Univerzi, ker so o tem področju šolanja odločali ljudje, ki Univerze v mladosti niso niti videli.

In kako naj študentska populacija kar naenkrat postane neverjetno zavedna in to zavedanje pripadnosti k specifični skupini dokaže z napolnitvijo dvorane v Cankarjevem domu, če pa je splošno znano, da se ni nič spremenilo in se tudi ne bo, dokler se z vodenjem študentskih organizacij ukvarjajo ljudje, ki v veliki večini primerov niso niti študentje ali pa jim je to samo kamuflaža, pod katero skrivajo svoje osebne interese in ambicije. Ali lahko dejstvo, da ustanavljajo novo študentsko zvezo isti ljudje, ki so ji vsaj malce pomagali pri njeni

neučinkovitosti, vzbudi zanimanje pri ostalih študentih?! Pri tem pa se tolčejo po prsih ob hvalisanju, koliko je bilo narejenega v času njihovega delovanja v okviru študentskih organizacij. Stvar je v bistvu dokaj preprosta. Dovolj je samozvanih voditeljev študentskih organizacij, pa naj se te imenujejo UK ali Študentska zveza, v katerih bodo nekateri posamezniki zdravili ali pa razvijali svoje frustracije. Preprosto je dovolj organizacij, ki bi služile za zapolnjevanje praznin v življenju posameznikov, okuženih s politiko. Študentska zveza ne potrebuje »profesionalnih revolucionarjev« niti »profesionalnih politikov«, ki zaradi lastne neuravnovešenosti uporabljajo študentske organizacije kot sredstvo za zadovoljevanje naravnost patološke želje za onaniranjem in nategovanjem okolice.

Želja za posamezniki, ki bi vodili celotno organizacijo čim objektivneje, je verjetno dokaj naivna, saj je že W. Saroyan zapisal, da politika nekako po pravilu ne privlači ljudi z visokimi moralnimi kvalitetaми, da je to področje rezervirano za »lumpe«. Vendar se lahko stanje vsaj delno popravi že s tem, da se v statut nove Študentske zveze vnese nekaj določb, ki bi s svojo vsebino poskušale preprečevati udejstvovanje v vodenju študentskih zadev nekaterim osebам, ki se sedaj ukvarjajo s tem skoraj poklicno.

Rezime zgoraj napisanega se lahko izrazi v treh besedah: Študentsko zvezo študentom. Da se ne bodo ponavljali Cankarjevi domovi, kjer se je v času, ko je v Študentskem naselju vrelo zaradi zadnjega enormnega povišanja stanarin, obujalo spomine in se pogovarјalo o političnosti in nepolitičnosti nove Zveze. Ta ista zveza naj se ukvarja s študentskimi problemi, zato pa potrebuje voditelje (in tudi ustanovitelje), ki se ne ukvarjajo s študentsko problematiko samo po sili nuje poleg vseh ostalih političnih in nepolitičnih udejstvanj.

Peter Žnidaršič

Bog, čemu vsa ta komedija, ki niti to ni več, temveč se spreminja v abotno šalo, ki se ji niti smežati ni več moč. V igri političnega pluralizma, ki se odvija na političnem in družbenem odru naše dežele, si volkovi oblačijo ovčje kože in ovce kažejo poceni kupljene proteze. Bivši socialisti, sedaj nekakšni socialisti, se zavzemajo za najhitrejšo rešitev vseh obstoječih problemov, katerih pa do sedaj, ko so si delili moč in oblasti s komunisti, niso hoteli niti poznati. Raje so ohranjali »status quo« in s tem svojo monopolno oblast. V trenutku, ko pa se morajo socialisti in komunisti boriti za oblast, ki ni sama po sebi od ateističnega boga dana, so polni obljub in pogovorov z njimi so polni kompromisov, na katere v minulih letih in v nekih drugih pogojih niso nikoli pristali. Posledica tega kompromisarstva in popuščanja pred zahtevami, za katere v preteklosti, ki se je vsi dokaj neradi spominjamo niso hoteli niti slišati, je načelna podpora VSEM študentskim zahtevam, ki jih je na različne politične stranke, možne zmagovalke na volitvah, naslovilo predsedstvo ljubljanske študentske organizacije.

Tri srečanja, trije pogovori in tri nedvoumne načelne podpore študentskim zahtevam. Predstavniki DEMOS-a so podprli vseh enajst zahtev. Socialistična zveza (bivša SZDL) ravno tako. Za Stranko demokratične prenove - Zvezo komunistov Slovenije ni bila sporna niti ena od zahtev. In to je točka, kjer se kumulira ves absurd novega političnega teatra. Enajst zahtev, za katere se študentje borijo, odkar obstaja novejša Jugoslavija. Ali pa vsaj od študentskih nemirov v šestdesetih. Enajst vprašanj, ki so bila tudi, ali pa predvsem zaradi SZDL-ja in ZK, nerešena dolga leta. Sedaj pa si ti isti ljudje, ki so bili zaviralni moment pri vseh študentskih akcijah (v najboljšem primeru njihovi učenci) upajo v obraz trditi, kako idealni so za rešitev vseh študentskih problemov.

Na jugu imajo malce vulgaren pregovor, ki pa ga brez dvoma lahko uporabim tudi na tem mestu, saj je tudi politika do onemoglosti vulgarna - »Isti kurac, drugo pakovanje«. To je bistvo naših starih, spremenjenih in tudi novih političnih strank. Razlika med njimi je mogoče samo v obvladovanju množic in posameznikov. Komunisti so še vedno, o

PROGRAMI LEPIH BESED

Srečanja med predstavniki študentov in predstavniki treh slovenskih strank (Socialistične zveze, DEMOS-a in Stranko demokratične prenove - ZKS) so se odvijala na pobudo Predsedstva Univerzitetne Konference z namenom ugotoviti, kakšen je in kakšen bo njihov odnos do Univerze in študentov in kakšno politiko bodo z Univerzo in študenti povezanimi vprašanja zastopali njihovi poslanci v aprila izvoljenem parlamentu. Ta srečanja so bila zanesljiv lakmusov papir za bližnje spoznavanje strank in celotne politične dogodivščine, v katero se je slovenski narod spustil po petdesetletnem premoru.

tem ni dvoma, pravi mojstri v govorništvu, ki pa ne pove ničesar, saj se strogo drže političnega načela, naj se resnica nikoli ne pove naravnost in da je direkten odgovor na vprašanje nedopusten. Za razliko od DEMOS-a, ki leta od skrajnosti do skrajnosti kot zmešana kura, za katero pa dvomim, da je sposobna najti kako zmo, so bivši komunisti izredno odločni. Za svojimi stališči, pravilnimi ali pa ne, stojijo trdno, kot se za prave komuniste spodobi. Pa čeprav so spremenili ime. Bati se je samo, da so tako pogumni in odločni zaradi tega, ker si tisti, ki malo ve, veliko upa.

Da resnično malo vedo, dokazujejo na vsakem koraku predvsem s tem, da so v svojem programu napisali množico megalomanskih načrtov in smeric - kot je bila navada do sedaj. Tako so oni edini, ki zagovarjajo projekt dodatnih dva tisoč mladih raziskovalcev, čeprav je splošno znano, da niti teh nekaj sto, ki delajo in »raziskujejo« v današnjem času, nima dela in da je majhen procent tistih, ki se resnično ukvarjajo z raziskovanjem in ne samo s prinašanjem malice svojim mentorjem.

Še boljši dokaz za njihovo legendarno megalomanstvo in celo naivnost, ki iz nje izhaja, je njihov odnos do »bega možganov« v zahodne države. Po njihovem mnenju je ta beg čudovita stvar, saj nam bo v prihodnje služil kot vez z drugimi univerzitetnimi središči. S tem bo (citiram tov. Baškoviča) »celoten znanstveni svet delal za nas«. Ali je tu potrebno še kaj dodati?

Suma summarum. Ni je stranke na Slovenskem, v katero bi se lahko Študentska zveza zaljubila na prvi pogled. Vse so tako čudovite, tako dobre in poštene, da je edina rešitev v haremu ali priležništvu. Kot pravi narodna pesem: »Ena mi jesti da, druga mi piti da, tretja me v kamrico svojo pelja«. Ker pa je verjetno jasno, kdo bo v tem odnosu potegnil krajši konec, bi bilo potrebno razmisliti še o alternativni varianti. O celibatu. Vsaj nezaželenih otrok ne bo. Študentska zveza naj postane in ostane na svoji strani in naj bo sama sebi edina prijateljica. Če že sodeluje v tej predigri, naj odstopi, preden bo na vrsti odločilna partija, saj je jasno, da se pri tej hazardski igri goljufa.

Peter Žnidaršič

foto: Karli Erdlen

ŠTEVILKE IN ČRKE

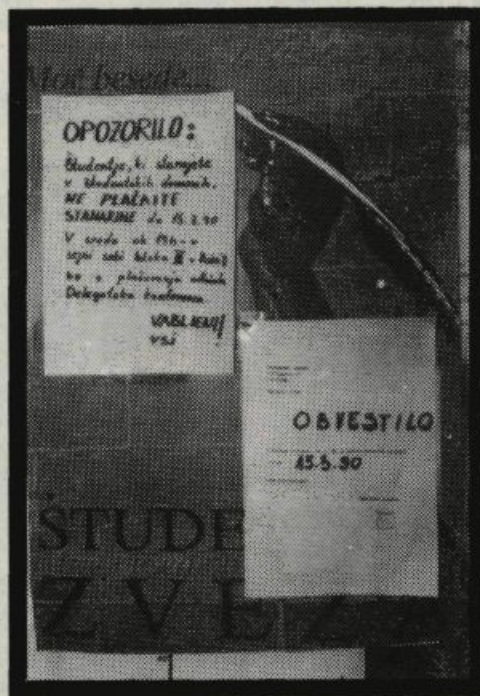
Po sklepu delegatske konference cena stanarine ne sme presegati 25 % vrednosti povprečne štipendije iz združenih sredstev in kadrovske štipendije. Po februarski revalorizaciji je tako povprečna štipendija iz združenih sredstev 1198,50 (najvišja 2321,40, najnižja možna 58,50), kadrovska pa znaša 1973,45 (2631,30/315,60). Povprečje obeh daje 1585,97 din in če bi upoštevali čistih 25 %, bi povprečna stanarina znašala 396,49, ker pa se je Svet Študentskega centra po preučitvi ekonomskih in materialnih stroškov odločil (?) da bo od povprečja vrednosti obeh štipendij odtrgal 23,8 %, tako dobimo končno povprečno stanarino - 393,00 dinarjev(?).

(Če ste se tudi sami šli digitron mojstra in skrbno vnesli dane podatke, vam končna cifra znese 377,46 din. Do takšne razlike pride, ker je ena od verzij izračunane štipendije 1656,00 - če bi upoštevali omenjeni odtrgljaj, bi bila številka 394,13. Pojavlja pa se še eno ogromno povprečje - 1036,85, ki je po zagotovilu vodje FRS, Katarine Kolbl, podatek, izračunan na podlagi prinešenih potrdil študentov, hkrati pa zatrjuje, da je to informacija Odbora za štipendiranje. Naša računica, ki smo jo po podatkih Zavoda za štipendiranje in Študentskega centra izpisali v uvodu, pa prinaša neko tretjo inačico istega.)

Za obe uradni verziji(?) ima Študentska organizacija pripombe, češ da materialni stroški (del stanarine, ki jo plačujejo študentje, in v katero naj ne bi sodila amortizacija, investicijsko vzdrževanje in plače delavcev DO Dom, ker naj bi to krila izobraževalna skupnost - za toliko je cena, ki jo plačujejo študentje, manjša od ekonomske) niso izračunani na podlagi realnih stroškov.

STANARINE LETIJO V NEBO

**Zaradi povišanja štipendij (137 %) preti
drastičen dvig stanarin v študentskih
domovih (145,3 %)**

Na novo ceno (v povprečju 393,00 dinarjev), ki je bila(?) sprejeta na Svetu Študentskega centra, so študentje odgovorili z neorganiziranim bojkotom, ki po besedah direktorja Študentskega centra ne more uspeli. Z zapleteno računico, ki opravičuje dvig materialnih stroškov, mu stoji ob strani računovodkinja, delavci pa ob nadaljni blokadi cene, na katero je dala veto Študentska organizacija, grozijo s štrajkom. In četudi sta največja krivca za podražitev stanarin nelikvidnost Študentskega centra in povečani stroški poslovanja (za 22,8 %), se kljub temu čudno sliši, če je cena kvadratnega metra v družbenem stanovanju trikrat manjša kot v Študentskem centru.

OVNI IN MAMUTI

Z dvigom štipendij, za kar si del zaslug lasti tudi oligarhija iz ŠC, naj bi se nastajajoči stroški v ŠC zopet vrnili na plačano ekonomsko ceno. Za velik indeks porasta materialnih stroškov bivanja pa direktor ŠC, Matjaž Miklavc, krivi študente, ki so dosedaj plačevali povprečno stanarino 156,82 dinarjev namesto sprejetih februarskih 270, 89. Hkrati dodaja, da so s slednjo cifro nastopali predvsem navzen (razne republiške instance) z namenom, da bi dokazali premajhno povprečno štipendijo, z njeno revalorizacijo pa se je ta razkorak v plačevanju zmanjšal.

Vendar študentje ne pristajajo na takšen način prikazovanja materialnih stroškov, prikazana cena se jim zdi nerealna in ekonomsko dvomljiva. Hkrati pa močno dvomijo v poslovanje - v nespecificirane stroške, ki predstavljajo glavno utež na tisti strani tehtnice, ki je z vso silo dvignila nasprotno stran - stanarine. Čedalje bolj pa se tudi maje zaupanje v tiste, ki vsakomesečno stražijo s prikazovanjem stroškov, čeprav Katarina Kolbl prisega, da je vse zračunano do dinarja natančno in je za svoje izračune pripravljena dati roko v ogenj. Tako na vprašanje, zakaj se je potem takem sprejeta februarska cena (270,89) tako drastično povišala, odgovarja s kupi številčnih zank (od odvoza smeti-kvadratni meter 0,50 din, do pranja rjuh - 10 din, itd). Eden glavnih vzrokov za skok stanarin je tudi povečanje plač delavcev ŠC, ki so bile milo rečeno slabe, sedaj po podatkih Liljane Mandič (delegacija delavcev) znaša največja 3685, plača snažilke 1870, hišnika pa 2800 dinarjev.

»Delavci bodo štrajkali, če se jim bo zmanjšal osebni dohodek. Toda proti komu?« se sprašuje Mandičeva.

Proti komu? Kot kaže, jih je nekdo nahujskal, da je bojkot stanarin odvisen od njihovih plač. Ali niso predvsem odvisni

od izobraževalne skupnosti, ki po zagotovitvi Kopačeve največ z dnevom ali dvema zamude nakazuje 50 % sredstev, ki naj bi skupaj z materialnimi stroški dosegli ekonomsko ceno.

DOMOVI IN HLEVI

Poleg stroškov poslovanja in nesrečnih plač nam statistika pokaže, da so se povečali tudi stroški vzdrževanja, le-to pa ni vredno niti omembe, vsaj v večini domov ne. V čem je torej problem?

Center je na robu preživetja in likvidnosti, in ko je v začetku leta RK za vzgojo in izobraževanje dal zeleno luč, da si izpad prihodka zaradi neplačevanja polnih stroškov bivanja (posledica neusklajene rasti štipendij) lahko pokrijejo iz revalorizacije amortizacije, je ŠC prišel v situacijo, ko sredstev za nove investicije ni, ker se le-te spreminjajo v porabo. To pa pomeni slabšanje vzdrževanja sedanjega stanja domov. Če se bo trend prelivanja amortizacije v investicijsko vzdrževanje nadaljeval, kmalu ne bo več sredstev za investicije in opremo. S samim tekočim vzdrževanjem v

starejših objektih pa ni več mogoče ohranjati ustreznega standarda, s tem pa se tudi povečujejo materialni stroški bivanja študentov, ki jih vedno težje plačujejo.

Pri vsem tem pa je najbolj zanimivo (in opozarjajoče hkrati!), da je povprečna cena kvadratnega metra družbenega stanovanja 27,70, za ceno marčevske stanarine pa stane študenta v bloku srednje kategorije kvadratni meter 45,87 din. Če pa k tej ceni prištejemo še sredstva, ki jih krije Izobraževalna skupnost, znaša ubog kvadratni meterček 100,37 din! Lahko se vprašamo, ali so morda študentje tisti, ki plačujejo najvišje stanarine v Ljubljani?

VOLK IN SEDEM KOZLIČKOV

Za nameček, tuji študentje plačujejo dvakrat več, četudi večina izmed njih nima dosti večjih štipendij. Koliko je v domovih študentov, ki sploh nimajo štipendije, na ŠC nimajo podatkov. »Problem ni v tem, kako je stanarina zračunana, ampak v tem, da je visoka«, je bila zadnja (po vseh prerekanjih in izsiljevanju) ugotovitev Gorana Brvarja (študentska

delegacija) na prekinjeni seji Sveta Študentskega centra. Ni mu jasno, kako je pet let plačeval mesečno 25 mark, zdaj pa 50. Ni mu jasno, kot tudi glavnini ostalih prizadetih ne. Ena od etapnih rešitev je, da naj bi nova cena zajemala tistih nesojenih 270,89 + 9 % februarsko inflacijo (študentski predlog), vendar ob takšnih in podobnih iniciativah postane slabo Kolblovi, ki vsakokrat na dan privleče številke in številke in... daje možnost, da jih lahko vsakdo preveri. Miklavc grozi, da bo poslal porokom opomine (razlika za februar), študentje pa v precepu razmišljajo o nezaupnici direktorju.

Delegacija študentov v Svetu študentskega centra je zaenkrat blokirala napovedano marčevsko ceno stanarine. Miklavc je predlagal postopek usklajevanja na Univerzi, vprašanje pa je, kateri tabor bo bolj prepričljiv s svojimi argumenti, ker je treba priznati, da imata oba vsak svoj prav. In ravno zaradi tega konstruktiven dialog, ne da bi popustila ena stran, ni mogoč. Zahrbtnih variant pa niti ne bi omenjal.

Bojan Krajnc

S SKETOM O NAS

V četrtek, 1. marca, je bil v Dvorani rektorjev pogovor med rektorjem Univerze in študenti. Beseda naj bi tekla predvsem o razmerah študija, organiziranosti študentov ter o upravljanju univerze. Odplavala pa je še kam drugam.

Pogovora sta se udeležila še prorektorja Marušič in Zupančič ter generalni tajnik Univerze, Hozjan. Udeležba študentov je bila skromna, vzrok pa naj bi bila slaba informiranost.

Razprava se je začela s starimi, vsem znanimi problemi: težak finančni položaj fakultet, študentov in profesorjev, neopremljenost fakultet, pomanjkanje prostora, preobremenjenost študentov, itd. Dr. Sket je nakazal nekaj rešitev: priprava predloga za nov sistem financiranja, prehod letnih ur predavanj iz 900 na 750 tako, da bi tiste fakultete, na katerih bi bilo potrebno, podaljšale študij za en semester. S tem bi se neposredna obremenitev študentov zmanjšala. Glede nastanitvenih možnosti je komisija za prostorski razvoj odobrila sanacijo treh blokov in izgradnjo treh novih. Za to je denar že odobren!, pravi dr. Sket. Zgradili bi še tako imenovani kolegij raziskovalcev, v katerem bi domovali gostujoči profesorji in podiplomski študentje.

Glede študijskih razmer v ožjem smislu se še vedno in vedno bolj kaže nezadovoljstvo s programi. Zmanjšala bi ga že prej omenjena redukcija predavateljskih ur ter ukrepi za dvig kakovosti Univerze. Gre za kriterije ob izvolitvi profesorja, ki naj bi bili na univerzitetni ravni, ne več na ravni fakultete. Stoklo bi tudi vsakoletno anketiranje za ocenjevanje profesorjev. To se sicer na nekaterih fakultetah v različnih oblikah že opravlja. Anketni lističi bi se tako poenotili in anketiranje bi se opravljalo na vseh fakultetah. Potekalo bi na relaciji: kvaliteta študenta - kvaliteta profesorja, razvidna pa bi bila tudi povprečna ocena študenta, ki ocenjuje. Rektor je sicer predlagal, da bi študentje s svojimi pripombami in nezadovoljstvom s profesorjem naslopili javno, kar pa onemogoča še vedno prisotni strah študentov zaradi morebitnega »black feed backa«, ki se pojavi pri opravljanju izpita. Pozitivna stran ankete je v tem, da je anonimna in v zvezi z njo dogovor, da rezultate izve le dotična oseba.

Glede izpitnega režima je bilo govora o tem, da se izpitni roki napovedujejo prepozno ali pa so nenadoma odpovedani. Taka vprašanja bi se reševala neposredno preko vodstev fakultet ali pa posredno preko dr. Zupančiča. Pri upravljanju Univerze so se ustavili pri ŠO, ki bi naj bila ustanovljena v aprilu. Članstvo v organizaciji je avtomatično z vpisom na Univerzo. To bo krovna organizacija, vendar ne avtonomna, dopuščala pa bo tudi druge podobne organizacije. Študentske zadeve bo urejala preko študentskega parlamenta v sodelovanju z znanstveno pedagoškim svetom. Dr.

Sket je izrazil bojazen, da obstaja možnost strankarskega vpliva na eni strani, na drugi pa politično delovanje v okviru ŠO. Sprejeli so sklep, da se v statutu ŠO prepove strankarsko delovanje.

Kar se tiče priprave Zakona o Univerzi, je rektor povedal, da so na Hrvaškem pripravili zakon, ki bi bil dober tudi za nas. Zato ga bodo poslali po fakultetah. Po že utečenem postopku bodo sledile pripombe, nato sklic dekanov v več skupinah, obravnava, po tem pa sklepna razprava za obe univerzi.

Odprta so ostala predvsem vprašanja, ki se tičejo materialnega položaja Univerze. Nov sistem financiranja naj bi sicer povečal odstotek, ki gre iz narodnega dohodka Univerzi, vendar je veliko odvisno od razmerja sil v prihodnem strankarskem sistemu. Povečal naj bi se tudi delež, namenjen obštudijskim dejavnostim, denar pa bi prihajal naravnost na fakultete. Tako bi napredoval razvoj knjižnic na fakultetah, izboljšala bi se opremljenost....

Znova je bilo govora o ponovni uvedbi bonov. (Po ukinitvi le-teh je bil denar namenjen naravnost v štipendije.) Kar se tiče hitre rasti stanarin v študentskih domovih, je bilo povedano, da se stanarine lahko višajo, dokler ne dosežejo 25 odstotkov povprečne štipendije, kar je zakonsko določeno. Ekonomske osnove za ceno stanarine pravzaprav ni, ker ne pokriva dejanskih stroškov, temveč le del teh - drugi del pokriva študentski servis.

Sergeja Hadner

NA STRANSKEM TIRU

KAM Z ŽENSKAMI

Mihela Logar je kmetica iz Vodic. Skupaj z možem vodita kmetijo, usmerjeno v mlekarstvo. Dosežki so na evropski ravni: okoli 6400 l mleka na kravo. Mihela je obenem tudi aktivistka Slovenske kmečke zveze. Na zboru na Vrhniki je sprožila predlog, da bi se 25. marec praznoval kot materinski dan.

S svojim predlogom, naj se 25. marec praznuje kot materinski dan, se ženske le niste odrekle svojemu dnevu, le vsebino bi rade spremenile.

KAM Z ŽENSKAMI

Mihela Logar je kmetica iz Vodic. Skupaj z možem vodita kmetijo, usmerjeno v mlekarstvo. Dosežki so na evropski ravni: okoli 6400 l mleka na kravo. Mihela je obenem tudi aktivistka Slovenske kmečke zveze. Na zboru na Vrhniki je sprožila predlog, da bi se 25. marec praznoval kot materinski dan.

S svojim predlogom, naj se 25. marec praznuje kot materinski dan, se ženske le niste odrekle svojemu dnevu, le vsebino bi rade spremenile.

Gotovo nismo zadovoljne samo z enim dnevom v letu, ki bi bil posvečen ženskam. Predlagale smo materinski praznik, ker smo po 45 letih spet začeli odkrivati gospodinjo, družino, mater. Menile smo, da je ta praznik, ki je povsod po svetu spoštovanja vreden praznik, primeren tudi za nas. Iz te pobude pa je bilo nekako napačno razumljeno, da hočemo ukiniti 8. marec. Ne ukinjamo 8. marca. To je dan žena, dan ženske enakopravnosti. Nimamo niti pravice niti moči, da bi tak praznik, ki je dejansko močno potreben, ukinili. Menile pa smo, da je način praznovanja napačen. Popolnoma se je izkrivil in presneto moramo paziti, da se nam kaj takega ne zgodi z materinskim dnevom. Predlagam, naj bo to intimen praznik, družinski praznik, brez veselja in pijače.

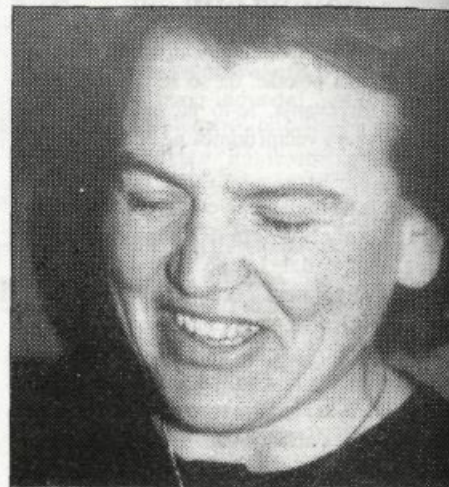
Kmetice iz vse Slovenije bomo letos pri Šentjurju za začetek organizirale tak praznik, da se spoznamo med seboj in si izmenjamo izkušnje.

Praznik je torej usmerjen v družino?

V mater in gospodinjo - v ženo, ki je steber družine. Mislim, da žene, sploh pa matere, ne moremo trgati iz družine.

Torej popravek temu prazniku ženske enakopravnosti, ki ženo obravnava samostojno in s tem nekako ločeno od družine?

Ja, zlasti to. Ali bolje: dodatek. Hočem reči, da jo en ali drug praznik obravnava precej enostransko. Šele ta dva in morda še kakšen drug vidik skupaj žensko obravnava celostno.

Pobuda o praznovanju 25. marca je v našem prostoru nekaj novega. Ta dan se v katoliški Cerkvi praznuje kot Marijino oznanjenje. Kakšno simboliko vidite v tem dnevju, da ga predlagate za svoj praznik? In kako naj bi ga po vašem mnenju praznovali?

Na neki način tako, kot praznujemo božič. Saj je božič posledica tega dogodka, Marijinega oznanjenja. Vendar je božič posvečen celi družini, 25. marca pa naj bi bila v ospredju res žena kot mati, kateri naj bo posvečeno malo več pozornosti in spoštovanja.... Če bomo dosegli, da bomo enkrat v letu malo drugače gledali na mater, bi se to poznalo tudi druge dni. Mati bi dobila drugačno vlogo skozi vse leto.

Naša družba torej kljub komunističnim idealom enakopravnosti le ni zadovoljivo rešila vprašanja ženske?

Če se ozremo okoli sebe in tudi če vprašamo ženske, vidimo, da na noben način nismo enakopravne. Mogoče smo na to enakopravnost gledale napačno, predvsem pa so jo napačno razumeli moški. Enakopravnost ni dvakratna, trikratna, štirikratna zadolžitev ženske, ampak je porazdelitev opravil, dolžnosti in pravic med moškimi in žensko. Verjetno smo preveč ločeno vodili žensko politiko in ostalo, kar je bila potem pa moška politika. Toda vedno znova ugotavljamo, da družina uspeva dobro, če v njej odločata mož in žena. Sedaj je praktično prišlo do tega, da je v družbi in v politiki ostal samo moški, ki je vodil neko svojo politiko. Izboril si je svoje pravice, na žensko pa je pozabil. Zanj so bila rezervirana opravila kot gospodinjstvo, skrb za otroke, skrb za dom. Vse to je popolnoma prepuščeno ženski. Jaz pa mislim, da je tu prav tako pomemben tudi oče in da vzgoja otrok ne more biti prepuščena samo ženski. Danes se srečujemo z določenimi travmami, z določenimi problemi v vzgoji, ki so morda posledica prav pretežno ženske vzgoje. Podobno je z družbo. Urejena mora biti tako, da bosta oba uspevala.

Nekateri so mnenja, da bi moral biti tudi v družini večji poudarek na vsakem posamezniku.

ker se kaj hitro lahko zgodi, da žrtvujemo enega člana zavoljo ostalih.

V idealni družbi je lahko res vsak posameznik v družini samostojen. Mislim pa, da če se enkrat že povežeš v družino, se moraš potem precej žrtvovati na račun ostalih. Če gledaš samo na svoje koristi, družina praktično ne obstaja in tudi ne more normalno obstajati. Tako kot je treba za družbo nekaj žrtvovati, je potrebna žrtev tudi v družini. Ne more biti posameznik popolnoma neodvisen. Ravno obratno: skupaj je šele enota, žena in mož in otroci. Vsak član mora nekaj žrtvovati za drugega. Res pa je, da prihaja do tega, da se samo žena žrtvuje za moža in otroke. Vzemimo konkretno: ženska, ki se poroči, izgubi cel kup privilegijev. Z moškim pa je ravno obratno: ko se poroči, ima zagotovljeno blagostanje, saj je zvrnil vse dolžnosti na ženo in se lahko popolnoma posveti karieri. Ženskam očitajo, da se potegujemo za ne vem kaj. To ni res. Želimo priti do normalne družbe, kjer se moški in ženske lahko med seboj pogovorimo. Če je ženska zadovoljna s tem, da opravlja gospodinjska dela, naj jih opravlja in to naj se ji tudi prizna. Pri nas je to eno najtežjih del, a manjvredno, neplačano in zaničevano. Po drugi strani smo spet alergični, ko govorimo o gospodinjstvu in o gospodinjah. Zakaj? Ker res prihaja do tega, da iz služb najprej odpuščajo ženske in jih rinejo za štedilnik.

Moj občutek je, da ni tako malo mater, ki bi bile vesele, če bi lahko ostale doma pri otrocih, le da so zaradi denarja prisiljene biti zaposlene. Da. S tem, ko ostane doma, se žena odpove materialnim ugodnostim. Če je mož zaposlen in se dobro razumeta, se to da dogovoriti. Kot sem že rekla: tistim, ki so zadovoljne s takim položajem, moramo dati vso podporo, ne pa da jo morda še ženske same najbolj poniževalno gledamo. Res pa je tudi, da so v tem trenutku pri odpuščanju iz služb najprej prizadete ženske: npr. nosečnice, ker vedo, da eno leto ne bo nič z njimi in matere z majhnimi otroki. To je kršenje človekovih pravic. Tega bi se morali lotiti, ne pa, da se o pravicah pogovarjamo nekje v oblakih.

Verjetno so neke temeljne vrednote pri nas napačno postavljene. Nihče ne razmišlja, da mati, ki skrbi za nekaj otrok, opravlja za družno ravno tako ali še bolj pomembno delo kot bi ga nekje za strojem.

Vsak pameten človek ve, da je vzgoja ena najpomembnejših dejavnosti za družbo. In ravno naša država na tem področju dela velike napake, spodrsrlja, kot bi si jih ne smela privoščiti. Zanimarja vzgojo, jo prodržavlja, hoče vzgojiti ozko usmerjenega državljana, ki bo vodljiv, ne pa samostojno osebnost, sposobna razmišljati in nekaj narediti. Mislim, da je to zato, ker potrebujejo vodljivega človeka. Zato pa so vrednote tako porušene, kot so, in je družba v taki krizi.

Ustaviva se še malo pri 25. marcu. Po izsiljeni debati okoli splava se je ustvaril vtis, da Cerkev slabo odgovarja na vprašanje dostojanstva žensk. Kakšno simboliko vidite v tem dnevu, da ste si ga izbrale za svoj praznik?

Ko se enkrat v družbi pojavijo krščanski demokrati, je popolnoma jasno, da se pojavi vprašanje splava in da morajo biti krščanski demokrati proti splavu. Ženske same so pa tudi

priznale, da je pravzaprav splav kršenje dostojanstva žensk. In to težko kršenje dostojanstva, če jo družba v to prisili. Mislim celo, da je v vsakem primeru odgovorna za to družba, ker jo je vzgojila tako, da ne zna spoštovati same sebe. Se pa popolnoma strinjam s krščanskimi demokrati, ki niso za restriktivno politiko, ki je imamo čez glavo že iz preteklih obdobij, ampak skušajo odpraviti dejavnike, ki vodijo v splav. Splav je posledica teh neugodnih razmer in tu se da veliko narediti, predvsem s spreminjanjem celotne družbe, postavljanjem novih vredot, ipd. Vsekakor zelo dolgotrajno in težko delo.

Naš praznik se veže s tem, ker je praznik mater. Splav je bil izredno izkoriščen. Spolitizirala ga je stran partijcev, sldjevcev, nikakor pa ne Demos. Na osnovi tega so zelo spretno manipulirali z ženskami in z njihovimi idejami. Podoben sprejem je doživel naš predlog o materinskem dnevu: hoteli so ga izrabiti. A jim ni uspelo, ker so se vse ženske, ne glede na prepričanje, strinjale s tem, da je praznovanje 8. marca popolnoma zgrešeno.

Žal se ženske premalo zavedamo, da predstavljamo več kot 50% volilcev. Na nas se da volitve dobiti ali izgubiti. Zato so te stvari tudi bile zmanipulirane. Peterle je imel čisto prav, ko je rekel, da ni prav, da se volilni boj dobiva na nerojenih otrocih.

Ali lahko z nekaj besedami predstavite, kaj je v programu SKZ namenjeno ženski?

Nobena od točk programa ni vezana naravnost na njo. V vsaki od njih pa je omenjena. To pa zato, ker kmetijstva ne moremo ločiti od kmetije, kmetija pa je toliko močna, kot je močna ženska.

Radi bi izobrazili kmetico. Ugotavljamo, da je to edini poklic, kjer 'ni potrebna nobena šola'. To je porazno in radi bi dvignili to raven izobrazbe.

No, tu v Vodicah ste glede tega malo na boljšem, ko imate repenjsko šolo...

Ena od stvari, za katere se potegujemo, je res tudi gospodinjska šola. Zadnja te vrste je padla leta 1964 v Grobljah. Do pribl. 1947 pa so obstajale še Krekove gospodinjske šole, kamor so se hodili učiti Avstrijci in Švicarji, ki so te ideje in izkušnje pridno presajali na svoja tla. Danes, po štiridesetih letih, pa mi pošiljamo svoje strokovnjake tja gor, da te zamisli spet presajajo nazaj na naša tla, seveda z vsem večdesletnim zamikom.

Izobrazba je potrebna tudi zaradi vzgoje. Kmečke družine so tiste, ki imajo največ otrok, in vzgoja je popolnoma prepuščena ženski. Vsekakor, dejstvo je, da kmetice same čutijo potrebo po stalnem izobraževanju. Rade se udeležujejo tečajev, rade kaj preberejo, vsako leto odide kakih 100 deklet na Koroško v gospodinjske šole, v Repnjah je treba čakati tri leta, da prideš na vrsto za kuharski tečaj. Ta potreba torej je, če si še tako zatiskamo ušesa. Dajmo jim torej možnost. Če bomo dekleta naučili, da bo dobra gospodinja, dobra mati in si bo znala dobro organizirati delo, ji bo še vedno ostalo dosti časa zase, da se bo lahko posvetila bodisi otrokom bodisi kakšni dejavnosti, ki bi se ji drugače morala odpovedati.

pogovarjal se je Peter Lah

NA STRANSKEM TIRU

Znadaljevanji zelo uspešnih filmov je ponavadi križ. Poskušajo igrati na karte uspešnosti »prvega dela« in so zato kmalu daleč pod ravni izvirnika. Če pa uspešne in »hit« trenutke še potencirajo in kar se očitno zdi edina prava rešitev, hitro zapadejo v pretiravanje in lastno karikaturu. Še velikemu Spielbergu je uspelo z »nadaljevanjem« Lova za izgubljenim zakladom (Raiders of the Lost Ark), torej filmom **Indiana Jones in tempelj smrti** narediti svoj najslabši film. Po odličnem začetku smo dobili mlačno nadaljevanje. »Indiana Jones« je sedaj trilogija in ker se je Spielberg s tretjim delom (Indiana Jones in zadnji križarski pohod) malo odkupil za zgrešenega »drugega«, lahko za celoto še rečemo: »Naj bo!«. Sicer pa je vtis, da bi bilo daleč najboljši, če dobri, zabavni in predvsem izvirni filmi ne bi dobivali nadaljevanj.

A Spielberg je bil konec koncev le režiser Lucasovih idej in vsa odgovornost, ne pa tudi vse zasluge, ne gre na njegova ramena. Z Zemeckisom je drugače. Projekt **Nazaj v prihodnost** je bil očitno že zasnovan kot trilogija (morda še kaj več) in ker s svojim stalnim sodelavcem, sicer sošolcem, **Bobom Galeom**, Zemeckis soustvarja tudi predlogo za snemanje, gre prav zares za njegov oz. njun projekt. Seveda pa gre tudi za strogo povezavo. Fantje so prijatelji. Spielberg je izvršni producent filma, Zemeckis in Gale sta napisala scenarij za njegov v ZDA neuspešen film **Nora invazija na Kalifornijo** (1941 iz leta 1979). Skupna jim je nemara želja »delati filme« kakršne so hoteli sami gledati kot otroci. Njihovi izdelki v glavnem ali pa vse bolj spominjajo na to Spielbergovo znano krilatico.

Film **Nazaj v prihodnost** je bil divji, napet in predvsem zelo zabaven. Ob koncu filma so bili gledalci že obveščeni o »nadaljevanju«, ki se bo dogajalo v letu 2015. Profesor Brown pride po Martyja in ga odpelje v prihodnost reševati Martyjeve otroke, ki so zabredli v težave. Tako se **Nazaj v prihodnost II** tudi začne. Problemi, ki so videti precej zapleteni, so rešeni po petnajstih minutah filma in zaradi te scenarijske naglice, ki je za atraktivnost zgodbe precej narazumljiva, se problemi šele začnejo. Kako

NAZAJ V PRIHODNOST II.

Back to the Future, Part II

ZDA, 1989

Režija: Robert Zemeckis.

Scenarij: Bob Gale (zgodba B. Gale, R. Zemeckis).

Fotografija: Dean Cundey.

Glasba: Alan Silvestri.

Glavne vloge: Michael J. Fox, Christopher Lloyd, Thomas F. Wilson, Lea Thompson, Billy Zane, James Tolkán, Elizabeth Shue...

razvleči film na primerno dolžino? Pri vrnitvi Marty in prof. Brown prideta v drugačno, vzporedno sedanost in zadeva z zapletanjem se zdi rešena. Pa ni. Zgodba se začne krhati, vanjo je nametano toliko vsega, da je preprosto prenasršena in zdi se, da sta se avtorja ujela v lastno past. Čeprav gre za znanstveno fantastiko in je v tem filmu mogoče vse, velja poudariti, da sta Gale in Zemeckis v »prvem delu« uspešno plesala po tisti tanki črti, ki deli zabavno in sprejemljivo od očitnega pretiravanja. Tokrat sta se večkrat ujela in strop predrla in če je filmu kaj očitati, je to ta problem na ravni zgodbe. Ker se **Nazaj v prihodnost II** konča z napisom *To be concluded* (bo zaključeno) in odlomki iz tretjega dela (tokrat grem na Divji zahod), lahko upamo, da se avtorji zavedajo pasti, v katero so se ujeli in da bo **Nazaj v prihodnost III**, podobno kot je bil tretji **Indiana Jones**, boljši in da bo, pogojno rečeno, rešil trilogijo. Uvod vanj se že obeta, saj bo kombinacija westerna, komedije in znanstvene fantastike predvsem možnost za nov nostalgčen pristop do nečesa daljnega, pozabljenega. To pa je točka, ki je »prvi del« naredila najbolj »živ« in simpatičen.

Film »**Nazaj v prihodnost II**« so pomagali narediti zdaj že kar stalni Zemeckisovi sodelavci. V ospredju so seveda posebni efekti, s katerimi nas film bombardira od začetka do konca. Tehnično je film narejen skoraj brezhibno. Glavni adut, na katerega avtorji očitno igrajo, je peklenski ritem filma. Vse se odvija z neverjetno naglico, kot se pač za prihodnost spodobi. Zaradi tega so igralci dobesedno v ozadju - pomožna telesa izumom tega filma (letečemu časovnemu stroju, leteči rolki, obleki, ki se prilagaja telesu...) in ne pridejo do izraza. Precej v škodo jim je tudi nasilna maska, ki mora njihovo zunanost spremeniti »času primerno«. V filmu je tudi manj topline in občutno manj humorja. Redki so pravzaprav prebliski, kot je tisti z najavo filma *Zrelo IXX*, režija Max Spielberg, ali pa spot, kjer Reagan reklamira izdelke. Zato kljub vsej ekstravaganci ni tako privlačen kot njegov prvi del. Kot celota je torej film »**Nazaj v prihodnost II**« dober, a slabši od svojega predhodnika.

Miran Koritnik

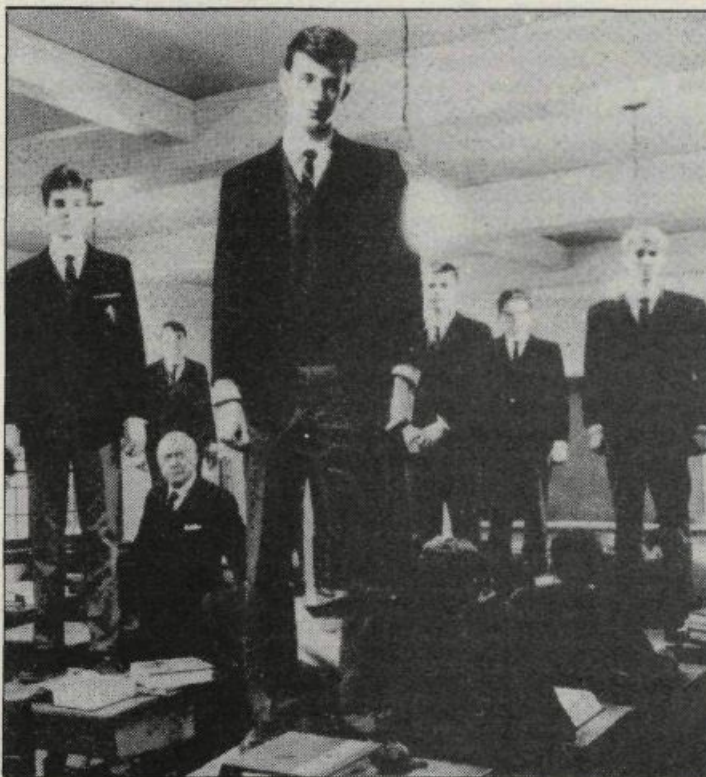

Avstralski režiser Peter Weir (Piknik pri Hanging Rocku, Gallipoli, Leto nevarnega življenja, Priča...) na zdaj že stalnem »začasnem« delu v tujini, je med čakanjem na igralca za svoj novi film (igralec je Gerard Depardieu, film pa Green Card) posnel film Društvo mrtvih pesnikov. Tako se po petnajstih letih spet vrača k tematiki svojega, po mnenju mnogih najboljšega filma, Piknik pri Hanging Rocku - tegobam in radostim šolskega življenja.

Scenarij za film je Tom Schulman napisal inspiriran z lastnim dijaškim življenjem. Pripoveduje o šolanju v odlični, tradicionalni fantovski šoli Welton. Skupino fantov s svojim nekonvencionalnim pristopom in poukom navduši nov, mlad učitelj književnosti, John Keating. Ta je bil nekoč sam dijak te šole in je s prijatelji ustanovil skrivno društvo mrtvih pesnikov. Ponoči so se shajali v votlini v gozdu in z navdušenjem prebirali in recitirali poezijo. Keatingovi učenci sami ustanovijo podobno društvo. Izkaže se, da jih manj kot poezija družijo skrivnostnost in čar prepovedanega, predvsem pa pustolovščina. Vsak od šestih fantov ima svoj »življenjski« problem - eden je zaljubljen, drugi želi postati igralec, a mu starši tega ne dovolijo, tretji je klasični »grebator«, ki mu je uspeh v šoli vse... Učiteljeva vzgoja in nasveti, ki so popolnoma nasprotni z zlatimi pravili te šole (tradicija, čast, disciplina...), postopoma obrodijo sadove. Fantje želijo »izkoristiti svoj dan« in »napisati lastno stran v knjigo življenja«. A vsem ne gre po načrtih. Višek filma je samomor fanta, ki mu strogi oče ne dovoli biti igralec. Šola izvede preiskavo in krivec za dijakovo smrt »postane« prav Keating - zaradi svojih metod učenja in nezdravega vpliva na dijake. Fantje iz društva mrtvih pesnikov so prisiljeni podpisati njegovo izključitev iz šole, da bi preprečili svojo. Uklonitev se zdi dokončna, a se ob Keatingovemu odhodu iz šole najšibkejši člen verige (najbolj vase zaprt fant, najnežnejša duša) le upre. Nekaj fantov tako le dostojno pozdravi svojega učitelja (na začetku jim učitelj reče, da ga lahko pozdravljajo z »Oh Captain, my Captain«, če si upajo) - nekaj jih je le naučil.

Film je pravzaprav izrazita melodrama. Weir s svojo že znano sposobnostjo dosega, da se gledalci na njegove filme, pa če so še tako »življenjski«, realistični, odzivajo predvsem čustveno in manj

DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV

»Oh Captain, my Captain!«

Dead Poets Society

ZDA, 1989

Režija: Peter Weir.

Scenarij: Tom Schulman.

Fotografija: John Seale.

Glasba: Maurice Jarre.

Glavne vloge: Robin Williams, Robert Sean Leonard, Ethan Hawke, Josh Charles, Gale Hansen, Dylan Kussman, Al-lelon Ruggiero, Norman Lloyd...

razumsko. Tudi tokrat mu s pomočjo »trikov« - poudarjeno tenkočutnih trenutkov - to uspeva. Zaključni prizor tega filma je nedvomno tak, da Weir z njim uresničuje svoj namen in »gledalci pri odhodu iz kina ne vedo, kateri dan je ali kje so parkirali avto«. Marsikomu se ob takšnih primerih utrne solza in gre iz kina pretresen. Na tem mestu ni Weiru res kaj očitati. Izredno so mu pri tem pomagali direktor fotografije in mojster Jarre kot avtor glasbe (slikovno-glasbena plat filma - ustvarjanje atmosfere - je Weirova močna točka že dolgo, spomnimo se le Gallipolija ali Priče), pa tudi igralci so zelo všečni. Williams osvaja s pojavo, ostali mladi »pesniki« pa odlično delujejo kot ekipa, najbolj pa jim je v pomoč, da so daleč od prototipov a la Cruise, Penn, itd. To je torej površina, tehnična plat filma. Iz vsebinske plati pa je opaziti, da je Weira pritegnila »skrivna aktivnost« dijakov med šolanjem v strogi, tradicionalni ustanovi. To simpatiziranje z njimi se vleče že iz Piknika, le da je tam šlo za dijakinje, in čeprav je zgodba postavljena v leto 1959, torej še v čas težkih, komformističnih petdesetih let, kjer so dogodki iz filma in reakcije na njih več kot pričakovani, to ne pomeni, da podobnih situacij ni celo danes - trideset let kasneje. Prej narobe. In danes so takšni problemi še bolj opazni ali drugače rečeno, zaradi časa, ki ga živimo, še bolj šokantni. V tem je njegova univerzalnost. Osnovni problem, ki ga film izpostavlja - podiranje tabujev - je prikazan v zelo realističnem tonu - nič kaj optimistično za podiralce. Precejšnja mera realizma (čeprav zna Weir tudi zaiti, ko je vse pri njem tako »lepo«) je tudi ena glavnih odlik filma, ob glavni, ki je čisto vzgojno-izobraževalnega pomena. V glavni vlogi filma je vendarle poezija, širše literatura in spoznavanje z njo ali celo morebitno navdušenja nad njo, je glavno, kar je film prinesel. Da pa je poezija (in pri poeziji prav tak pesnik, kot je Walt Whitman) glavni junak filma v letu 1989 in da je pri tem film gledan in uspešen (lani med 10-imi v ZDA), je to vsekakor dogodek. In upanje za vse, ki so že siti Lucas-Spielbergovih pravljic.

Film Društvo mrtvih pesnikov ni najboljši Weirov film ni pa niti najslabši (Leto nevarnega življenja je gotovo »manj dober«). Je v okviru njegovih znanih dosežkov, dober film, v konkurenci rednega kinosporeda teh tednov in splošnega vrtiljaka zabave pa prav pri vrhu.

Miran Koritnik

SPORED LJUBLJANSKE KINOTEKE

Ponedeljek, 26.03.90

ČRNI ORFEJ (ORFEU NEGRO). Francija-Italija-Brazilijska, 1958. Režija: Marcel Camus. Glav. vl.: Marpessa Dawn, Breno Mello, Ademar da Silva, Lourdes de Oliveira (v barvah). Torek, 27.03.90

SODOMA IN GOMORA (SODOM AND GOMORRAH). Italija-Francija, 1962. Režija: Robert Aldrich. Glasba: Miklos Rozsa. Glav. vl.: Stewart Granger, Stanley Baker, Pier Angeli, Anouk Aimee (v barvah). Sreda, 28.03.90

PETER IBBETSON. ZDA, 1935. Režija: Henry Hathaway. Glav. vl.: Gary Cooper, Ann Harding, Ida Lupino, Virginia Weidler, Doris Lloyd. **BITKA ZA SAN PIETRO (THE BATTLE OF SAN PIETRO).** ZDA, 1945. dokumentarni, za ameriško vojaško filmsko službo. Scenarij, režija, bralec spremnega besedila: major John Huston. Četrtek, 29.03.90

ZGODBA O NUNI (THE NUN'S STORY). ZDA, 1959. Režija: Fred Zinnemann. Glav. vl.: Audrey Hepburn, Peter Finch, Peggy Aschroft, Edith Evans, Dean Jager (v barvah). Petek, 30.03.90

PIRATI V METROJU (THE TAKING OF PELHAM 123). ZDA, 1974. Režija: Joseph Sargent. Glav. vl.: Walter Matthau, Robert Shaw, Martin Balsam, Hector Elizondo, Earl Hindman, James Broderick (v barvah). Sobota, 31.03.90

PREPOZNO JE ZA JUNAKE (TOO LATE THE HERO). ZDA, 1969. Režija: Robert Aldrich. Glav. vl.: Michael Caine, Cliff Robertson, Ian Bannen, Henry Fonda, Harry Andrews (v barvah). Nedelja, 01.04.90

OPIČJE NORČIJE (MONKEY BUSINESS). ZDA, 1931. Režija: Norman Z. McLeod. Glav. vl.: Groucho, Harpo, Chico in Zeppo Marx, Thelma Todd... Ponedeljek, 02.04.90

ZA NAJU (ANOUS DEUX). Francija-Kanada, 1979. Scenarij in režija: Claude Lelouch. Glasba: Francis Lai.

BISERI ZA OGRILICO

BUÑUEL UDARI ZNOVA

Petek, 6.4. 1990

VIRIDIANA (1961)

(glej spored)

Tudi če Luis Buñuel (1900-1983) v življenju ne bi posnel drugega kot filmov iz treh značilnih življenjskih obdobij (trenutkov), bi ostal v zgodovini filma zapisan kot eden največjih umetnikov in genijev. Njegov silovit začetek (*Andaluzijski pes*, 1929; *Zlata doba*, 1930 in *Zemlja brez kruha*, 1932) in odlični »dolgi« konci (Ta mračni predmet poželenja in pred njim Fantom svobode ter Diskretni šarm buržoazije) sta mejnika v njegovem opusu, tretji »odločilni« čas njegovega ustvarjanja pa je »mitev v Španijo in bomba - *Viridiana*.

Po neverjetnem spletu dogodkov in na presenečenje vseh je Buñuel novembra 1960 odšel v frankistično Španijo in tam posnel film. Zmontirali in končali so ga v Parizu. Leta 1961 je bila *Viridiana* prikazana v Cannesu kot uradni predstavnik Španije in dobila je Zlato palmo. Sledi škandal - Vatikan je film proglasil za »svetokrunstvo in blasfemijo«, nakar ga je Franco v Španiji prepovedal. Direktor španske kinematografije je bil zamenjan.

Viridiana je po vsebini še en, tokrat morda najbolj odkrit in neposreden Buñuelov obračun s krščanskim prepričanjem, kulturo in vzgojo... in njegovo dvoličnostjo. Z enako ostrino slika svet višjih (bogatih lastnikov zemlje) kot tudi siromašnih. Film je nasičen z zadušljivo atmosfero dvoličnosti in poln simbolov ter aluzij, inspiriranih z nadrealizmom. O sami vsebini tokrat za spremembo ne bomo govorili. Film je treba videti, po možnosti večkrat. Buñuel sam je ob njem izjavil: »Nisem iskal svetokrunstva, toda papež o tem gotovo ve več kot jaz... Pri enainšestdesetih letih se ne delajo otročarije in zato nisem hotel sodelovati v škandalu. Film sledi mojo osebno tradicijo še od *Zlate dobe* sem in s tridesetletnim časovnim zamikom lahko rečem, da sta bila to edina filma, ki sem ju snemal popolnoma svobodno...

M.K.

Glav. vl.: Catherine Deneuve, Jacques Dutronc, Jacques Villeret (v barvah).

Torek, 03.04.90

PRIPRAVITE ROBČKE (PREPAREZ VOS MOUCHOIRS). Francija- Belgija, 1978. Scenarija in režija: Bertrand Blier. Glav. vl.: Gerard Depardieu, Patrick Dewaere, Carole Laure, Michel Serrault (v barvah).

Sreda, 04.04.90

NEVARNO MESTO (HUSTLE). ZDA, 1975. Režija: Robert Aldrich. Glav. vl.: Burt Reynolds, Catherine Deneuve, Ben Johnson, Paul Winfield, Eileen Brennan, Eddie Albert... (v barvah).

SEDEMNAJSTI VZPOREDNIK (DIXSEPTIEME PARALELE). Francija, 1968. dokumentarni. Scenarij in režija: Joris Ivens (v barvah).

Četrtek, 05.04.90

ZGODBA O BENNYJU GOODMANU (THE BENNY GOODMAN STORY). ZDA, 1955. Režija: Valentine Davies. Glav. vl.: Steve Allen, Donna Reed, Berta Gersten, Herbert Anderson (v barvah).

Petek, 06.04.90

VIRIDIANA. Španija-Mehika, 1961. Scenarij (z Juliom Alejandrom) in režija: Luis Buñuel. Glav. vl.: Silvia Pinal, Francisco Rabal, Fernando Rey, Margarita Lozano, Victoria Zinny, Teresa Rabal.

Sobota, 07.04.90

PASJE ŽIVLJENJE (SOUNDER). ZDA, 1972. Režija: Martin Ritt. Glav. vl.: Paul Winfield, Cicely Tyson, Kevin Hooks, Carmen Matthews (v barvah).

Nedelja, 08.04.90

BANDIT MUSOLINO (IL BRIGANTE MUSOLINO). Italija, 1950. Režija: Mario Camerini. Glav. vl.: Silvana Mangano, Amedeo Nazzari, Guido Celano, Umberto Spadaro, Ignazio Balsamo.

Ponedeljek, 09.04.90

IZGUBLJENA ČAST KATARINE BLUM (DIE VERLORENE EHRE DER KATHARINA BLUM). ZRN, 1975. Scenarij (po knjigi Heinricha Bölla) in režija: Volker Schlöndorff. Margarette von Trotta. Glav. vl.: Angela Winkler, Mario Adorf, Dieter Laser, Heinz Bennent, Hannelore Hoger (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

Viridiana (prizor iz filma)

Ki No Vice

• Že za december napovedani film Franca Zeffirellija **Jezus iz Nazareta** bo, kot kaže, končno prispel na spored Ljubljanskih kinematografov. Film so distributerji razdelili v dva dela in tako naj bi »prvi del« začeli predvajati 5. aprila v kinu Union, »drugi del« pa 12. aprila v kinu Bežigrad. Ljubitelji filma in drugi verniki lahko zaenkrat le upajo, da ne bo vmes kakšnih »čudežev« (beri: odpovedi). Ko bomo film videli, bomo lahko rekli, da se nam je prikazala Marija.

• Zaradi slabih izkušenj z napovedovanjem filmov v Ljubljani, tudi to napoved vzemite z rezervo. Za 29. marec je napovedana premiera filma **Rojen 4. julija** (Born on the Fourth of July) Oliverja Stonea s Tomom Cruiseom v glavni vlogi. Amerika in Slovenija pričakujeta oskarje - za ta film, režiserja in igralca. Ob tem pa v kratkem pričakujemo še filme: **Vojna Roseovih** (The War of the Roses, režija Danny De Vito, igrajo Kathleen Turner, Michael Douglas in režiser), **Žrtve vojne** (Casualties of War, režija Brian De Palma, »zvezdirata« Michael J. Fox in Sean Penn), in »nadaljevanja« znanih hitov, kot so **Smrtonosno orožje II.** (Lethal Weapon II, režija spet Richard Donner, igrata spet Mel Gibson in Danny Glover), **Muha II** (The Fly II, režija Chris Walas - oskarjevec za posebne efekte v prvem »delu« Muhe) in **Karate Kid III** (režija spet John G. Avildsen, igrata spet Ralph Macchio in /Pat. Morita). Zabave več ko dovolj, o kulturi pa kdaj drugič.

• Ljubitelji filma in redni obiskovalci kina ta problem že poznajo. Če vam vsega užitka ob gledanju ne pokvari slaba kopija filma, to

»popravijo« prevajalci in vas dotolčejo. Nazadnje je to uspelo filmu **Črni dež** (Black Rain) Ridleya Scotta. Čeprav je šlo za ljubljansko premiero, je bila kopija bolj »kinotečna«, kot so nekatere prikazane na Miklošičevi 28, spet pa se je »izkazal« **Mitja Novljan** s prevodom. Če nas spomin ni že popolnoma zapustil, je po **Goli pištoli** to že druga »nezadostna« zanj. Se hujsko oceno (če seveda obstaja kaj manj kot nezadostno) zasluži prevajalec filma **Okus strahu** (?) (A Taste for Fear, režija Picio Riffanini). Ker je splošni nivo prevodov na zelo nizki stopnji, prosimo prizadete, da se nad tem zelo zamislijo. Tudi tu pa obstaja druga plat. Ime ji je **Toni Z. Anič** (kar ni psevdonom, če verjamete, seveda) in zaenkrat opravlja svoje delo zelo zadovoljivo, včasih celo vrhunsko. Tudi tu se bolj zanašamo na spomin - gre za prevode filmov Kdo je potunkal Rogerja Zajca, Indiana Jones in Zadnji križarski pohod ter Nazaj v prihodnost II. Žal je omenjena oseba izjema in ne pravilo.

• Pred dobrim mesecem je izšla »nova« številka **EKRANA** (revije za film in televizijo), ki ima očitno polletni zamik izhajanja. Gre za št. 7,8; vol. 14, letnik XXV, 1989, v njem pa je odtisnjena cena 100.000 din, ki pa niso konvertibilni. Številka je posvečena **westernu**, uredil pa jo je Vasja Bibič. Ob številnih teoretičnih prispevkih v njem najdemo tudi /liste.: Dvajset izbranih nemih westernov, Šestdeset izbranih klasičnih westernov, Trideset izbranih novih westernov, Deset izbranih v osemdesetih (westerni in moto-westerni) in Deset izbranih evropskih westernov. Glavna odlika prispevkov in teh »list« je humor. Westerna

sta tudi Teksaski graničar (Extreme Prejudice, 1987, režija Walter Hill) in predvsem **Key Largo** Johna Hustona (igrajo Humphrey Bogart, Lauren Bacall, Edward G. Robinson...), Sergio Leone pa je posnel tele (različne) filme: **Fistful of Dynamite** (Skrij se!, 1972), **Giu la testa** (Glavo dol, 1971), itd.

• Sredi aprila bo v dvorani Kinoteke program filmov v spomin lani umrlemu **Cesaru Zavattiniju**, italijanskemu književniku in scenaristu, idejnemu »očetu« italijanskega neorealizma. Z idejo in filmi bo prvič v ljubljanski kinoteki gostoval Italijanski kulturni center iz Zagreba, ki je podoben »homage« že izvedel v zagrebški kinoteki. Prikazanih bo sedem filmov, pri katerih je bil Zavattini scenarist (Čistilci čevljev, Tatovi koles, Umberto D., Čudež v Milanu...). Neprevedeni kinotečni filmi (npr. Tatovi koles) bodo simultano prevajani. Podrobnejše informacije iščite v dnevnem tisku.

• **NAPREJ V PRETEKLOST** - Oskarji (nagrade AMPAS) za najboljši tujejezični film (leto, film, država, režija): 1947 Čistilci čevljev (Sciuscia), Italija, Vittorio De Sica; 1948 Gospod Vincent (Monsieur Vincent), Francija, Maurice Cloche; 1949 Tatovi koles (Ladri di biciclette), Italija, Vittorio De Sica; 1950 Zidovi Malapage (Au dela des grilles), Francija-Italija, Rene Clement; 1951 Rashomon, Japonska, Akira Kurosawa; 1952 Prepovedane igre (Les jeux interdits), Francija, Rene Clement; 1953 nagrada ni bila podeljena; 1954 Vrata pekla (Jigoku Mon), Japonska, Teinosuke Kinugasa (nadaljevanje prihodnjič).

M.K.

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
GALERIJA ŠČUC Štani trg 21 Ljubljana
pon - pet 16 - 21 tel: 215 540

A CLOCKWORK ORANGE

Režija: Stanley Kubrick.

Gl. vl.: Malcolm Mc Dowell, Patrick Magee, Michael Bates, Warren Clarke, Carl Duering...

Slovita ekranizacija romana Anthonyja Burgessa, za mnoge še en kulturni film tega režiserja. Zgodba pripoveduje o morasti družbi prihodnosti, kjer »pripovedovalec zgodbe« s svojo bando izvaja »ultra nasilje« nad vsemi, ki jim pridejo v doseg rok. »Junaka« ujamejo in je podvržen šok terapiji, da bi ozdravili njegovo nasilno obnašanje. Terapija ne uspe in junak začne tam, kjer je pred zdravljenjem končal.

Čeprav učinkuje zelo »litterarno« in »gledališko«, je to film neverjetne moči in sporočila. Nasilje po Peklenski pomaranči ni več isto, kot je bilo in nekatere današnje grozljivke v primerjavi z njo delujejo kot slab hec. Ob dobrih igralcih so najbolj učinkovite nekatere režijske domislice (slow motion, fast-fast motion...). Rezultat - odlični film, ki ga v YU nikoli nismo videli. Torej...

ŽIVIOT JE LEP

(Življenje je lepo)

Režija: Boro Drašković.

Gl. vl.: Rade Šerbedžija, Dragan Nikolić, Sonja Savić, Pavle Vujisić, Ljubiša Samardžić, Predrag Laković...

Sredi Panonske nižine se ustavi potniški vlak. Strojevodja noče voziti dalje, ker mu je potekla izmena. Potniki so prisiljeni »vedriti« v gostilni ob železnici. Tam vse po vrsti terorizira veški »mafijaš«. Končni obračun je nepričakovan in dokončen.

Odlična družbena in psihološka drama, ki razkrinka »malu zemlju na Balkanu« do skrajnosti. Film je dobitnik mnogih domačih priznanj in je seveda eden tistih, ki se nam jih nikoli ne bo treba sramovati. Ob odličnem scenariju in režiji izstopa cela igralska ekipa, ki je vrhunska. Gledati.

A PRAYER FOR A DYING

Režija: Mike Hodges.

Gl. vl.: Mickey Rourke, Bob Hoskins, Alan Bates, Sammi Davis, Christopher Fulford.

Pripadnik IRA noče več sodelovati v njihovih akcijah in ubijanju. Londonsko podzemlje ga prisili, da ubije še enkrat in takrat je pri izvrševanju naloge viden. Priča umora je župnik. Ker se mu junak spove, ga ne more izdati. Ko pa začne Irca preganjati tri strani, sta mu cerkev, župnik in njegova slepa nečakinja tudi edino zatočišče.

Korekten, a slejkoprej povprečen izdelek, sploh, če upoštevamo, kdo vse je sodeloval pri filmu. Igralci dobri, a kot da je premalo vloženo v ves projekt, ki niha med kriminalko, politično in psihološko dramo. Moralne dileme junaka so vsekakor najpomembnejši del filma, a so preslabo poudarjene. Rourke zopet umre in gre tako dosledno po stopnjah Mariona Branda.

M.K.

Mano Negra so Parižani z dokaj svojiskim pristopom h glasbi, ki jo najdemo na njihovem drugem vinilu z naslovom Puta's Fever. Vendar bi vsa zadeva prišla do nas (obenem pa tudi odšla) bolj ali manj neopaženo. Svoje prosvetlensko poslanstvo so tisti tam zgoraj (sateliti) več kot uspešno opravili: King Kong Five je bil (in je verjetno še zmeraj) eden od favoriziranih video spotov up-over TV postaje MTV, ki je, po pravici povedano, edina zanimiva glasbena postaja te vrste v našem medijskem prostoru.

Ostali smo pri King Kong Five. Gre za tretjo skladbo na plošči Puta's Fever in po njej vam bo še manj jasno, za kaj pri celotni zadevi sploh gre. Z dvema besedama bi temu lahko rekli radost življenja brez kakršnekoli omejitve. V glasbi ni formule oz. stila, s katerim bi lahko opredelili to, kar poslušate. Od mnogih zvrsti izrazito izstopajo rap, salsa, ska, flamenco in seveda rokenrol, ki je še najbližji hardcoru. Vodja zasedbe Mañu Chao, sin španskih emigrantov, pravi, da če je že treba opredeliti zvrst, ki jo Mano Negra igrajo, naj bo to Patchanka. V Španiji tako imenujejo godbo, ki jo v času fieste lahko slišite ob poznih nočnih urah po manjših barih. Gre za etnično obarvano in precej divjo, skoraj razvrtno godbo, med drugim pa je to (Patchanka) tudi naslov prve plošče skupine. Puta's Fever, naslov druge plošče, je ime za neko spolno bolezen (puta v španščini pomeni prostitutka oz. bolj natančno, kurba), ki se je lahko nalezete v času fieste ali ob kakšni drugi priložnosti. Enako kot naslov so malce bizarna in črnohumorna tudi besedila s povsem vsakdanjo tematiko. Kljub navidezni cenenosti pa ne izzvenijo prav nič plehko.

Glasbeno je plošča nekakšno dozorevanje poganjanja, rastočega iz semena, ki so ga zasejali The Clash s ploščo Sandinista. Na tej, kot veste, glasbeno združujejo kulture iz manj znanih okolij. Da teza iz prejšnjega stavka ni za lase privlečena, dokazuje tudi punk preteklost vodje skupine Mano Negra in seveda glasba s plošče, ter različna porekla članov zasedbe. Vsi živijo v Parizu, po

MANO NEGRA IN DR. VOICE ali kaj za vruga imata skupnega Slobo in King Kong

DR. VOICE FOR PRESIDENT

Za razvozlanje tega nerazumljivega naslova vam zadeve ni treba brati do konca. Ergo: King Kong Five je mega hit (in verjetno zaščitni znak) skupine Mano Negra, Slobota pa so si na enak način lprilastili. Dr. Voice in njegovi TRDPG.

narodnosti pa so štirje Španci, dva Maročana in dva Francoza. Tako pisana zasedba je seveda ob skupnem ustvarjalnem delu dober pogoj za nastajanje etnično različno obarvane glasbe.

In če boste po vsem tem dejali: »Bulšit: muha enodnevnica!«, vam pritrdim, če jemljete pop glasbo kot konzumno (trenutno) zadevo (kar bi tudi bilo prav). V našem primeru pa je ta trenutek zdaj in zato ne smemo pozabiti dejstva, da Mano Negra s svojimi someščani Les Negresses Vertes oblikujejo močnejšo strujo v novi francoski glasbi. Jasno, da so razlike tudi med njimi; Les Negresses Vertes se opirajo predvsem na šansonske tradicije z odkloni proti Španiji, Mano Negra pa so usmerjeni bolj široko oz. svetovljansko. In med skupinami, ki iščejo manj konvencionalen glasbeni izraz, Mano Negra vsekakor nekaj pomenijo. Vsaj po zvočnem zapisu sodeč. Stoposto!

(Mano Negra so se ponujali tudi za Drugo Godbo, pa jih vrli organizatorji niso uvrstili v program. Škoda! Resno! DAJTE JIH V KRIŽANKE!!!!)

Dr. Voice, skupina TRPDG (TAKO RAD BI TI GA POGNATAL DOL PO GRLU) in plošča Slobo songi pa so tipičen produkt Radia Student, pravi odraz za ta medij tako značilne off off pozicije. Plošča ima, tako kot vsaka, dve strani (Dr. in Voice stran); na prvo so uvrstili že znane študijske obdelave Slobo songov, na drugo pa posnetek živega nastopa z lanskega Slobo žura v K4, kjer so Dr. Voicea spremljali člani omenjene zasedbe. Tako in drugače je zadeva politični žur. Pa ne zaradi politike, ampak zaradi žura. In sedaj vrednost same zadeve. Zapis na plošči je po prejšnji tezi (politični) pop. Ker ga tako moremo uporabiti kot potrošni material (glej zapis zgoraj), se na tem mestu izenačita Slobo in King Kong. Slobo kot produkt velikosrbske politične evforije in omenjeni Kong, kot (po dimenzijah ogromen) delec v glamurozni holivudski produkciji. Obe zgodbi potemtakem nekoliko sovpadata, le da pri nas film še traja.

Igor Ivanič

P.s. King Konga tu in tam vrtijo v Kinoteki, pa si ga oglejte, če ga še niste videli! Predvsem konec!

KRIČEČE

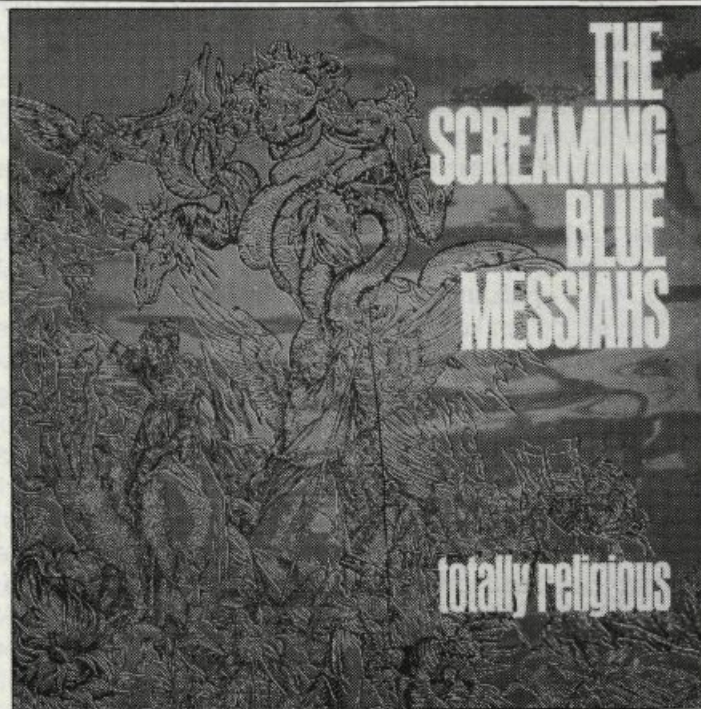
Pa začnimo z The Screaming Blue Messiahs. Gre za trio, ki ga vodi gologlavi kitarist Bill Carter, seveda pa vsaj nekaj k celotni zadevi prispevata tudi basist Chris Thompson in bobnar Kenny Harris. Začeli so pred petimi leti z obetajočim mini-el-pijem, ki mu je sledil dober prvi album. Vtis tega pa so pokvarili z naslednjim, precej populistično zastavljenim izdelkom, Bikini Red. S četrto ploščo, omenjeno Totally Religious, se vračajo k prvotnemu, nekako epileptično napetemu zvoku: tega so še malce posodobili in mu dodali (če se poigramo s pridevniki) tudi neko apokaliptično dimenzijo. Dobra produkcija ob tem, jasno, pogojuje soliden izdelek.

Glasba The Screaming Blue Messiahs prav lepo dopolni tekste, v katerih nori Bill Carter podaja (kot že rečeno) apokaliptično vizijo svojega sveta. Ob bolj pozornem poslušanju glasbe se zdi, da je vodja zasedbe res obseden z motorji, raketami, sateliti in vesoljem nasploh. Nič čudnega torej, če se ti ob tem utrne misel, da utegne biti to »space heavy«. Naslov Totally Religious torej nima niti najmanjše povezave s katerim od klasičnih verstev in očitno gre za verovanje v bleščeče tehnične pridobitve vse hitreje razvijajoče se civilizacije, z vsemi spremljajočimi odklonskimi pojavi.

Plošča Totally Religious je dobra. Vseh štirideset minut uspe ohraniti precej energije - dovolj trd rock, ki je obenem dokaj svojski - na trenutke spominja na Motorhead ali celo na Dr. Feelgood - vse skupaj pa je zapakirano dokaj originalno in zato ni moteče. In vendar ta hvala ni edini razlog za omembo tega albuma. Izdelek je namreč dokaj simptomatičen - glasba, ki je na plošči, je skoraj nujno morala nastati v Ameriki, pa

MESIJANSTVO

Pričujoči zapis bi moral biti objavljen v prejšnji številki, pa se je po bogve čigavi krivdi izgubil: zato se avtor zvestim bralcem te strani opravičuje in upa, da se zgodba izpred dveh tednov ne bo več ponovila.

Mogoče malo pozno, pa vendar. Ustavljam se pri skupini Screaming Blue Messiahs. Konec lanskega leta so izdali album Totally Religious, s katerim skušajo trije Angleži skočiti na vlak. Zdi se - vsaj trenutno, najmočnejšega in najbolj udarnega trenda v Ameriki. Ista evforija se počasi seli tudi v Evropo (hvalabogu!).

čeprav so jo naredili trije Angleži (ki dejansko živijo tam).

Kako se je vse skupaj pravzaprav začelo... Prav gotovo imajo veliko vlogo pri tem staroste Bad Brains, ki so uspešno pomešali in zmešali različne glasbene stile, seveda s skupnim imenovalcem hardcore. Na ta način so postali kulturna zasedba večjih ali manjših marginalnih skupin. Zatem je markanten pojav skupine z imenom Faith No More, za njimi pa so udarili Jane's Addiction, ki so po glasbenem izrazu najbližje danes obdelanim the Screaming Blue Messiahs. Red Hot Chili Peppers so ob tem bili ves čas prisotni, vendar so igrali manj udarno, bolj funk obarvano glasbo. Vsej zadevi je seveda manjkala plošča, ki bi bila nekakšen pop kompromis. In to so naredili Living Colour, ter tako prišli do statusa predskupine Rolling Stones. Udarno plesna scena pa se je zamajala prav pri temeljih, ko so Red Hot Chili Peppers izdali album Mother's Milk. Amerika je padla! Za nameček so Faith No More izdali odlično ploščo The Real Thing in tako skupaj s Peppersi postavili v drugi plan novi izdelek Bad Brainsov.

In to je torej to. Absolutna glasba, v kateri ni več omejitev - pomešaš lahko vse (od reggaeja, funka, rapa, metala, hardcora do punka oz. njegove energije). Skupni imenovalci ostajajo vsekakor kitare. The Screaming Blue Messiahs jih imajo na plošči v izobilju. In kakor vse kaže, so skupaj z omenjenimi zasedbami res kričeči, predvsem pa rokarski mesije devetdesetih. Resno!

(T.: Resno?)

I.: Ko bog!

T.: Resno?

I.: Majke mi!!)

Igor Ivanič

**Thomas
Bernhard:**

Ko so v eni izmed posthumnih oddaj o Thomasu Bernhardu intervjujali točajko, ki je stregla avtorju, ko je ta prihajal pisat v bližnjo kočo, je povedala, da je bil Bernhard ves čas pisanja skrajno nekomunikativen in vase zaprt človek; takšen naj bi bil vse do trenutka, ko je svoje pisanje zaključil: nato, je znala povedati natakara, je postal sproščen in je celo govoril z nami. Ta stvarni izvid nam kaže na očitno introvertnost avtorja, ki je napisal **VZROK nakazovanje**, prvi del svoje avtobiografske pentologije, ki jo je začel pisati v zrelih letih svojega življenja.

VZROK nakazovanje

Mohorjeva založba, Celovec-Dunaj 1989

Toda izvid, ki ga dobimo, če preberemo VZROK, to »izpoved do zadnjega diha«, ki je tako nabita z realnostjo avtorja, da se ves preteklik v njej izniči in ostane samo sedanja stvarnost, ki nikoli ne odpušča pravim iskalcem resnice. Gre namreč za to, da je bil Thomas Bernhard ves čas takšen, kot ga opisuje gostilničarka, in da ni razlike med njegovo realnostjo in prozno realnostjo, kar pomeni: čas je enoten, je božji. Mimo vse tragičnosti, ki jo srečamo v njegovi prozi, pa se na srečo da pri Bernhardu zaslediti tudi kanček ironije, ki je še najbolj bistvena za njegovo »zdravo distanco« do predestiniranega katolicizma meščanske družbe v Salzburgu, temu mestu, ki je avtorju naredilo toliko hudega in to ravno zaradi tega, ker je bil tudi sam predestiniran; in to za drugačnost, samodejno priraslo na tega otroka, ki se je začel razlikovati tisti trenutek, ko je začutil in dojel takšno drugačnost in je začutil miselni presežek. In tu se šele začne prava zgodba **a la Bernhard**, ki svoj motiv dobi že v otroštvu. Podobno je tudi z drugimi delikventi, ki so zaznamovani že v otroštvu in se nato te zaznamovanosti ne morejo nikoli do konca otresti. Vse jih zaznamuje: družba, ki ni zmožna zaščititi njihove drugačnosti. Od tu tudi odgovor na vprašanje, zakaj je bil Bernhard od samega začetka trn v peti meščanstvu; avtor je s svojim pisanjem počel tisto najbolj grozno, kar je lahko počel v tako zlaganem mestu, kot je Salzburg - »govoril« je resnico. In to tisto resnico, ki jo je spolirana avstrijska družba podzvestno odrinila iz vidnega polja. Premeteni oblastniki so, potem ko niso več vedeli, kako izprati tolikšno sramoto, z nagradami začeli kupovati avtorja, ki je nagrade sprva sprejemal, kasneje pa odločno odklanjal: v eni od svojih proz je izjavil, da je bilo sprejemanje nagrad od države za njega poniževalno in sramotilno dejanje. Zaradi širjenja takšnih in podobnih resnic o sebi in drugih, ki so kazale na metabolizem družbe, so ga kasneje začeli proglašati za norega. Toda on ni odnehal do zadnjega diha in jim je odgovarjal: »Družba je nora«. Najbolj egzemplarično je gimnazijsko obdobje, kjer opisuje posmeh družbe, ki se naslaja nad enim od njegovih sošolcev (pohabljenec) in enim od profesorjev (grdoba). Oba sta bila glavni vir zabave škodoželjnim in hudobnim produktom postnacionalsocialistične družbe, ki je po vojni samo zamenjala uniformo: names-to rjave so oblekli črno, našitke pa so zamenjali z belimi ovratniki iz kartona. Zanimiva so tudi Bernhardova razmišljanja o škodljivosti višjih šol (gimnazij), ki do konca zatrejo mladega človeka: nadaljevanje o tem ste lahko gledali v filmu »Dead poets society«. Če naj se vrnemo k Thomasu Bernhardu in povemo nekaj o zgradbi njegove proze, ki je predvsem avtobiografska in jo odlikuje brezkompromisno ritmovanje nalomljenega stavka, s katerim nam avtor na najbolj vpečatljiv način poskuša podati čutno in čustveno v samemu sebi. Vsa struktura je podrejena sporočilu, ki ga avtor ne olepšuje z nikakršnimi fiktivnimi dodatki: vse je tako, kot je bilo; in vse je bilo tako, kot je.

Lahko rečem, da gre pri njem za nekakšen hiperrealizem, v katerem prevladuje subjekt. Fotografsko preslikavanje stvarnosti ne pretendira toliko na predmetno, temveč na preslikavanje duše. Duša je tudi edini adut, ki junaku ostane, saj vse ostalo okrog njega uničijo drugi ali pa on sam. Avtorjeva brezkompromisnost je torej eden od glavnih označevalcev tega avtobiografskega pisanja: to brezkompromisnost pa bodo razumeli predvsem tisti, ki so kdaj začutili takšno drugačnost in vedo, koliko so morali zaradi tega pretrpeti; koliko jih je stalo, da so se lahko nekoč dvignili nad umazanijo, ki jo v sebi nosi sleherna družba in njeni lakaji. Nadaljevanje te recenzije je film »Dead poets society«.

Esad Babačić

V okviru letošnjega petega Festivala jugoslovanskega alternativnega teatra je bila med drugim organizirana okrogla miza na temo Nova gledališka kritika. Nastopili so predvsem mladi zagrebški (Ivica Buljan, Goran Sergej Pristaš, Igor Sulić) in ljubljanski kritiki (Simon Kardum, Marina Šimec, Majda Knap-Šembera, Emil Hrvatinić in Niko Goršič) ter ena beograjska kritičarka (Dubravka Knežević). Bolj kot razpravljali na zastavljeno temo, so analizirali predstave Vita Tauferja, Dragana Živadinova, Tomaža Pandurja in Branka Brezovca. Najbolj zanimiv referat je podal **GORAN SERGEJ PRISTAŠ**, ki se ni spuščal v polemike okrog predstav že omenjenih ustvarjalcev, temveč je predstavil svoj projekt, *Gap Project*, kot neke vrste manifest teatra devetdesetih, tako imenovanega Gun Theatre.

FESTIVAL JUGOSLOVANSKEGA ALTERNATIVNEGA TEATRA

RAZKROJEVALIŠČE PRAZNINE

Stoletje je pokazalo, da se vrhunec napetosti kot temeljne gradnje gledalčeve napetosti nahaja v pojavu pištole na sceni. Strah in pričakovanje nista v funkciji zanimanja za potencialno žrtev, temveč v pričakovanju streljanja. Čas predstave je omejen s časom od potega pištole do samega strela.

Predstava se nahaja v petelinu pištole.

Njeno trajanje je nevzdržljivo.

Edina možnost stalnega zadrževanja gledalčeve pozornosti je v ponavljanju sredstev in zavesti o njegovem trajanju.

Gledališče ni več gledališče.

Je razkrojevališče.

Gledališče postaja samogledališče.

Gledališče - razkrojevališče je sredstvo samo po sebi. Potenciranje sredstev kot nekega izraza pelje v minimum obstajanja predstave. Izraz se formira kot edino sredstvo, ki ne potrebuje zgodbe. Zunanji koncept kot pomoč pri že znanem; časovno situiranje v ideoloških, socialnih, estetskih, formalnih ali emotivnih odnosih.

Gledališče - razkrojevališče je končno čista forma prozornega na prozornem.

Sredstva, ki služijo gledališču: izigravanje gledalca.

Prakticiranje in insceniranje procesa režije.

Dramaturgija kot potrjevanje obstoja teatra.

Glasba kot usmerjen hrup.

Slika kot produkt svetlobe.

Beseda kot artikuliran glas.

Gib kot mehanizem.

Znanost kot dramaturgija.

Scena kot forma.

Rekvizit kot zavedeni kaos stvari.

Kostum kot telesna meja.

Ponavljjanje, trajanje, publika.

Igralec je bitje, ki se giblje. Ponavlja gibe in se utruja.

Igralec je ranljiv in gravitacijsko nestabilen.

Režija je osveščena v obstajanju celovitosti na sceni, njenem organiziranju in potenciranju izraza.

Dramaturgija je pojav pištole in se končuje s streljanjem.

Glasba je čista reprodukcija, nagnjena k ponavljanju in liturgizaciji procesov na sceni.

Slika se pojavlja in izginja s svetlobo.

Praznina je v barvi.

Beseda je ritem in zastor igralčevega duha.

Gib je stalen in funkcionira kot funkcionira kondicija igralca.

Znanost je razlaganje in ideja obstajanja materialnega in iluzornega.

Scena se odpira in zapira. Le-ta soobstaja z igralcem.

Rekvizit je minimum materije za prikazovanje sile teže, oziroma sile, ki se ji upira.

Kostum je oblika okusa in prostor telesnega.

Ponavljjanje je oče strahu. Varuje prizor.

Trajanje je mati strahu. Učvrsti obstajanje.

Publika ima čutilo vida, okusa, sluha, vonja, tipa in šesto čutilo.

Publika je ranljiva.

Strel je katastrofa in konec.

Razkrojevališče se gradi na praznini gledališča.

Prevedel in spremno besedilo napisal:

Tadej Čater

LETO NEVARNEGA ŽIVLJENJA

studenti bez diplome

žene bez ljepote

neženja bez stana

putnici bez para

Ti verzi Branimira Đ. Štulića odlično predstavljajo klientelo okenca socialnega na Miklošičevi, kjer se omenjeni lahko zavarujejo kot občani. Med njimi se je pred kratkim znašel tudi Gary Gary. Jasno, boste rekli. Od nekdaj je znano, kaj alkohol naredi iz človeka. Ampak za mano v vrsti je stal drugi kronist ljubljanskega nightlifa, ki se v uglednem tedniku ukvarja s pomembnejšimi temami, kot sta rock'n'roll in alko. Po opravljenih formalnostih sva zadovoljna ugotovila, da sva brez težav dobila status klošarjev. Nauk iz te dogodivščine je, da je ljubljanski nightlife definitivno stvar klošarjev, bosancev, pijancev in družbenih parazitov vobče, in kot tak zanimiv samo za organe notranjih zadev (ali kakorkoli se že temu reče, pri čemer nimam v mislih nobenih genitalij). Slednji, namreč organi notranjih zadev, se bodo z nočnim življenjem v bodoče še bolj ukvarjali, če bo na volitvah v Ljubljani zmagal Demos. Ti kerlci so namreč v svoj volilni program za našo prestolnico

med drugim zapisali, da morajo organi (...) poostri nadzor nad posamezniki, ki skušajo z železniško-avtobusne priti v središče mesta. Ideja naj bi bila naperjena proti »nedomilnim storilcem kaznivih dejanj«, kar je sicer hvalevreden cilj, ampak tatovi svojega plena verjetno ne prevažajo z javnimi prevoznimi sredstvi. Da niti ne omenjam dejstva, da je težko vnaprej vedeti, kdo od prišlekov v mestu bo storil kaznivo dejanje. Tako bi ob sprejetju takega ukrepa organi verjetno ustavljali sumljive obiskovalce heavy metal koncertov iz province in klošarje, kot sva sedaj midva s kolegom iz uglednega tednika, ki se z litrom rdečega odpravlja v Knafljev prehod.

V istem programu opozicijske koalicije sem prebral tudi, da bi bilo v okolici postaje potrebno izboljšati ulično razsvetljavo. To po moje velja za celo mesto. Ampak kaj bo, če bodo v Ljubljani zmagali demosoenci in montirali dodatne svetilke, za predsednika republike pa bo izvoljen dr. Kramberger, ki

obljublja, da bo ulično razsvetljavo ukinit?

Vidite, demokracija je zapletena reč. Toda v življenju so tudi lepše stvari. Minulo soboto je televizija za nas prijatelje lahke glasbe iz Zadra prenašala Jugovizijo. O umetniških dometih te humanitarne prireditve ne bi pisal, saj so samoumevni in ne odstopajo od dolgoletnih visokih standardov. Kljub temu je treba zapisati, da je (slučajno?) zmagala čisto spodobna pesmica, nekakšen sixties revival, v katerem pa ni niti enkrat omenjena kakršnakoli »baby«. Čudno, ne? Štikle je zapela neka Tajči, ki je videti čisto O.K. in je furala Marilyn Monroe imidž. Avtor pa je znani maher Zrinko Tutić.

»Zrinko je faca«, je izjavil renomirani vokalni solist Marko P., ki me je tistega večera obiskal z litrom Janževca in se kasneje izgubil v K 4. No, to samo mimogrede, kajti muzika pri Jugoviziji res ni pomembna. Važno je glasovanje, ki se od evrovizijskega loči po tem, da žirije posameznih TV centrov lahko glasove dodeljujejo tudi lastnim predstavnikom. Najresneje so zadevo vzeli v Beogradu, saj so vsi člani žirije največ glasov dodelili svoji lastni skladbi. Šiptarjem seveda nobenega. Ti so si tudi najbolj pomagali sami, le malo so jih podprli iz Ljubljane. Vse je šlo torej po načrtu, čeprav je bila popolna premoč zagrebške televizije večja od pričakovane. Ampak konec koncev je pač tam središče jugo-popevkarstva in čisto prav jim je, da bodo imeli v dvorani Vatroslav Lisinski (ki je po zaslugi HDZ postala enako zloglasna kot Cankarjev dom) vseevropsko in maloazijsko inačico Jugovizije.

Kot je bilo pričakovati, so se dan po gala prireditvi v Zadru oglasile drobne podalpske duše, ki so na lokalnem radiju lamentirale na znano temo, kdo da bo plačal ves evrovizijski blišč in tako naprej in tako nazaj. C. c. c! Vsak od nas je vsaj milijonkrat v življenju slišal in prebral, da so tovrstne prireditve enkratna priložnost za predstavitev svetu. Zato ne gre jokati za zapravljenimi (konvertibilnimi) dinarji, temveč pripraviti učinkovite spote, ki bodo kar najbolje predstavili našo deželo: demonstrante in tanke na Kosovu, mitinge te in one resnice, prvake strankarskega življenja, seje fantomske organizacije ZKJ, projekt yu-supersonica, itd. Vse skupaj bi morali opremiti s sloganom YUGOSLAVIA 1990 - THE YEAR OF LIVING DANGEROUSLY in uspeh gotovo ne bi izostal.

Gary Gray

oni o nas · oni o nas · oni o nas

▶ **V**ALTER ZNOVA BRANI SARAJEVO. Tokrat je v vlogi branilca predsednik BiH-ovske mladinske organizacije **Rasim Kadič**, ki v intervjuju pravi: »Kar zadeva prihodnje volitve v Bosni in Hercegovini, je jasno, da zmagovalca sploh ne bo, saj vemo, kaj bodo te volitve predstavljale: čisto samoustoličenje vladajočega sloja. Tega ni potrebno posebej razlagati, saj je vse, kar je bilo doslej narejenega v zvezi z volilno proceduro, narejeno tako, da se v bistvu (če to sploh je) eliminira opozicija in vse, kar bi lahko motilo na volitvah«.

▶ **Š**e ena kosovska: Naboj, ki zaide, redkokdaj zgreši. (Student).

▶ **P**isatelj, dramaturg in režiser **Dušan Jovanović**: »Kot neodvisen kandidat sem pristal, da sem na Kučanovi listi. Biti danes s Kučanom pomeni biti v manjšini. To mi ustreza. Osebnost obožujem avanture, ne pa tudi tistih, ki jih ustvarja država. **Kučan je izkušen in pameten politik**. Če zmaga, bo znal obrzdati živce in zadržati hladno glavo, omogočiti kontinuiteto vladanja«. Vprašanje je samo, kdo bo vladal?

▶ **Z**agrebski rocker **Branimir Džoni Štulić** v VALTERJU: »Obstajajo tri vrste Srbov: vzhodni, zahodni in radikalni Srbi. Vzhodni so to, kar je Srbija danes, zahodni so Hrvati, radikalni pa ustaši«.

▶ zveznem partijskem kongresu, na katerem je predlagal reformiranje ZKJ v socialistično in komunistično stranko, tokrat v intervjuju za reški VAL: »Ker so izčrpane vse možnosti za demokratični socializem v Jugoslaviji, ne vidim razloga, zakaj bi še ostal in deloval v tej organizaciji, ne glede na to, da sem visok partijski funkcionar. Zdaj nisem niti član ZKJ«. Zmeraj manj jih je - pravih komunistov, namreč...

▶ **Z**vezna MLADOST se v zadnji številki poigrava z vzdevki jugoslovanskih politikov. Oglejmo si nekaj primerov:

Milan Pančevski - Makedonijadrvo,
Stipe Šuvar - Strikan,
Ante Marković - Smeško,
Štefan Korošec - Kopilot,
Mirjana Marković Milošević - Elena,
Mika Špiljak - Mike Spike,
Nenad Kecmanović - Špijun,
Vasil Tupurkovski - Sirogojno in drugi.

Seveda so na seznamu tudi slovenski politiki, ker pa so njihova ljudska imena v vsakdanji rabi, jih tule ne bomo navajali.

▶ **K**onec prejšnjega meseca so v Beogradu ustanovili **Zvezo študentov Beograda**, naslednico februarskih prokosovskih demonstracij. Njeni prvi zahtevi sta bili detabuizacija J.B.T.-ja in takojšnja navezava diplomatskih odnosov z Izraelom. Očitno je med beograjskimi študenti močan židovski lobby...

▶ **R**ežim, ki ga ustvarjajo zaporniki, ne more brez temnice. (Student).

▶ **M**ladost je pripravila anketo med priznanimi jugoslovanskimi javnimi delavci o tem, česa se najbolj bojijo. Predstavljamo nekaj odgovorov:

»Bojim se komunistov. Strah pred komunizmom je premosorazmeren z mojim spominom«. (Aleksandar Mandić)

»Bojim se iracionalnosti množice«. (dr. Silva Mežnarić)

»Najbolj se bojim brezzakonja v družbi in naše intelektualne nezmožnosti za interpretacijo položaja«. (Rastko Močnik)

»Najbolj se bojim zla, ki lahko privre iz srbofobije in sovraštva do Srbov«. (Vuk Drašković)

▶ **N**ekaj najbolj udarnih parol na beograjskih študentskih demonstracijah. Zaradi sočnosti jih ne prevajamo:

Titograde ko ti dade ime? Dao Tito, nikog nije pito! Daćemo ti opet ime Podgorice, da ne nosiš ime izdajice!

Druže Slobo, daj nam puške, Šiptari su digli njuške!

Druže Slobo samo reci letećemo kao meci, letećemo kao ten do Prištine i Tirane!

Eden izmed govornikov (študent) pa se je takole razpištolil:

»Mi s Kosova ne bomo nikomur dovolili, še najmanj pa fašistom iz Slovenije in Hrvaške, da bi nas izselili z naših ognjišč«.

▶ **V**se naše republike in pokrajine so ženskega spola, razen Kosova seveda, ki je srednjega spola. Glede na to Jugoslavija propada zaradi Edipovega kompleksa. (Mladost)

Branko Čakarmiš

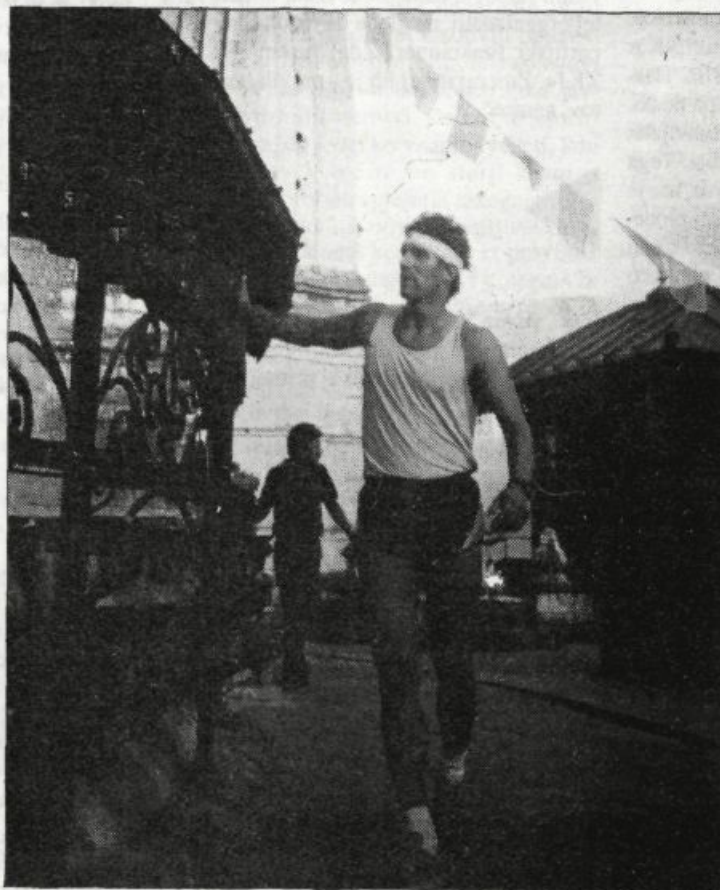

Šiša Pangma je edini osem-tisočak, ki je v celoti na ozemlju Kitajske. Z zasedbo Tibeta so Kitajci dobili tudi to goro, katere ime v tibetanščini pomeni »greben nad travnato planoto«, v drugem prevodu pa »bivališče bogov«. Res se proti severu širijo puste planjave Tibeta v višini čez 4000 metrov, kjer redki domačini - nomadi še vedno živijo kot pred stoletji. Prvi vzpon na Šiša Pangmo so opravili Kitajci skupaj s Tibetanci leta 1964; odprava je štela kar 206 članov. Vrh je bil tako osvojen kot zadnji od štirinajstih osem-tisočakov, pa ne zaradi posebnih težav - s severa je razmeroma lahko dostopen - pač pa zaradi odmaknjenosti. Nato vse do leta 1980 ni bilo ekspedicije v teh krajih, ker so Kitajci zaprli meje Tibeta. Z južno steno so se dve leti kasneje in do sedaj edini spoprijeli Angleži. Takrat bi težko našli boljšo ekipo: naveza Doug Scott, Alex Mc Intyre in Roger Baxter- Jones je v alpskem stilu dosegla vrh po širokem kuloarju, ki prereže celo steno desno od vpadnice vrha. Idealni cilj naše odprave pa je bil še nedotaknjen steber v sredini stene, ki je s svojimi gladkimi ploščami in zanimivimi prehodi v ledu obetal lepo, vendar vse prej kot lahko plezanje.

V Katmandu smo prispeli dvaindvajsetega septembra. Reke turistov so vedno večje, mesto se razvija in modernizira, toda zaenkrat še ohranja svoj image. Če bi seštel skupaj, sem tam preživel že nekaj mesecev in se nikoli nisem dolgočasil. Tudi letos ne: s taksijem sem se zaletel v smetarski kamion, v gneči na tržnici me je brcnila »sveta« krava, s Fištro sva srečala stare znanke izpod Cerro Torreja. Katmandu je sploh kraj za srečanja, podobno kot Chamonix ali dolina Yosemite v Kaliforniji. Podjetni domačini pa, kot pred leti, še vedno prodajajo tepihe, jakne, kitajsko mast, kukrije, hašiš in spominke, ki so vsi »very old Tibetan«. Nihče od nas ni prvič tukaj in ob njihovih »najbolj ugodnih« cenah nam gre na smeh.

Do kitajske meje gre vse razmeroma gladko, čeprav so naši kargo tovari spet prepotovali lep del jugovzhodne Azije, preden so se znašli v Katmanduju. Kitajski carniki so sprva prijazni, toda nikamor se jim ne mudi, zato si med čakanjem privoščimo nekaj jabolok iz naših zalog. In glej, možje v uniformah se takoj spomnijo, da je uvoz sadja in zelenjave na Kitajsko prepovedan. Prepričevanje nič ne zaleže, zato uberemo druge

SLOVENSKI STEBER

Pot v daljno tibetansko deželo se je začela kot v filmu. Vsaj meni se je zdelo tako, ko sem na letalu v Amsterdamu ugotovil, da na mojem sedežu sedi orientalska lepotica. Še enkrat sem pogledal karto: ni bil moj sedež, bil pa je sosednji. Potem sva bila dve uri čisto tiho. Ampak polet traja osem ur in na koncu sva se zmenila, da po odpravi pridem za en teden na Bali. Tudi vzrok njene začetne plahosti sem izvedel: Evropejci smo na splošno nekoliko preveč agresivni, je menila. Otok Bali me torej čaka, samo še en tibetanski osem-tisočak prej splezam, da bom potem znal uživati na tropskem soncu.

strune: cela odprava se loti jabolok, vsak jih poje pet, šest, deset - kolikor more in zaloge vidno kopnijo, obrazi Kitajcev pa so vedno bolj zaripli. Šraufa zasačijo pri poskusu švercanja, dve jabolki je skril v nahrbtnik in tako postane dežurni krivec. Končno omagamo, cariniki zaplenijo preostanek, nam pa je odprta pot na Kitajsko. Žal nam je za jabolka. Kako prav bi nam prišla v baznem taboru; za nekaj košev zelja in karfijole pa se možički v zelenem še zmenili niso.

Prespimo v Zhangmuju, prvem naselju na kitajski strani meje. Kraj se že na pogled loči od prijaznih nepalskih vasi: med nizkimi, iz kamna zidanimi tibetanskimi hišami se šopirijo betonski bloki s pločevinastimi strehami, v katerih seveda ne živijo Tibetanci, pač pa njihovi kitajski »osvoboditelji«, ki ob vsaki priložnosti radi pokažejo, kdo je zdaj gospodar v Tibetu. Še dobro, da gremo takoj zjutraj naprej. Vijugasta, mestoma v skalo vsekana cesta nas pripelje v Njalam, ki je izhodišče za našo odpravo. Tam dva dni čakamo na jake in njihove vodiče, jak-driverje, vmes pa nekateri skočimo na bližnji štiritisočak. Vse za aklimatizacijo, čeprav bo celo naša baza dobrih tisoč metrov višje. Še en dan poti izgubimo, ko po našem nespo-razumu z vodiči jaki odnesejo tovore pod vzhodno namesto pod južno steno. Zato pa nad idiličnim jezercem najdemo čudovit prostor za bazni tabor in sedmega oktobra so vsi naši bazni šotori postavljeni. Vreme je lepo in čas je dragocen; naslednji dan smo na ogledih pod steno, dva dni kasneje pa že na aklimatizacijski turi, ki je tokrat še posebno mikavna: 7071 metrov visoki še neosvojeni Nyanang Ri. Andrej Filip, Šrauf in jaz ga osvojimo v zaletu, za vzpon in sestop porabimo manj kot tri dni, Nyanang Ri pa je od letošnjega 12. oktobra za par centimetrov nižja - z deviškega vrha se pač spodobi vzeti kamen za spomin. Glavno pa je, da smo zdaj pripravljeni na goro, zaradi katere smo prišli tako daleč, za Šiša Pangmo.

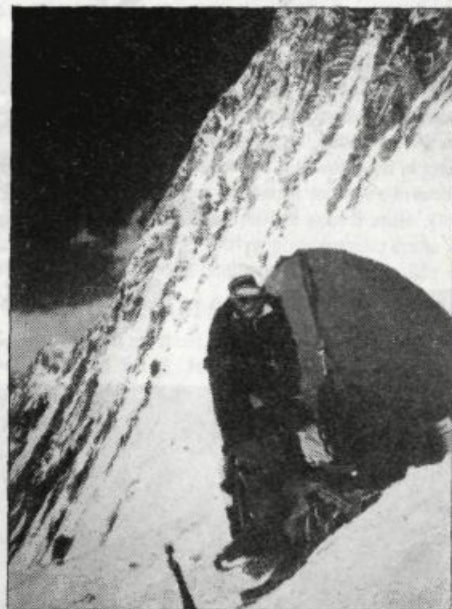
16. oktober je in trije dnevi počitka so kar prehitro minili. Budilka na moji ročni uri je neusmiljena, ob polnoči naju meče iz toplih spalnih vreč. Nekaj trenutkov kasneje se oči že privajajo na blede svetlobo plinskega kuhalnika, ki visi na verižici pod stropom šotora. V posodi se kuha čaj, ki naju bo pogrel, preden se odpraviva v ledeno noč. Pogledam iz šotora:

7600 metrov visoko v steni Šiša Pangme

južna stena Šiša Pangme se dviga visoko nad nama in njen nazobčani vršni greben se v mesečini jasno odraža od črnega neba. Z Andrejem greva v steno, ki se po 2200 metrih skale in ledu konča direktno na vrhu - 8046 metrov visoko. Vrževa še kamenček na spodnji šotor našega tabora, kjer sta doktor Žare in snemalec Fištra. Pozdravimo se, nato pa iskaje prehode med ledeniški razpokami in grebeni začneva najino pot.

Ledenik pod steno ni tako nedolžen, kot je bil videti od daleč. Vedno nove razpoke nama zapirajo pot in ko prideva do stene, se ura že bliža pol tretji zjutraj. Skoraj sto metrov visok plazni stožec nama olajša vstop. Razmere so dobre in tudi v ozkem kuloarju, po katerem nadaljujeva, nimava nobenih težav in hitro je za nama. Znajdeva se na začetku ogromnega ledišča, nekaj minut za tem pa naju strese prvi sunek vetra. Za presenečenje skoraj ni časa, v steni izbruhne pravi pekel, veter se z divjo močjo zaletava iz vseh smeri in nosi s sabo majhne, kot igla ostre drobce ledu, ki se do krvi zajedajo v obraz. Stena je v meglicah, zdi se, kot da po njej pometa velikanska metla, čez nepalske šesttisočake pa se stegujejo dolge lovke oblakov - hobotnic, ki so dokaj zanesljiv znak poslabšanja vremena. Ne, nazaj ne greva, vsaj do jutra ne! Andrej koplje poličko v strmi led in si oblači bundo. Zame bo to malo težje: višinski kombinezon imam skoraj pri dnu

Sestop z vrha: Andrej pred šotorom, v ozadju slovenski steber

foto: Pavle Kozjek

PAVLE KOZJEK

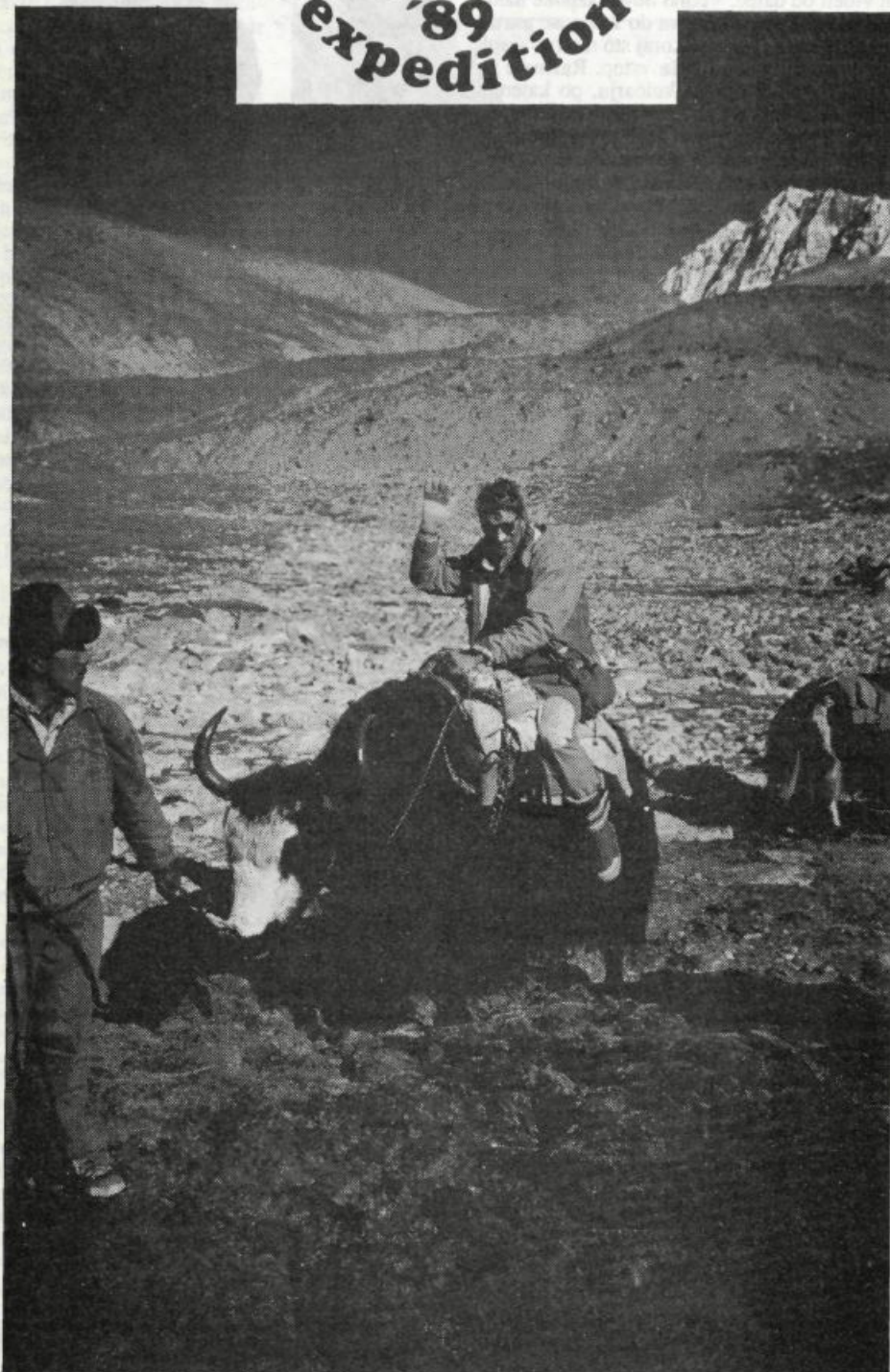
rojen 15. 1. 1959

Alpinist AO Ljubljana Matica

Dosedaj ima opravljenih preko 500 vzponov, od tega 100 prvenstvenih. Udeleženec devetih odprav (Cerro Torre, El Capitan, K2, Dhaulagiri...). Doslej je osvojil tri osemtisočake.

Sem doslej še ni stopila človeška noga: na vrhu Nyanang Rija (7071 m)

Na jakovem hrbtu - prevoz z rešilcem po tibetansko

foto: Pavle Kozjek

nahrbtnika, saj ga pod 7000 metri nisem nikdar rabil, pa tudi precej neroden je za oblačenje. Hitim navzgor po strmem ledu, da bi čimprej dosegel zavejte v skalah in čutim, kako hitro mi ledeni veter odnaša toploto in moč. Dani se že, ko doseževa prvo zaledje med skalami in vihar počasi ponehava. Oblečem vse, kar imam s seboj, pa še zmeraj drgetam od mraza, kljub soncu in toplemu čaju, s katerim skušava pregnati posledice zadnje noči. Preostanek dneva sem nekakšna senca samega sebe, toda končni rezultat ni slab: sva 7200 metrov visoko pod strmim kaminom, ki naj bi nama odprl pot v najtežji del stene. Upanje, da bova tukaj našla mesto za najin šotorček, se izkaže za prazno; treba bo kopati v led. Ko sva za silo gotova - polička je široka mogoče tričetr metra - je tudi po okoliških vrhovih že mrak. Vse štiri cepine zabija skozi dno šotora v led, da se čez noč ne odpeljeva v dolino, šotor pa dobi še eno luknjo, ko se tudi midva s plezalno vrvjo skozi njegovo zadnjo steno pritrdiva na bližnje skale. Najin bivak je zares nezavidljiv, toda kljub temu zaspiva kot ubita.

Jutro je jasno in mirno. Počutim se kot preroben, včerajšnji dan je kot hude sanje. Kamin nad nama je previsen, zato najprej prečiva po rampi proti desni, nato pa po izpostavljenih policah nazaj na levo. Zdaj sva sredi stebra, plezava v območju njegovega razra. Andrej najde šibko mesto v previsu in spet sva korak bliže vrhu. Razmere so tukaj slabše, sneg se predira do kolen in spodaj dereže škrtajo ob skalo. Prečiva proti levi, kjer upava na prehod proti vrhu. Gledam Andreja, ki se daje s kratko strmo zajedo, do pasu je v pršiču, kjer noga ne najde nobene opore, spodaj pa je skala, gladek granit. In vem, da bom tudi jaz moral tam čez. Vrvi še nisva razvezala, plezava vsak zase, saj sva tako dosti hitrejša, v takšnih stenah pa velja načelo hitrost je varnost. Dneva pa je vse prehitro konec in spet kopljeva v led, še en bivak v steni naju čaka. Ko zvečer čepiva v šotoru in z otrdelimi prsti brskava po nahrbtnikih za zadnjo hrano, nama je jasno, da si še enega bivaka v steni ne smeva privoščiti.

Naslednje jutro naju pozdravi veter in peklenški mraz. Nimava časa čakati na sonce, pospraviva in spakirava šotor in opremo. Nisva več daleč od cilja. To slutiva po sosednjih vrhovih, ki so že vsi pod nama. Strmo pobočje naju spet pripelje med skale. S kratko prečnico v levo bi v naših stenah igranje opravil, tukaj pa dam vse od sebe. Andrej nad mano še pleza v skali, toda strmina je že manjša in ko zlezem okrog roba, vidim Andreja na grebenu, deset metrov pod vrhom.

Saj ni res, to ne more biti res; tudi ta neskončna stena je končno popustila! Pogled, ki se odpira na drugo stran, je kot fata morgana: vsepovsod rumeni pesek visoke tibetanske planote, vmes pa modra jezerca. Sedim in gledam, počasi mi prihaja v zavest, da je pred nama še sestop: spet noč, bivak, ledene strmine... Le kje je še bazni tabor...

Nekaj dni kasneje se spet sončnim ob šotorih v baznem taboru in čakam, da se čas odprave izteče. Pijem viski za boljši krvni obtok, poslušam Claptona in Wishborne Ash in sploh se ne počutim slabo: občutek izpolnjene želje je močnejši od bolečine v ozebljih prstih. Nova smer v steni tibetanskega osemstisočaka, najlepša in najtežja, bo za vedno nosila ime Slovenski steber.

Bali pa že še pride na vrsto.

Pavle Kozjek

NOVA KULTURA BIVANJA

NOVA KULTURA BIVANJA se neposredno uvršča v pojmovanje sodobnega varstva narave. Nova kultura bivanja, ki jo želim predstaviti, pomeni posebni preskok. Kot član programskega sveta ZELENIH SLOVENIJE živo podpiram vse druge nastajajoče programske naravovarstvene projekte (21) in potrebnost političnega vpliva ZELENIH SLOVENIJE. Obenem širše sodelujem pri demokratični prenovi Slovenije. Upoštevam sodobni svet in evolucijo življenja (ki je pač vse bolj dramatična prav na področju celovite narave). ZELENi SLOVENIJE so strokovni in ekonomski. Manjkajo mladi in njihova sila. Manjka svet življenja, hrepenenja narave, življenjskih tveganj. Upam, da bo pri novi kulturi bivanja mlado srce kdaj vztrepetalo. Če ne še danes, pa jutri. Franci iz Šentjerneja mi je pisal:

»kako so ljudje naivni! Bojim se, da ne bo prepozno...«

PREDLOG ZA NOVO KULTURO BIVANJA

Izpod vseh sodobnih iskanj, kako zavreti industrijski trend umiranja življenja, se pojavlja potreba po novi kulturi bivanja. V tem sedanjem svetu iskanj še ni življenjskih odgovorov. Nova kultura bivanja bo rešitev narave, človeka in življenja sploh. Zavedno bo uresničen avtentični človek, brez deformacij. Ukvarjal se bo neposredno z življenjem v sebi in celoviti naravi, drugače kot doslej, ko je v celoti usmerjen v produkcijo in izkoriščanje. Prvič bo zavedno doživljal smisel življenja, ko bo spoznal funkcijo naravnega bivanja nasploh. Tako bo vedel, kaj početi.

Popravljanje obstoječega v tej ogroženi civilizaciji končno ne bo odločilno za izhod iz vseh kriz, oziroma ogroženosti, in prehod v novo prihodnost. Potrebna so radikalno nova življenjska odkritja bivanja in zamenjava civilizacije. Vendar moramo upoštevati

evolucijski potek zavesti in razmere, kar pa ne opravičuje čakanja na samopojavnost. Le posameznik more spregledovati in praktično hoteti preobrazbe v sebi, v svojem življenju in hkrati v naravnem okolju. Če bi opazovali globalne posledice, bi videli, da je vsak posameznik skozi vse svoje razsežnosti bivanja neposredno odgovoren za globalni pojav življenjskega propadanja ali pa za preobrat v novo rast življenja v sebi in hkrati v naravi.

Potrebna življenjska odkritja so novi spregledi temeljev bivanja in poteki njihovih uresničevanj. Zahodna civilizacija temelji na štirih elementih življenja: zemlja, voda, zrak, ogenj. Iz takega pojmovanja izhaja materialistično zunanji razvoj življenja in zavesti po načelu izkoriščanja. Vzhodne kulture so ločile peti element, ne povsem jasni eter, ki je pravzaprav življenjska sila, vendar je bil eden od vzrokov dokaj drugačnih kultur. Spregledi in uresničevanja resničnih temeljev bivanja bodo izvor

največjih življenjskih preobrazb in mejnik nove dobe. Zavesti predočim sedem resničnih temeljev bivanja: avtentična hrana, voda, zrak, naravne temperature v sončnem planetarnem gibanju, življenjska sila, neposredno bivanje in naravne zakonitosti (dosedanji abstraktni Bog). Temeljni imperativ izkoriščanja okolja bi bil presežen. Temeljni odnosi in vse vrednote se spremenijo v drugi, kakovostnejši in globalnejši svet življenja. Vrednosti temeljev bivanja in njihove razsežnosti bi morale doseči zrele, široko razgledane in tudi vplivne posameznike doma in v svetu, da bi se spodbudila organizacija uresničevanj.

PREDLAGAM ŠTIRI PROJEKTE

1) Odpreti možnost pisnega javnega posredovanja v primerni reviji. Javnosti je potrebno predstaviti vsebinske in izkustvene razsežnosti temeljev bivanja. Ker so te možnosti močno omejene, se tudi praktično delovanje ne more razviti.

2) Potreben je namenski prostor in objekt v naravi za osebna uresničevanja temeljev bivanja. Javnosti je potreben viden primer. Ta prostor bi dokazoval neindustrijsko gojenje mešanega sadežnega parka, ki bo vir avtentične hrane in način rehabilitacije narave, potem nov, osvobodilni odnos do živalskega sveta ter nov bivanjski odnos do celovite narave, obraten kot velja doslej. Objekt pa bi pritegnil ustvarjalnost za nov tip bivališča in bivalnega okolja človeka. Bil bi življenjska delavnica, enostaven, poceni, naraven z okoljem, privlačen ter brez civilizacijskih navlak: elektrike, strojev, prometa, ipd. Tam ne bi bilo motenj naravnih ritmov in tišin. Objekt bi moral omogočati prenočitvene možnosti začasnim posameznikom od enega dne do štirih letnih časov. Zavoljo avtentičnega sadežnega prehranjevanja ter bivanja po planetarnih ritmih bi bilo vzdrževanje prisotnih neverjetno enostavno.

3) Cilji za novo kulturo bivanja so vredni družbene legitimnosti, kakor tudi pozornosti vsega razvitega sveta. Vsestranska usposobljenost in bivanjski dosežki posameznikov bi se nazadnje morali ovrednotiti s pravico bivanjske (eksistenčne) svobode. Z doseženim načinom bivanja bi posamezniki zavestno delovali naprej v smeri rehabilitacije narave, pozneje pa povzročali nov, harmoničen tip celovitega naravnega okolja. Na vsak način bodo to prihodnje ekološke naloge. Toda ta dejavnost ne more biti masovna. Že pojavljanje redkih primerov usposobljenih in inteligentnih posameznikov, oziroma parov z novimi otroci, po raznih krajih in seveda drugod po svetu bi za vse ljudi pomenilo posebno vrednost učinkovitega obrata življenja. Zato bi družbena zavest morala omogočiti tak način bivanja.

4) Posebej predlagam v razmislek idejo o ekološko zaščiteneh področjih, ki bi bila življenjskega pomena za ljudi in naravo, že zavoljo nevarno ogrožene pitne vode, zraka, zemlje, rastlinstva na Zemlji in pa prihajajočih klimatskih katastrof, ki jih povzročajo razsežnosti nafte in elektrike. Ekološko zaščitena področja bi bila projekt različnih, namensko zastavljenih programov in različnih razsežnosti. Organizacijsko bi bila krajevna ekološka zaščitena področja, regionalna, nacionalna, evropska, kontinentalna in svetovno pomembna. Ekološko zaščitena področja bi bili tudi ustrezni kraji za programe pod točko 2 in 3.

Januarja, 1990

Lojze Stanič-Živogoj

FELJTON

PROTOKOLI SIONSKIH MODRECEV

PETINDVAJSETA SEJA (1)

Ljudska posojila (2)

Da izpopolnim svoje poročilo iz prejšnje seje, bom dodal nekaj pojasnil, ki se nanašajo na ljudska pojasnila. O zunanjih posojilih ne bom več govoril (3), ker jih v naši državi ne bo. Posojila GOIMOV z njihovim narodnim denarjem ne bodo več polnila naših blagajn.

Okoristili smo se z indolenco vladarjev in korupcijo upraviteljev in pobrali dvakratne, trikratne (in še večje) vsote GOIMOV, katerim smo jih posodili in jim pravzaprav niso bile potrebne. Kdo bi lahko še več storil za nas?

Zdaj vam bom natančno prikazal vprašanje notranjih posojil. S tem, ko vlada razpiše emisijo posojila, subskripcijo za kupovanje možnosti za dobiček, kar ni nič drugega kot menice. Da bi bile vsem dostopne (4), se jim določi vrednost od 100 - 1000. Prvi podpisniki uživajo ugodnost, da se jim od podpisane vsote celo nekaj popusti. Naslednjega dne se umetno poviša vrednost izdanih valut z izgovorom, da jih hočejo vsi imeti. Že čez nekoliko dni se pokaže, da so državne blagajne prepolne in ne ve se, kaj bi z viškom podpisnikov. (Zakaj pa se jih je toliko sprejelo?) Znesek podpisov torej znatno presega zaželeno posojilo. S tem je že dosežen zaželen učinek. To je, kot bi se reklo: »Glejte, kakšno zaupanje imajo ljudje v vladine menice!«

Državni dolgovi in davki (6)

Ko pa je šale konec, ostane velika izguba. Za izplačilo obresti je treba najeti nova posojila, ki glavni dolg povečujejo, namesto da bi ga zmanjšala. Ko je kredit izčrpan, nastane nujna za novimi davki, ne za likvidacijo posojila, temveč za izplačilo dobička. Ta posojila so torej izguba, ki pokriva drugo izgubo.

Zmanjšanje obrestne mere za posojila (7)

Končno napoči čas zmanjševanja. Vendar to

zmanjšuje le obrestno mero, ne briše pa dolgov. Seveda se zmanjšanja ne more narediti brez odobritve posojilodajalca. Ob najavi zmanjševanja se ponudi vrnitev vloženega tistim, ki ne pristanejo na predlagano zmanjšanje. Če bi vsi zahtevali izplačilo, bi se vlada ujela v lastno past, ki jo je nastavila drugim in znašla bi se v vlogi nerešljivega dolžnika. Na srečo se GOIMI v financah ne spoznajo in so vedno raje (8) sprejeli izgubo s spremembo in zmanjšanjem obrestne mere (9) kot neugodnost, da bi zahtevali svoje dajatve nazaj. Tako so svojim vladarjem dali možnost, da so pogosto pokrili deficite, ki so znašali po več milijonov. Dandanes se s tujimi posojili ne morejo tako igrati, ker GOIMI vedo, da bi takoj, ko bi najavili zmanjšanje obrestne mere, zahtevali izplačilo naše celotne glavnice.

Nezmožnost države za izplačilo dolgov (10)

Bankrot, ki bi temu sledil, bi najboljše dokazal ljudstvu, da ni interesnih povezav med njimi in njihovimi vladarji. Posebno vas opozarjam na to, kar (11) sledi:

Ureditev ljudskih posojil - trajne obresti

Zdaj so vsa nacionalna posojila utrjena z dolgom brez jamstva, to je z dolgom, ki se izplačuje po daljšem ali krajšem času. Ta dolg je vsota, izplačana hranilnicam ali drugim blagajnam v varstvo. Ker ti skladi ostajajo vladi dolgo na razpolago, se koristijo za izplačilo obresti na tuja posojila in nadomeščajo z enakovredno vsoto v državnih obveznicah. Te obveznice pokrivajo vse deficite v blagajnah GOIMOV.

Ukinitev valutnih borz

Ko bomo prišli do popolne oblasti, bodo izginila vsa ta finančna zdravila, ker bi nasprotovala našim interesom. Ukinili bomo tudi vse valutne borze, ker ne bomo dopustili, da bi se omajal prestiž naše oblasti s spreminjanjem cene naše valute. Ta bo ustaljena z našimi zakoni in se ne bo mogla spreminjati. Povišanje ima za posledico znižanje. Mi smo GOIMSKE valute zviševali (12), vendar nismo oklevali pri njihovem zniževanju.

Določitev cen trgovskih valut (13)

Borze bomo nadomestili z ogromnimi uradnimi verskimi zavodi, ki bodo po navodilih vlade vrednotili industrijske delnice. Ti zavodi bodo lahko v enem dnevu kupili ali prodajali delnice v višini do 500.000.000. Tako bodo vsa industrijska podjetja odvisna od naše vlade. Lahko si mislite, kakšno oblast bomo na ta način dosegli.

ŠESTINDVAJSETA SEJA (1)

uničuje imetje (2)

Kmalu bomo organizirali važne monopole, rezervirane velikega bogastva, od katerih bo tudi največje GOIMSKO imetje tako odvisno, da bo izginilo z državnimi krediti vred, že dan po političnem potopu. Vi vsi, tu prisotni gospodje, ki ste ekonomisti, pretehtajte pomen takšnih kombinacij.

- (1) 24. zapisnik francoskega rokopisa; 21. seja pri NILUSU.
- (2) Poljsko: Notranja posojila.
- (3) NILUS: ... naša vesoljna vlada ne bo imela sosedov, pri katerih bi si izposojala denar.
- (4) NILUS: ... znesek je zelo majhen.
- (5) NILUS: ... manj kot vsi drugi.
- (6) Poljsko: Pasiva in davki.
- (7) Poljsko: Zmanjševanje.
- (8) NILUS: ... zmanjšanje njihovih delnic.
- (9) NILUS: ... kot da bi tvegali nove pologe.
- (10) Poljsko: Bankrot.
- (11) NILUS: ... to in sledečo točko.
- (12) NILUS: ... s povišanjem smo diskreditirali poganške državne fondе.
- (13) Poljsko: Določitev cene industrijskih delnic.

Supremacija (3) naše nadvlade bo rasla, imeli jo bodo za zaščitnika, uvaljalca in nadgraditelja (4) liberalizma.

Z davki uničiti zemljiško posest aristokracije (5)

Aristokracija, v pomenu javne oblasti, je mrtva; z njo se nam ni treba več ukvarjati. Če je lastnik nepremičnin, nam škoduje, ker ji denarna sredstva omogočajo neodvisnost in možnost, da v svojih rokah obdrži lastništvo nepremičnin, ki jih moramo spraviti v roke našega naroda. Ta se že uči poljedelstva, ki ga do sedaj še ni obvladal, ker smo vse njegove sposobnosti usmerjali v trgovino in preprodajo - špekulacijo. Vse dejavnosti pa morajo biti usmerjene v uničenje GOIMOV, ki bi postali sužnji, ko bodo vse nepremičnine z uvedbo neprenosnega kredita prešle v naše roke. Morali bodo delati, da jih bomo prehranjevali, ker jim nihče ne bo prodajal poljskih pridelkov, kot je bilo to v Salomonovih časih. Hranili in varovali jih bomo za delo kot živali in vlečno živino. Ko bomo vladali, GOIMI ne bodo imeli pravice kupovanja in prodaje. Najlažje pridemo do tega, če aristokraciji vzamemo posest; to lahko potem storimo tudi s kmeti. Najuspešnejši postopek za uresničenje tega načrta je zvišanje davka na nepremičnine ali z drugimi besedami zadolžitev zemlje. Take obveze bomo GOIME - lastnike nepremičnin nenehno držale pod jarmom. Aristokrati, ki se ne znajo zadovoljiti z malim, bodo kmalu uničeni in zapustili bodo svojo zemljo, ki jo bomo potem kupili na dražbi, če ne osebno pa vsaj zaenkrat preko slamatih mož.

Špekulacija (6)

V tem času bomo morali aktivno varovati trgovino in industrijo, predvsem pa špekulacijo, ki naj bo protiutež industriji. Brez špekulacije bi industrija nagrmadila privatni kapital, to pa bi izboljšalo stanje poljedelcev s tem, ko bi osvobajali zemljo, na katero so knjiženi (7) dolgovi zavodov, zemljiškega kredita.

Nasprotno pa je nujno, da industrija presuši vse poljedelsko bogastvo in po špekulaciji doseže, da pride v naše roke vse bogastvo sveta, GOIME pa potisne v vrste proletarcev. Takrat se nam bodo priklonili, samo da dobijo pravico obstanka.

Razvijanje luksuza (8)

Da bi zrušili industrijo GOIMOV ob pomoči delovanja špekulacije, bomo uvedli v življenje neobrzdani luksuz - luksuz, ki ruši vse.

Povišanje plač in podražitev hrane (9)

Zvišali bomo plače, toda to niti najmanj ne bo koristilo delavcem, ker bomo sočasno dvignili cene življenjskim potrebščinam z izgovorom, da je temu kriv padec poljedelstva in skrb za obdelavo.

Anarhija zaradi alkohola (10)

Spretno in temeljito bomo zavrli proizvodnjo in navajali delavce k alkoholu. Inteligentne GOIME pa bomo odstranili (11). Da tega ne bi predčasno ugotovili, bomo vse zakrili s prevezo, da služimo delavskemu razredu in velikim ekonomskim načelom, ki so plod naše ekonomske teorije.

SEDEMINDVAJSETA SEJA

(1)

Simbolična kača (2)

Danes lahko trdim, da smo le nekaj korakov oddaljeni od cilja. Glejte, načrt vse poti, ki smo jo prehodili in majhno razdaljo, ki jo moramo še premagati, da se sklene krog Simbolične Kače (3), simbola našega ljudstva. Ko bo končno sklenjen, bodo vse evropske države v močnih krempljih.

Nestanovitnost ljudskih ustav - Strah pred terorjem na dvorih (4)

Kmalu se bo zrušila tehtnica modernih ustav, ker smo jim v času, ko so nastajale, pokvarili mehanizem, tako da bodo uteži, ki se neprestano selijo iz ene na drugo stran, končno pokvarile vzvod, na katerem tehtnica stoji. Goimi so si domišljali, da so jo solidno ustvarili in vedno so se nadejali, da bo končno našla ravnotežje. Vendar so suvereni v očeh ljudstva, ker so obdani z ljudskimi predstavniki, ki počnejo neumnosti, brez kontrole in zato neodgovorni. Zavedajo se, da dolgujejo svojo oblast samo terorju, ki vlada na dvoru. Suvereni, v strahu pred ljudstvom, ne morejo med ljudi, da bi se z njimi kot nekoč sporazumeli in se nanje oprli proti nasilnikom oblasti.

Jasno opredeljena oblast suverena in slepa oblast ljudstva, z našo pomočjo razdeljeni, sta izgubili vso moč in sta tako osamljeni nebogljeni kot slepec brez palice.

Boj strank - Njihove ambicije (5)

Da bi častihlepneže prignali (6) do zlorabe oblasti, smo ti dve oblasti uperili eno proti drugi s tem, da smo razvijali njihove liberalne tendence do neodvisnosti. V ta namen smo spodbudili vse mogoče pobude, strankam smo s tem dali v roke orožje, oblast pa smo nastavili kot cilj vseh ambicij. Z uporomo smo države spremenili v arene.

(7) NILUS: ... poljedelske banke.

(8) Poljsko: Italijansko: luksuz.

(9) Poljsko: Povišanje plač in podražitev najnujnejših predmetov.

(10) Poljsko: Anarhija in alkoholizem.

(11) Ni mogoče dvomiti v avtentičnost teh »protokolov«, ki očitno služijo kot program, ki so ga Židje vsilili ministrom. Ti so jim prodali duše za obljubo oblasti in naklonjenosti v tisku. J.B.

(12) Poljsko: Tajni namen širjenja ekonomske znanosti. Italijansko: Delavci, pokvarjeni z ekonomskimi doktrinami.

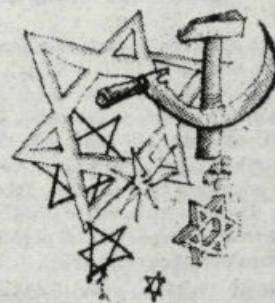
Govori v parlamentu, napadi novinarjev (7)

Še malo, pa bodo neredi in bankrot pretresli vse obstoječe institucije. Neustavljivi brbljavci so parlamentarna zasedanja in upravne skupščine spremenili v govorniške prepire. Drzni novinarji in nebstri pisatelji pamfletov dnevno napadajo upravno osebje. Zlorabe oblasti bodo dokončale propad institucij in vse bo šlo v prah pod udarci mas, ponorelih od liberalizma.

Fikcija človekovih pravic (8)

S siromaštvom smo podjarmili ljudstva tako, kot niso bila podjarmljena niti v suženjstvu, ki so se ga končno osvobodila; vendar pa se siromaštva ne bodo.

Pravice, ki smo jih določili v ustavi, so samo navidezne in plod ideje, ki je ni mogoče uresničiti.

Opozicija oblasti in ljudstva

Kaj ima delavec, upognjen pod težo dela, ali proletarec, potlačen s svojo usodo, od tega, da so brbljavci dobili pravico govoriti o resnih zadevah, novinarji pa pisati o vseh mogočih neumnostih. Lahko samo pobira drobtinice, ki mu jih mečemo iz naših miz, glasuje za naše zakone in voli naše agente. Republikanske pravice delavcev so grenka ironija, ker nujna vsakdanjega dela preprečuje, da bi si od njih pridobili kakšno korist. Ukinjajo namreč zagotovilo stalne in zagotovljene plače ter ga obvezujejo, da je odvisen od štrajkov, ki jih organizirajo zdaj gospodarji, zdaj tovariši. Mi pa jih razdražimo tedaj, ko je treba pozornost odvrniti od tekočih zadev in neopazno vpeljati kakšne ukrepe, ki so nam v korist.

(1) 4. zapisnik franc. rokopa; 3. seja pri Nilusu.

(2) Simbolična kača in njen pomen.

(3) Obstaja teorija, ki nastanek izraelske rase razlaga po 4. 5. poglavju Geneze. Po tej teoriji bi bil Izrael, izhajajoč iz NOA, iz Kajnove veje, ki naj bi potekala iz grešnega občejanja s hudičem, skritim v obliki kače. - J.B. Ta teorija nima nobene podlage ne v sv. pismu ne v Predaji in je znanstveno neutemeljena. - M. Tomič.

(4) Poljsko: Nestanovitno ravnotežje ustave.

(5) Poljsko: Oblast in ambicija.

(6) NILUS: ... vse oblasti ena proti drugi.

(7) Poljsko: Parlamentarno govorjenje, pamfleti, zloraba oblasti.

(8) Poljsko: Ekonomsko suženjstvo, »pravica ljudstva«.

Tožeča stranka: Univerzitetna konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije, Ljubljana, Kersnikova 4,
ki jo zastopa:

Tožena stranka: Bojan Korsika, Ljubljana, Oslavijska 3.

zaradi din 426.662,10 s pp
2x
pooblastilo priloženo
1x priloge

I.

Tožeča stranka je ustanovitelj in izdajatelj Časopisa za kritiko znanosti. Tožena stranka je bila glavni urednik časopisa od 15.4.1987 do 16.10.1989. Tožena stranka je funkcijo glavnega urednika opravljala neprofesionalno na podlagi avtorskih pogodb, razen v času od 1.12.1988 do 31.5.1989, ko je imela pri tožeči stranki sklenjeno delovno razmerje za določen čas. Od 1.6.1989 do 16.10.1989 pa je dela glavnega urednika ponovno opravljala honorarno po avtorski pogodbi.

V okviru ČKZ je tožeča stranka izvajala svojo založniško dejavnost na podlagi svojega založniškega programa. Tako je pripravila založitev in izdajo med drugimi tudi dveh knjig: »Svoboda združevanja.« in »Proces J.B.T.Z.«.

Dokaz: - akt o ustanovitvi in izdajateljstvu Časopisa za kritiko znanosti,
- zaslišanje strank,
- avtorske pogodbe, citirane v nadaljevanju.

II.

Pri obeh izdajah knjig je tožena stranka opravljala uredniško delo vse do 16.10.1989, ko ji je funkcija glavnega urednika pri tožeči stranki prenehala. Tožena stranka je imela pri opravljanju uredniškega dela vsa pooblastila, da v imenu in za račun tožeče stranke sklepa pogodbe in opravlja druge posle v zvezi s pripravami knjig za izdajo. Tako je tožena stranka sklepala v imenu tožeče stranke in za njen račun avtorske in druge delovne pogodbe, ki so se nanašale na izdajo omenjenih knjig.

Dne 16. 10. 1989 je bil pripravljen že ves material za izdajo knjig. Dne 8. 1. 1990 je tožeča stranka imenovala na funkcijo glavnega in odgovornega urednika vršilce dolžnosti, ki pa s tožencem niso uspeli narediti primopredaje uredniškega dela in vseh materialov, potrebnih za izdajo in prodajo knjig, ker toženec tega noče storiti in ima praktično vse materiale in dokumentacijo v svoji posesti.

Dokaz: - zaslišanje vodje delovne skupnosti UK ZSMS Toneta Bricmana, Ljubljana, Kersnikova 4,
- zaslišanje strank,
- vpogled v 16. čl. akta o ustanovitvi ČKZ.

III.

Delo na izdaji knjig je potekalo v glavnem normalno. Tako je tožeča stranka preko svojega pooblaščenca-tožene stranke sklenila pogodbo št. 91/89 z dne 25. 9. 1989 z avtorjem priredbe knjige »Svoboda združevanja«. Sklenila je pogodbo z Gorazdom Međenom za izdelavo adreme naročnikov knjige. Tožeča stranka je tudi predložila avtorjem teksta knjige v pregled osnutek založniške pogodbe z dne 10.9.1989, št. 0/89-Draft. Avtorji so na osnutku označili pripombe, ki pa so bile v glavnem tehnično-lektorske narave. O vseh bistvenih sestavinah pogodbe (predmet in honorar) pa je bil dosežen konsenz. Tožeča stranka je bila že v resnih dogovorih s tiskarno ČGP Delo za natis knjige po ponudbi tiskarne, ki je bila za tožečo stranko ugodna. Tožeča stranka je tudi že izvajala prodajne akcije in zbiralala naročila. Ko je bila knjiga pripravljena za tisk, pa je tožeča stranka presenečeno ugotovila, da je isto knjigo izdala založba »MAGELLAN, d.o.o., Ljubljana, katere soustanovitelj in direktor je toženec.

Tožeča stranka je tako samo plačala honorarje za zgoraj navedene pogodbe, vso opravljeno delo skupaj

z vsemi teksti in zbranimi naročniki pa je tožena stranka »vzela.« in jih uporabila v Magellanu.

Tožeča stranka je tako očitno zlorabila svoj položaj in pooblastila, saj je po tem, ko je bila knjiga v celoti pripravljena in z avtorji teksta praktično že dogovorjena založniška pogodba, preprosto sklenila z avtorji založniško pogodbo s »svojim« novim podjetjem kot njegov direktor, hkrati pa tudi kot glavni urednik pri tožeči stranki. Tožena stranka je tudi izročila ves material svojemu podjetju, ki je knjigo uspešno izdalo in tudi prodalo in to na podlagi prodajnih akcij tožnice.

Dokaz: - pogodba št. 91/89 z dne 25.9.1989,
- nalog za nazilo št. 100/89, z dne 25.9.1989,
- pogodba št. 95/89 z dne 10.10.1989,
- nalog za nakazilo, št. 106/89 z dne 10.10.1989,
- pogodba št. 97/89 z dne 12.10.1989,
- račun št. 2714 Mikro Ada z dne 10.10.1989,
- osnutek založniške pogodbe št. 0/89, z dne 10.9.1989,
- založniška pogodba št. 001/89 z dne 10.9.1989, sklenjena z Magellan, d.o.o., Ljubljana,
- zaslišanje strank,
- ponudba tiskarne Delo z dne 16.10.1989.

IV.

Knjigo »Proces J.B.T.Z.« je tožeča stranka pričela pripravljati že v letu 1988 in jo tudi v celoti pripravila za tisk. Sklenila je več avtorskih pogodb z avtorji tekstov in fotografij, kakor tudi za prevode v angleški jezik in tudi plačala avtorske honorarje. Mikro Ada je izdelala stavek, Grafika Ilirska Bistrica je izdelala fotolite, likovno opremo knjige pa TDSK SKD Decsa iz Ljubljane. Vse te storitve je tožeča stranka plačala. Knjiga se je že tudi prodajala v prednaročilih. Tožena stranka pa je knjigo »prenesla« v založbo Magellan, d.o.o., ki je knjigo že pričel prodajati in reklamirati preko časopisa Demokracija. Tožeča stranka pa je tako kot v zgoraj navedenem primeru ostala brez vseh tekstov, fotolitov oz. brez celostnega pripravljenega materiala za izdajo knjige in celo brez večjega dela seznama naročnikov knjige, ki pa so že začeli tožečo stranko terjati in celo tožiti. Tožeči stranki so tako ostali le plačani računi in seveda velika premoženjska škoda.

Dokaz: - pogodba št. 111/88, z dne 15. 11. 1988,
- nalog za nakazilo št. 133/88 z dne 15.11.1988,
- pogodba št. 112/88, z dne 15.11.1988,
- nalog za nakazilo št. 134/88 z dne 15.11.1988,
- pogodba št. 113/88, z dne 15.11.1988,
- nalog za nakazilo št. 135/88, z dne 15.11.1988,
- pogodba št. 119/88 z dne 6.12.1988,
- nalog za nakazilo št. 143/88, z dne 6.12.1988,
- pogodba št. 120/88, z dne 6.12.1988,
- nalog za nakazilo št. 144/88 z dne 6.12.1988,
- pogodba št. 124/88, z dne 18.10.1988,
- nalog za nakazilo št. 148/88, z dne 13.12.1988,
- račun MikroAda št. 2714 z dne 10.10.1989,
- račun Dese št. 89098,
- račun Grafike, z dne 6.10.1989,
- časopis Demokracija,
- kot doslej,
- pogodba št. 79/89 z dne 25.8.1989 za adremo naročnikov.

V.

Tožeči stranki je zaradi ravnanja tožene stranke, ki je nedvomno krivdno oz. naklepno, nastala premoženjska škoda in sicer navadna škoda kot tudi

škoda na izgubljenem dobičku, ki ga je bilo utemeljeno pričakovati, saj je imela tožeča stranka že naročnike.

Navadna škoda:

- stroški, ki so nastali s pripravo knjige »Svoboda združevanja«,
- plačilo po pogodbi št. 91/89 z dne 25.9.1989 1857,40 din
- plačilo po pogodbi št. 91/89 z dne 11.10.1989 397,80 din
- plačilo po rač.št. 2714 MikroAda za stavek dne 13.10.1989 3150,00 din
condium stavek l del 13.10.89.
skupaj: 8183,20 din
Stroški, ki so nastali s pripravo knjige »Proces J.B.T.Z.«:
- vsa izplačila po pogodbah in računih v letu 1988 465,70 din
- " " " v letu 1989 16900,60 din
skupaj: 17366,30 din
Skupni stroški za obe knjigi znašajo: 25.549,50 din
Dokaz: - kot doslej.

VI.

Škoda na izgubljenem dobičku:

Izgubljen dobiček od prodaje knjige »Svoboda združevanja«:
- prodajna cena izvoda 85,00 din,
- naklada 4000 izvodov x 85,00 din = 340.000,00 din,
- 30 % rabat trgovcu = 102.000,00 din,
- cena tiska po ponudbi ČGP DELO za 1500 izvodov po 9,15 din za izvod za nadaljnjih 3500 izvodov po 4,20 din za izvod,
1500x9,15 din = 13.738,80 din,
3500x4,20 din = 14.830,20 din,
tisk in rabat skupaj = 130.569,00 din.
Izgubljen dobiček = 209.431,00 din
Izgubljen dobiček od prodaje knjige Proces J.B.T.Z.:
- prodajna cena 150,00 din,
- izvod-naklada 2000 x 150,00 = 300.000,00 din,
- 30 % rabat trgovcu = 90.000,00 din,
- tisk po zgoraj navedeni ponudbi za izvod 9,15 din x 2000 = 18.318,40 din,
- tisk in rabat skupaj = 108.318,40 din.
Izgubljen dobiček = 191.681,60 din.
Izgubljen dobiček za obeknjigiskupajznaša 401.112,60 din.
Dokaz: - računalniški izpiski naročnikov,
- dopis z dne 14.2.1990,
- po potrebi izvedenec knjigotrne stroke,
- kot doslej.

Na podlagi navedenega tožeča stranka predlaga, da stvarno in krajevno sodišče

r a z s o d i :

1. Tožena stranka Bojan Korsika, Ljubljana, Oslavijska 3, je dolžan plačati tožeči stranki Univerzitetni konferenci Zveze socialistične mladine Slovenije, Ljubljana, Kersnikova 4, 426.662,10 din skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi od dneva vložitve tožbe dalje do plačila v 15 dneh, da ne bo izvršbe.

2. Tožena stranka je dolžna plačati tožeči stranki vse njene pravne stroške v 15 dneh, da ne bo izvršbe.
Ljubljana, dne 8.3.1990
UK ZSMS Ljubljana

